

3 SOIHTU

1977 Sosialistisen Opiskelijaliiton julkaisu • 41. vuosikerta

60 vuotta Lokakuun vallan- kumouksesta

**Lokakuu ja Suomen
työväenliike**

**Leniniläinen
vallankumousteoria**

Sosialistinen demokratia

3 SOIHTU

1977 Perustettu 1931

JULKAISIJA SOSIALISTINEN OPISKELIJALIITTO

SISÄLLYS

Lukijalle	1
Sorsan hallituksen synty ja nykytilanne, Taisto Sinisalo	8
Lokakuun vallankumous ja Suomen työväenliike — Ville Pessin haastattelu	15
Lokakuun vallankumouksen kokemukset ja vallankumousteoria, Soihdu	25
Lokakuun vallankumous ja sosialistinen demokratia, Pertti Rovamo	44
Eron hetkellä (19. 1. 1918), Irmari Rantamala (Maiju Lassila)	66

RAPORTEJA

Kapitalismin ja sosialismin välisen taloudellisen kilpailun nykytila, V. Kudrov	74
Arkielämä ja sosialistinen elämäntapa, A. Gordon, E. Klopov, L. Onikov	81
Sosialismin rakennustyö Vietnamsissa, Jorma Lindfors	87
Koulukirjat Lokakuun vallankumouksesta, Antti Penttilä	92
Svenskt Sammandrag, English Summary, Русское резюме	96

Toimitus

Raimo Lovio (vastaava), Pertti Rovamo (toimitussihteeri), Petteri Baer, Christian Blom, Asko Helminen, Marjut Helminen, Paavo Joensuu, Timo Kytäjä, Jorma Lindfors, Kiti Luostarinen, Reijo Miettinen, Kalevi Rantanen, Kimmo Sarje, Jukka-Pekka Takala, Kari Toikka.

Graafinen asiantuntija: Mika Launis.

Levikki: Erkki Metsälampi.

Toimitus ja konttori

3. linja 7 b 37 00530 Helsinki 53 puh. (90) 736 112

Tilauksennat

Vuosikerta 1977 (6 numeroa)

— kotimaahan 42.—

— ulkomaille 60.—

— tukitilaukset 100.—

Tilaukset ps-tilille 762 69—4, korttiin nimi, osoite ja merkintä "Soihdun tilaus"

Osoitteenmuutoksen

pyydämme lähettämään lehden konttoriin. Se astuu voimaan kahden viikon kuluttua. Emme vastaa väärään osoitteeseen tilatun lehden jälleenlähettämisestä.

Lukijain kannanotot

ja toivomukset lehden sisällön suhteen ovat tervetulleita. Lähettäkää toimituksen osoitteeseen. Pyydämme lähettämään myös lehden ulkoasua ja mahdollisia painoteknisiä puutteita koskevat huomautukset.

Kirjapaino Sanan Tie, Tampere

Lukijalle

Väliaikainen hallitus on kukistettu. Valtiovalta on siirtynyt Pietarin Työläisten ja Sotilaiden Edustajien neuvoston elimelle — Sotilaalliselle vallankumouskomitealle, joka on Pietarin proletariaatin ja varuskunnan johdossa. Asia, jonka hyväksi kansa on taistellut: demokraattisen rauhan ehdottaminen viivyttämättä, tilanherrojen maanomistuksen lakkauttaminen, tuotannon saattaminen työväen valvontaan, neuvostohallituksen muodostaminen, tämä asia on taattu. Eläköön työläisten, sotilaiden ja talonpoikien vallankumous!

Nämä lauseet ovat miljoonille maailmassa tuttuja. Näillä lauseilla tiedotettiin Lokakuun 25. (marraskuun 7.) päivänä 1917 kello 10 aamupäivällä Leninin ja koko bolševikkipuolueen johtaman Venäjän sosialistisen vallankumouksen voitosta. Tuosta päivästä ja siihen johdaneesta tapahtumaketjusta tulee tänä vuonna kuluneeksi 60 vuotta.

Lokakuun vallankumous mullisti Venäjän, ja se mullisti paljon muutakin. Kaikkialla maailmassa työtätekevät tervehtivät vallankumousta innostuneesti, lupauksena uudesta ja paremmasta. Suomessa 11. marraskuuta, jolloin valta Pietarissa oli siirtynyt työväen käsiin, mutta Moskovassa jatkuivat vielä taistelut, todettiin Työmiehen pääkirjoituksessa: "Joka tapauksessa, vaikka taistelu ei olekaan vielä loppunut ... on Venäjällä tapahtuneella kumouksella suurenmoimen historiallinen merkitys. Sitä tulee riemulla tervehtimään vallankumouksellinen köyhälistö kaikissa maissa. Tämä työväen ja sotilaiden toimeenpanema rohkea kumous on alkuna koko maailman sosialistiselle kumoukselle."

Lokakuun vallankumous synnytti työläisten ja talonpoikaisköyhälistön diktatuurin, työväenvallan, ensimmäisen sosialistisen valtion, sorrosta vapaan yhteiskunnan.

Lokakuun vallankumous merkitsi uuden historiallisen aikakauden alkua, kapitalismista sosialismiin siirtymisen aikakauden lähtölaukausta, kapitalismin yleisen kriisin ensimmäisen vaiheen puhkeamista.

Lokakuun vallankumous osoitti V. I. Leninin edelleen kehittämän, Marxin ja Engelsin luoman työväenluokan ideologian, marxi-

laisuuden voiman ja oikeellisuuden. Leninin teoreettisen työn ja Lokakuun vallankumouksen käytännön tuloksena marxilaisuus pelastettiin näivettymästä II internationaalin opportunistien käsissä jähmettyneeksi ja muodottomaksi dogmiksi. "Bolševikit edustivat kaikkea sitä vallankumouksellista kunniaa ja voimavaroja, jota länsimaiden sosialidemokratialta puuttui. Heidän Lokakuun kansannousunsa ei ollut ainoastaan Venäjän vallankumouksen pelastus, se oli myös kansainvälisen sosialismin kunnian pelastus", kirjoitti Rosa Luxemburg vankilassa vuoden 1918 alussa.

Lokakuun vallankumous loi myös perustan puolitoista vuotta myöhemmin perustetulle Kommunistiselle eli kolmannelle internationaalille. O. W. Kuusinen saattoikin kirjoittaa myöhemmin: "Monissa maissa nuorten kommunistipuolueiden jäsenistö ja johtajisto olivat valtaosaltaan entisiä vasemmistososialidemokraatteja. Monet olivat tutkineet jo vuosikausia Marxia ja Engelsiä ja pitivät itseään marxilaisina. Tämä marxilaisuus oli itse asiassa kuitenkin kirjoista opittua. Mutta nyt, meissä eilisissä vasemmistososialidemokraateissa oli Venäjän proletariaatin voiton ja omassa maassamme vallitsevan vallankumouksellisen kriisikauden vaikutuksesta tapahtunut syvä aattellinen mullistus: meistä oli tullut määrätietoisia vallankumouksellisia, jotka taistelivat proletariaatin diktatuurin lipun alla. Se oli ratkaiseva askel siirtyessämme kommunismin leiriin."

Lokakuun vallankumous jäsinytti rajusti porvariston valta-asemia. Ensimmäiset reaktiot vallankumoukseen ja siitä tehdyt johtopäätökset olivat tämän mukaiset. Suomen porvaristo ei muodostanut tässä suhteessa mitään poikkeusta — ei, vaikka juuri Neuvosto-Venäjä Leninin allekirjoittamalla asetuksella myönsi Suomelle itsenäisyyden. Helmikuussa 1918 kenraali Mannerheim julistikin ns. miekkavalassaan: "ja minä vannon..., etten pane miekkaani tuppeen..., ennen kuin viimeinen Leninin soturi ja huligaani on karkoitettu niin hyvin Suomesta kuin Vianan Karjalastakin."

Lokakuun vallankumouksen jälkeen Neuvostoliiton vastaisuudesta tuli imperialististen maiden ulkopolitiikan ja sotilaallisen toiminnan peruskriteeri. Ideologian alalla neuvostovastaisuudesta tuli anti-kommunismin perusmuoto. Neuvostokansalaiset ovat saaneet kokea valtansa aikana kaksi hyttävän lyijyistä aaltoa maataan vastaan: 14 vallan intervention nuoreen Neuvostovenäjään, II maailmansodan ja fasistisen Sksan hyökkäyksen aina Moskovon porteille saakka, ja

lisäksi viimeiset vuosikymmenet kylmän sodan tihulaistoimintaa. Lyhyesti sanottuna: Leningradin piirityksen kärsimyksistä kauppa-saarron kautta aina viheltävään urheiluyhteisöön saakka. Ja kaiken mahdollisen ja mahdottoman sillä välillä.

"Savijalkainen jättiläinen" on kuitenkin kestänyt. Neuvostoliiton ja sittemmin koko sosialistisen maailmanjärjestelmän voima ja rauhantahtoinen politiikka on pakottanut kapitalistin kapitalistilta, hallituksen hallitukselta muuttamaan asennoitumistaan Neuvostoliittoon. Imperialistinen järjestelmä on yhä enemmän pakotettu rauhanomaiseen rinnakkainoloon sosialistisen järjestelmän kanssa, pakotettu tyytymään kilpailemaan sosialistisen järjestelmän kanssa ensi sijassa talouden ja ideologian alalla.

Suomen porvaristo oppi tämän läksyn suhteellisen, kansainvälisessä verrannossa jopa erittäin nopeasti: Suomen itsenäisyyden tunnustamisesta YYA-sopimukseen on melko tarkalleen 30 vuotta. YYA-sopimus on sekin kohta 30-vuotias.

Näiden vuosien aikana ovat myös puheet saaneet hieman uutta sisältöä ja sävyä. Suomen ulkopoliittikan virallisen johdon suhtautumista Neuvosto-Venäjään sen alkutaipaleella kuvaa sattuvasti, joskin kärkevästi vt. ulkoministeri Leo Ehnroothin kirjoittama nootti toukokuussa 1919 Neuvosto-hallitukselle. Nootissa todettiin mm.: "Neuvosto-Hallitus, jossa ei ole mukana ainoatakaan venäläistä työläistä tai talonpoikaa, edustaa päinvastoin mitä inhottavinta sortovaltaa. Kyllästyneenä keskusteluihin tällaisen hallituksen kanssa... Suomen hallitus ilmoittaa Venäjän Neuvosto-hallitukselle, että suomalaisten kärsivällisyys saattaa loppua ja että Suomen hallitus katsoo olevansa oikeutettu ryhtymään ilman edelläkäypää ilmoitusta tarpeellisiin toimenpiteisiin Venäjän Neuvosto-hallituksen saattamiseksi järkiinsä."

Toukokuussa presidentti Urho Kekkonen puolestaan totesi Neuvostoliiton vierailunsa aikana televisiolle antamassaan tervehdyksessä: "Lokakuun Vallankumouksella oli huomattava maailmanhistoriallinen merkitys. Tämä kansan syvistä riveistä alkunsa saanut prosessi antoi mahdollisuuden Vladimir Iljits Leninin ajatusten toteuttamiselle käytännössä ja lähtökohdan sosialistisen yhteiskunnan rakentamiselle. ... Olemme kiitollisia siitä, että nuori neuvostovaltio perustajansa Vladimir Iljits Leninin allekirjoittamalla asetuksella tunnusti ensimmäisenä ulkovaltana Suomen itsenäisyyden. Näin luotiin perusedellytykset vasta itsenäistyneen Suomen aseman vakiintumiselle ja tätä taustaa vasten voimme myös tarkastella nykyistä myönteistä ja molemmille osapuolille hyödyllistä suhdekehi-

tystä, kehitystä, jonka perustana on kummankin maan perusetuja vastaava vuonna 1948 solmittu YYA-sopimus.” Näin siis presidentti Kekkonen vuonna 1977.

Oletteko Neuvostoliiton puolella vai sitä vastaan? on klassisen kysymys työtätekeville. Suomenkin työväenliikkeessä on monia veteraaneja, jotka ovat saaneet vastata tähän kysymykseen kiväärinpiippuja katsellen. Mutta vastaus on ollut siitä huolimatta: ”Kädet irti Neuvosto-Venäjästä!”

Työväenliikkeessä on esiintynyt ja esiintyy kyllä muunkinlaista suhtautumista Neuvostoliittoon, työväenliikkeen liepeillä jopa erittäin usein.

* II internationaalin raunioista kasvanut sosialidemokraattinen liike suhtautui alusta lähtien kielteisesti Lokakuun vallankumoukseen. Syksyllä 1918 ilmestyneessä Kautskyn kirjasessa ”Proletariaatin diktatuuri” pyrittiin tuo suhtautuminen myös teoreettisesti perustelemaan: Kautsky asetti tässä kirjoituksessa Neuvostovaltion ja demokratian vastakkain — ja asettui ”demokratian” puolelle sosialismia vastaan! Tunnus ”demokraattisesta sosialismista” on noista ajoista lähtien ollut tunnusomaista sosialidemokraattiselle liikkeelle.

Oikeisto-opportunismille ja erilaisille sosialistisille virtauksille on samoin tyypillistä ”demokratia”-kysymyksen esiinnostaminen. Revisionistit eivät useinkaan sinänsä näe sosialismia ja demokratiaa toisensa poissulkevinä, mutta arvostelevat ”vapauden rajoituksia” ja ”demokratian loukkauksia” Neuvostoliitossa. Eikä kysymys ole vain Stalinin kauden todetuista väärinkäytöksistä. Samoin oikeisto-opportunismille on tyypillistä Neuvostoliiton kokemuksen merkityksen rajoittaminen ja Neuvostoliiton vaikutuksen vähättely. Sosialistisia maita ei nähdä maailman vallankumousliikkeen päävoimana. Edelleen oikeisto-opportunismi korostaa ”riippumattomuutta” Neuvostoliitosta ja kehittää teorioita ”kansallisen sosialismin” malleista.

Ääriivasemmistolaiset virtaukset ovat puolestaan lähinnä keskittyneet tutkimaan onko Neuvostoliitto ylipäättänsä sosialistinen maa. Tutkimus on vetänyt vesiperän: Maolaisten mukaan Neuvostoliitto on tänään sosiaali-imperialistinen maa. Troskilaisten mukaan taas Neuvostoliitto on siirtymävaiheyhteiskunta, jossa esiin kasvanut byrokratia on lakaissut tieltään neuvostojen vallan, rappeuttaen koko proletaarisen demokratian ja vaurioittaen talouden kehitystä.

Tällaiset sosialidemokraattiset, oikeisto-opportunistiset ja ääriivasemmistolaiset suhtautumistavat Neuvostoliittoon ja yleensä sosialis-

tisiin maihin voidaan varmasti erotella. Esitetyt käsitykset ovat kuitenkin stereotyyppisiä. Käytännössä lähes kaikessa "vasemmistolaisessa" Neuvostoliitto-kritiikissa on olennaista perustelujen täydellinen sekasotku. "Normaali kritiikki" koostuu hyppysellisestä sosialidemokraattista demokratia-voivottelua, muutamasta kauhallisesta riippumattomuuden korostamisesta, hiukkasesta troskilaista byrokratia-analyysia ja lopuksi aimoannos maolaista supervalta-teoriaa. Kaiken kaikkiaan nähdään, ettei Neuvostoliitto ole koskaan ollut erityisen hyvää mainosta sosialismille!

Julkaisemme tässä numerossa melko laajasti aineistoa, jossa osoitetaan tämän tyyppisen Neuvostoliitto-"kritiikin" kestättömyys. Nyt kiinnitämme huomiota vain yhteen seikkaan: "vasemmistolaisen kritiikin" suhteeseen porvariston Neuvostoliiton mustamaalaukseen. Eli: kun halutaan korostaa riippumattomuutta Neuvostoliitosta, niin mistä riippumattomuudesta onkaan kyse? Eikö nimittäin ole niin, että riippumattomuus marxilaisesta teoriasta ja Neuvostoliitosta johtaa riippuvuuteen porvarillisista teorioista ja porvariston poliittisista tavoitteista?

Porvarillisen antikommunismien eräs keskeinen muoto on ns. totalitarismi-oppi: Sosialismi esitetään kaiken demokratian vastakohtana, sosialististen maiden poliittinen järjestelmä esitetään pienen puolue-elitiin yksinvaltana, tieteellinen maailmankatsomus esitetään uskontona jne. Juuri nämä samat argumentit löytävät myös "vasemmistolaisesta kriittisestä kritiikistä". Ne vain esitetään hienostuneemmin: väitetään, ettei proletariaatin diktatuuri kuulu marxilaisuuteen, arvostellaan kommunististen puolueiden johtavaa roolia sosialistisissa maissa, vaaditaan "vapaata ideologista keskustelua", aatteiden pluralismia.

Toinen porvarillisen neuvostovastaisen propagandan keskeinen ideologinen muoto on konvergenssiteoria, teoria siitä että Neuvostoliitto lähenee kapitalistisia maita. Mitä muuta maolaisten sosiaalimperialismiteoria on kuin nurinkäännettyä konvergenssiteoriaa. Ja kun äärioikeisto syyttää Neuvostoliittoa väkivaltaisen vallankumouksen "salakuljettamisesta" muihin maihin, niin maolaiset puhuvat aggressiivisesta supervallasta. Äärioikeistolainen ja äärivasemmistolainen neuvostovastaisuus tässä suorastaan samaistuu. Onko sitten ihme, että Pinochetin Chilessä vietettiin kolme virallista surupäivää Mao Tsetungin kuoleman johdosta?

Vilpittömän "vasemmistolaisen kritiikin" lähtökohdat ja tavoitteet ovat tietysti toiset kuin porvariston neuvostovastaisuuden tarkoitus.

Mutta objektiivinen vaikutus kapitalististen maiden työtätekevien ta-
juntaan on lähes sama.

Tietenkään Neuvostoliitto ei edusta täydellisyyttä, se ei edusta loppuun saakka valmista, se ei edusta kommunismia. Ei kukaan ole koskaan luvannut "ruusutarhaa" eikä sitä myöskään ole olemassa. Rosa Luxemburg kirjoitti tästä v. 1918 osuvasti: "Kiljukoot saksalaiset hallitussosialistit, että bolševikki-hallinto Venäjällä on proletariaatin diktatuurin vääristynyt ilmaus. (...) Bolševikit ovat osoittaneet, että he kykenevät mihin tahansa, minkä aito vallankumouksellinen puolue voi tehdä historiallisten mahdollisuuksien rajoissa. Heidän ei odoteta esittävän ihmeitä. Sillä ihme olisi mallikelpoinen ja virheetön proletaarinen vallankumous eristetyssä, maailmansodan loppuun kuluttamassa, imperialismiin tukahduttamassa ja kansainvälisen proletariaatin pettämässä maassa." Kukaan ei myöskään voi kieltää, etteivätkö neuvostoliittolaiset itse ja NKP suhtautuisi maahansa ja työhönsä kriittisesti oli sitten kysymys Stalinin kauden virheistä, väärinkäytöksistä puolueorganisaatiossa, työkurin rikkomuksista rakennuksilla, ammattiliittojen työssä esiintyvistä puutteista jne. jne. Ja dogmatismista syyttäjien olisi hyvä seurata hieman neuvostoliittolaista tieteellistä keskustelua. Voimme vakuuttaa, että suomalaisen akateeminen väittely on siihen verrattuna jotain sanoin kuvaamattoman kalpeaa ja uneliasta.

Ehdotammekin kaikille vilpittömille Neuvostoliiton kriitikoille: suhtautukaa asiaan kuten Rosa Luxemburg aikoinaan ehdotti: "Päiväjärjestyksessä on erottaa olennainen epäolennaisesta, ydin satunnaisista kasvannaisista bolševikkien politiikassa." Kun näin suhtaudutaan asiaan, on vaikea olla päätyemättä johtopäätökseen: maailman vallankumousliikkeen johtava voima on kansainvälinen työväenluokka, kansainvälisen työväenluokan suurin saavutus on sosialistinen maailmanjärjestelmä, ja sosialistisen maailmanjärjestelmän ydin on Neuvostoliitto.

Jos tähän johtopäätökseen tuleminen on vaikeaa, niin ehdotamme, että suhtautuisitte Neuvostoliittoon kuten Soihdun päätoimittaja, silloinen sosialidemokraatti Cay Sundström vuonna 1932 kirjoitti Soihdussa: "Internationalistisina sosialisteina emme voi muuta kuin toivoa, että 5-vuotissuunnitelma onnistuu. ... Taistelu kommunisteja vastaan ei saa sokaista meitä niin paljon, että unohdamme pyrkivämme samaan päämäärään — sosialismiin — tai että autamme taantumusta Neuvostoliiton murskaamisessa. Sillä meidän on muistettava, että tuo punainen vaate Kremlin katolla kaikesta huolimatta merkitsee edistystä."

Millaista on suhtautuminen Neuvostoliittoon tänään Suomessa eri poliittisten virtausten keskuudessa, millaista on tämän päivän suomalaisen neuvostovastaisuus? Voidaan yksiselitteisesti sanoa, että koko toisen maailmansodan jälkeisen ajan neuvostovastaisuus on menettänyt nopeasti asemia. Ulkopoliittisessa asennoitumisessa Neuvostoliittoon aina kokoomuksen viralliseen julkisivuun asti päällimmäisenä on YYA-sopimukselle rakentuva ystävyys ja yhteistyön politiikka. Ideologisessa asennoitumisessa sen sijaan muutos ei ole ollut niin suuri, eikä niin voisi olettaakaan. Mutta jotain sentään on tapahtunut. Porvariston keskuudessa ollaan siirrytty kasvavassa määrin primitiivisestä neuvostovastaisuudesta hienostuneempiin teoreettisiin rakennelmiin. Vasemmiston keskuudessa sitten Tsekkoslovakian tapahtumien on voittanut alaa asiallisempi keskustelu sosialistisen järjestelmän teoreettisista ja käytännöllisistä kysymyksistä.

Kaikki eivät ole tyytyväisiä tähän tilanteeseen. Ulkopoliittisessa keskustelussa valitellaan "suometumisesta" ja ideologisessa keskustelussa saattavat jotkut vasemmistolaiset valitella "länsimaisen marxilaisen keskustelun" vähäistä tuntemusta Suomessa. Juuri näiden asenteiden vääräksi osoittaminen on vallankumouksellisen liikkeen sosialismin puolesta tehtävän propagandan pääsuunta tällä hetkellä.

On kitkettävä kaikista väestöpiireistä epäluuloinen suhtautuminen Neuvostoliittoon, jopa onnettomissa talvi- ja jatkosodissa mukana olleelta sukupolvelta. Levitettävä konkreettista tietoa Neuvostoliitosta, laajennettava entisestään Suomi—Neuvostoliitto-Seuran toimintaa, propagoitava uutta pitkän aikavälin yhteistyön kehittämisen ohjelmaa jne.

Ja toiseksi voimistettava aatteellista keskustelua kaikista sosialistiseen yhteiskuntajärjestelmään liittyvistä teoreettisista kysymyksistä. Siten luodaan perusta sille, että laajoissa piireissä yhä useammin osataisiin edes asettaa oikein kysymys demokratiasta ja sosialismista, sosialistisen talouden kehittämisperusteista, puolueen asemasta sosialismin rakennustyössä ja monista muista kysymyksistä.

Kommunisteilla ei ole mitään menetettävää missään väittelyssä sosialismista. Kysymys on vain siitä, että hallitaan teoria ja tunnetaan tosiasiat: jokainen kommunisti ja vilpitön rauhan ystävä voi olla ylpeä siitä, että äärimmäisen vaikeissa olosuhteissa Leninin johdolla toteutetusta Lokakuun Suuresta Sosialistisesta Vallankumouksesta, Pariisin Kommuunin perillisestä, Kommunistisen Manifestin toteuttajasta on kasvanut käytännössä kommunismia rakentava Neuvostoliitto.

Sorsan hallituksen synty ja nykytilanne

Taisto Sinisalo

Suomen kommunistisessa liikkeessä ei vallitse periaatteellisia erimielisyyksiä siitä, onko olemassa periaatteellisia mahdollisuuksia kommunistien osallistumiselle hallitukseen maamme nykyisessä kehitysvaiheessa. Kommunistien taktiikkaan kuuluu keskeisenä osana taistelu työväen- ja muiden demokraattisten voimien yhteistoiminnan kehittämiseksi, ja tällöin myös hallitusyhteistyö voi määrätyin edellytyksin tulla kysymykseen. Keskeisenä edellytyksenä porvarillis-demokraattiseen hallitukseen osallistumiselle tulee pitää sitä, että hallitusyhteistyöllä kommunistit voivat edistää päälinjansa, suurpääoman vastaisen strategian toteuttamista.

Suomen kommunistisella puolueella on kapitalististen maiden kommunistisista puolueista rikkaimmat kokemukset hallitusyhteistyöstä. Kokemuksella, joka on saatu 1940- ja sittemmin 1960- ja 1970-lukujen aikana tapahtuneesta hallitusyhteistyöstä, on perustavaa laatua oleva merkitys hallitukseen osallistumisen edellytyksiä pohdittaessa. Lisäksi SKP:illä on käytettävissään asiasta kansainvälisen kommunistisen liikkeen johtopäätöksiä, jotka perustuvat sekä käytännön kokemukseen että teoreettisiin yleistyksiin. Siinä arvioinnissa ja keskustelussa, jota käydään SKP:n keskuskomitean 13. 5. 1977 enemmistöpäätöksestä osallistua 15. 5. 1977 muodostettuun SDP:n puheenjohtaja Kalevi Sorsan johdolla toimivaan viiden puolueen hallitukseen, tulee nojata aiempaan kokemukseen ja aivan erityisesti marxilais-leniniläisen valtioteorian ja luokkataisteluopin perusasetteluksiin ja oppiin työväenluokan ja sen vallankumouksellisen puolueen roolista.¹

Yllätysratkaisu

Voidaan perustellusti todeta, että SKP:n keskuskomitean päätös osallistumisesta Sorsan hallitukseen syntyi yllätyksenä niin kommunisteille kuin muillekin poliittisille voi-

1. Kommunistien hallitusyhteistyön periaatteita ja kokemuksia on käsitelty mm. Marjut Helmisen kirjassa "Kommunistit ja hallituskysymys", Sosialistisen Opiskelijaliiton kirjasarja 9, Helsinki 1976, sekä Seppo Toiviaisen artikkelissa Hallituskysymyksestä, Soihdu 4/1976.

mille. Esimerkiksi presidentti Kekkonen ja puheenjohtajat Sorsa ja Virolainen ovat avoimesti kertoneet enemmistöhallitusneuvottelujen tähänne neljän puolueen, sosialidemokraattien ja keskustapuolueiden yhteistyöhallitukseen, johon kommunistit eivät tulisi osallistumaan.

Kommunistien keskuudessa esiintyneitä näkemyksiä kuvastaa se, että pääsihteeri Arvo Aalto lausui maaliskuussa 1977 mm: "SDP:n menoa hallitusyhteistyöhön keskustavainien kanssa pohjustetaan parhaillaan valmistelemalla vakauttamisratkaisua poikkeuksellisen kovakouraisen kansan elintason laskemisen hinnalla. On selvää, että kansan elämän huonontamisessa eivät kommunistiset voimat ole käytettävissä hallituksessa eivätkä sen ulkopuolella."² SKDL:n apulaispääsihteeri Jorma Hentilä lausui samoihin aikoihin: "On todella realistista tehdä se johtopäätös, ettei tällä hetkellä ole edellytyksiä SKDL:n osallistumiselle hallitukseen".³ Myös puheenjohtaja Saarinen oli useammassakin julkisessa esiintymisessään kevään aikana yksityiskohtaisesti perustellut, ettei nykyisessä tilanteessa ole edellytyksiä kommunistien osallistumiselle hallitukseen.

SKDL:n piirissä olivat kyllä erikoisesti ns. SKDL:n sosialistit esittäneet lukuisia hallitukseen osallistumisen välttämättömyyttä korostavia lausuntoja.

Päätöksen yllättävyyttä lisäsi myös se, että SKP:n keskuskomitea oli marraskuussa 1976 pidetyssä keskuskomitean kokouksessa useiden jäsentensä lausunnoin ja myös puheenjohtaja Saarisen esiintymisellä TV:ssä halunnut korostaa, ettei SKP vastaisuudessa tule tekemään keskeisiä poliittisia ratkaisuja äänestyspäätöksellä. Tämänhän torjuvat 17. edustajakokouksen päätöksetkin. Edustajakokouspäätöksissä on myös edellytetty, että keskuskomitean tulee keskeisissä poliittisissa päätöksissään nojautua piirikomiteoiden lausuntoihin. Kokoontuessaan 13. 5. -77 keskuskomitealla oli tiedossaan, että piirikomiteoiden enemmistö oli asettunut kielteiselle kannalle hallitukseen osallistumiseen nähden.

Tulevaisuus tulee antamaan vastauksen kysymykseen, miksi SKP:n keskuskomitea päätyi yllättävään ratkaisuun. Nyt voidaan todeta ainakin se, että asennemuutos tapahtui hallitukseen osallistumista esittäneidenkin keskuudessa aivan muutamaa päivää ennen ratkaisun tekoa. Eräs tärkeä etappi, joka heijastui myös Kansan Uutisten asennemuutoksena, lienee ollut puheenjohtaja Aarne Saarisen ja presidentti Urho Kekkosen keskustelut toukokuun alkupuolvinä.

Luonnollisesti tällaisen ratkaisun taustalla ovat aina

myös laajemmat kuin päivänkohtaisiin tilanearvioihin liittyvät tekijät. Hallituspolitiikkaa koskevat erimielisyydet ovat perinteisesti heijastaneet työväenliikkeessä vallitsevia reformismin ja vallankumouksellisuuden välisiä periaatteellisia erimielisyyksiä.

Osaltaan hallitusratkaisun tekemistä ilman periaatteellista kollektiivista arviointia ja vailla poliittistakaan perustelua (keskuskomiteassahan käytettiin hallitukseen osallistumista tukien vain kaksi puheenvuoroa) helpotti se, että mainitusta rikkaasta kokemuksesta huolimatta ei SKP:ssä ole suoritettu kollektiivista hallitusyhteistyökokemuksen yleistystä. Myös Mieltusen enemmistöhallitukseen osallistumisen arviointi jäi keskuskomiteassa mielipide-erimielisyyksien vuoksi suorittamatta.

SKP:llä ei myöskään ole esim. säännöissä tai muussa järjestönormistossa vahvistettuja perusteita hallitusyhteistyöhön osallistumisesta ja siitä miten sitä koskevat päätökset tehdään. Esimerkiksi SDP:llä on aikanaan ollut säännöissään määräys, että puolue voi osallistua hallitukseen vain jos sitä tukee vähintään 2/3 enemmistö puolueen johdossa.

SKP ja hallituksen linja

SKP:n keskuskomitea on marraskuussa 1976 hyväksymässään asiakirjassa "Demokraattinen tie ulos kriisistä" sekä helmi- ja huhtikuun päätöksissään viitoittanut yksimielisesti poliittisen toimintalinjan ja vaihtoehtonsa maan talous- ja sisäpolitiikan suunnan muuttamiseksi. Tämä linja on saanut puoluejärjestöjen, jäsenten ja puolueen ystävien suuren enemmistön hyväksymisen.

Hallitusratkaisua edeltäneissä keskusta- ja sosdem puolueiden kannanotoissa ei tullut esiin mitään sellaista, joka olisi osoittanut, että nämä puolueet olisivat valmiit SKP:n edellyttämään politiikan suunnan muuttamiseen tai edes osittaisiin politiikkansa tarkistuksiin siihen suuntaan.

Keskustapuolueet lähettivät ns. virallisten hallituskeskustelujen avauskirjeen SDP:lle ja SKDL:lle. Siinä lausuttiin päinvastoin selvästi se, että puolueet tulevat nojaamaan entiseen linjaan. Kirjeessä sanottiin: "Taloudellisen tilanteen pysyväisluonteinen kohentaminen edellyttää hinta- ja kustannustason nousun hidastumista. Tulopoliittisen virkamiehen esitys vakauttamisratkaisuksi luo perustan näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Valtiovallan tulee omilla toimenpiteillä tukea tätä ratkaisua."⁴

SDP viitoitti talouspoliittista linjaansa maaliskuussa pidetyssä puolueuuvoston kokouksessa. Kokousta arvioidessaan pääsihteeri Arvo Aalto lausui SKP:n keskuskomitean ko-

4. Kirja on julkaistu Demarissa 16. 4. 1977.

kouksessa 25. 4. 1977: "SDP:n puolueuuvoston keskustelu ja päätökset osoittavat, että myös SDP:n johto tukee keskeisissä kysymyksissä hallituksen (so. Mieltusen vähemistöhallituksen — TS) ja työnantajien linjaa. — SDP tukee kulutuskysynnän rajoittamista ja julkisen talouden hidastettua kasvua, se alistaa palkkakehityksen Suomen viennäkömyiden muutoksille yhtyen näin porvariston kilpailukykyajatteluun. Puolue korostaa pääomapiirien äänenpainoin teollisuuden investointien lisäämistä. Tämä talouspoliittinen linjanveto on näkynyt myönteisenä suhtautumisena Liinamaan sopimussuositukseen. Kaikki tämä osoittaa, että SDP pitää edelleen tärkeimpänä tavoitteenaan paluuta hallituspuolueen asemaan perusteiltaan nykyisen kaltaisen politiikan puitteissa."

Tämä arvio on saanut vahvistuksen Sorsan hallituksen ohjelmassa. Hallitus ilmoittaa nojaavansa Mieltusen vähemistöhallituksen ohjelmaan ja politiikkaan⁵ eikä nyt siihen tekemässään lisäyksessä, talouspoliittisessa ohjelmajulistuksessaan, lausuu mitään sellaista, joka oikeuttaisi tekemään päätelmän, että hallitus pyrki maassamme viime vuosina noudatetun talouspolitiikan peruslinjan muuttamiseen.

Erikoinen valaisevia ovat olleet hallituksen muodostamisen aikaiset ja sen jälkeiset sosialidemokraattien julkiset linjanvedot hallituksen tulevasta talouspoliittisesta linjasta.

Puheenjohtaja Kalevi Sorsa kirjoitti 12. 5. 1977: "Meidän linjamme määritteli puolueuuvosto (se, jota Aalto edellä arvioi — TS), nyt olisi pyrittävä viemään se käytäntöön".⁶ 14. 3. Demari julkaisi laajan talouspoliittisen artikkelin, jossa sanottiin mm: "...taloudelliseksi realiteetiksi on otettava kilpailukyyn määrätynasteinen mureminen viime vuosina — avainasemassa olevan metsäteollisuuden kilpailuasemien parantamiseen — on paneuduttava lähivuosiin laajaulotteisesti." Hallituksen muodostamisen jälkeen SDP:n pää-äänenkannattaja lausui vielä selkeämmin pääkirjoituksessaan SDP:n talouspoliittisesta linjasta: "...oman teollisuutemme kilpailukyky on monilla aloilla heikentynyt tuntuvi. — Kulutuskysynnän lisääminen piristäisi kotimarkkinateollisuutta ja palveluelinkeinoja melko nopeasti. Tämä ei kuitenkaan ole riskiton keino, sillä lisääntynyt kysyntä kohdistuu osaksi myös ulkomaisiin tavaroihin. Ulkomaankaupan kalliilla hinnalla saavutettu tasapaino saattaisi pahoin järkkä. Investointitoiminnan kannustaminen ei johda yhtä nopeasti tuloksiin kuin kulutuskysynnän lisääminen mutta pitkällä aikavälillä se yleensä katsotaan parhaaksi vaihtoehdoksi."

5. Katso Mieltusen hallituksen ohjelman ja politiikan arviota Taisto Sinisalonen ja Toivo Autiosaaren artikkelissa "Porvariston integroimistaktiikka ja Mieltusen hallituskokeilu", Soihdu 6/1976.

6. Demari 12. 5. 1977.

Pari päivää myöhemmin kauppa- ja teollisuusministeri Eero Rantala selvensi edelleen SDP:n linjaa: "Teollisuuden toimintaedellytyksiin on työllisyyden keskeisenä hoitokeinona kiinnitettävä vakavaa huomiota."⁸ Jos mahdollista vieläkin selkeämmin SDP:n linja osoitettiin sosdem-lehtien kiertoartikkelissa 21. 5. 1977: "Tämänhetkinen kriisi on opetus työväenliikkeelle, jonka kieltämättä on opetettava uudenlaista suhtautumista yritysmaailman pulmiin — ovathan ne melko pitkälle yhteisiä."⁹

Niinpä Mika Tiivolalla olikin Elinkeinoelämän Valtuuskunnan kokouksessa syytä toiveikkuuteen, kun hän katsoi "hallitus- ja työmarkkinatilanteesta johtuneen epävarmuuden tilan päättäneeksi" ja tilanteen "kypsyneen yhä enemmän yhteistyön etsinnän suuntaan", ja hän toivoi, että "tästä yhteisymmärryksestä voisi muodostua eräänlainen yhteiskuntasopimus". Samassa puheessa hän oli asettanut "yhteiskuntasopimuksen" ensimmäiseksi tavoitteeksi "elinkeinoelämän kilpailukyvyn ja kannattavuuden parantamisen"¹⁰, joka nyt on myös hallituksen talouspolitiikan päälinja.

Useista seikoista voidaan päätellä, että pääongelmaksi SKP:n politiikan suunnanmuutostaistelun ja hallituksen talouspoliittisen linjan välillä tulee muodostumaan nimenomaan suhtautuminen ns. "elvyttämistoimiin". Hallitusratkaisulla pyritään saamaan SKP luopumaan politiikan suunnanmuutosvaatimuksesta ja asettumaan talouselämän "elvyttämisen" linjan tukijaksi. Linjalla ymmärretään nimenomaan elinkeinoelämän kilpailukyvyn parantamista.

Ikään kuin ennakoiden tätä taistelua Arvo Aalto lausui SKP:n keskuskomitean kokouksessa 25. 4. 1977: "Vaaditaan, että taloudellisen toiminnan edellytysten parantamiseksi olisi painopiste siirrettävä kulutuksesta investointeihin, nimenomaan yksityisen sektorin investointeihin. Karu totuus on, että näillä keinoilla ei suurtyöttömyyttä ja muita taloudellisia ongelmiamme pystytä nykyoloissa poistamaan... taloutta elvyttävissä toimenpiteissä on keskityttävä nimenomaan kotimaisen kysynnän lisäämiseen samalla rajoittaen tämän tuontia lisäävää vaikutusta."

Edessä tulee olemaan todella vaativa taistelu, ettei SKP:tä sidotaisi hallituksessa ja eduskunnassa viime vuosina noudatettuun politiikkaan, josta SKP:n keskuskomitea esittää arvion "Demokraattinen tie ulos kriisistä" asiakirjassa todeten: "Viime vuosikymmeninä harjoitettu kapitalistisen talouden valtiojohtoinen sääntely ei ole porvariston vakuutteluista huolimatta taannut tasapainoista kehitystä.

7. Demari 18. 5. 1977.

8. Eteenpäin 21. 5. 1977.

9. Eteenpäin 21. 5. 1977.

10. Uusi Suomi 13. 5. 1977.

Yksityinen suurpääoma on käyttänyt sitä hyväkseen voittojensa lisäämisessä, työtätekevien riiston tehostamisessa ja kansantulon jaossa omaksi edukseen. Kansan verotaakka on noussut samalla kun lisääntyvä osa verovaroista on käytetty suurpääoman tukemiseen."

Taistelu SKP:n päätösten puolesta jatkuu

SKP:n keskuskomitea lausuu "Demokraattinen tie ulos kriisistä" asiakirjassa: "Kokemus osoittaa, että sosialististen ja yhteiskunnallisten uudistusten aikaansaaminen on mahdollista vain työkansan omakohtaisella taistelulla. — Lähötkohtana tulee olla työkansan välittömien, päiväkohtaisten etujen puolustaminen. Tältä pohjalta syntyy koko yhteiskuntaa kattavan, demokraattisen vaihtoehdon toteuttamiseen tarvittava voima ja tietoisuus." Tämä on peruslinja kommunistien kaikessa yhteiskunnallisessa toiminnassa.

Keskuskomitean talvikauden päätökset eivät ole muillakaan osin menettäneet ajankohtaisuuttaan — päinvastoin niiden ajankohtaisuus on entisestään kasvanut. Nyt on voimistettava toimintaa näiden päätösten puolesta työpaikoilla, asuma-alueilla, erilaisissa joukko- ja kansalaisjärjestöissä ja suunnattava yhä laajempi vaatimusten liike hallitukseen ja eduskuntaan.

Keskuskomitea lausui marraskuussa, että on "ratkaisevaa, että kansanjoukkojen omakohtainen taistelu etujensa ja oikeuksiensa puolesta edistyy ja pääsee vaikuttamaan politiikan suuntaan." Vain se voi tuoda muutoksen maan talous- ja sisäpolitiikkaan, josta käytävä taistelu jatkuu nyt entisestään mutkistuneissa olosuhteissa.

Tulevaisuus tulee antamaan konkreettisissa muodoissa vastauksensa siihen, oliko hallitukseen menoa puolustaneiden hyväuskoisuus SDP:n ja keskustapuolueiden politiikkaan ja hallitusohjelmaan oikeutettua. Jokainen kommunisti tulee antamaan kaiken tukensa jokaiselle työväen ja kansamme etujen mukaiselle ratkaisulle, mutta yhtä selvää on, että työkansan etujen vastaisia ratkaisuja ei voida oikeuttaa hallitusyhteistyöllä. Yhteistoiminnan tulee aina olla työväen ja kansamme suuren enemmistön etujen puolustamisen välikappale. Yhteistoimintapolitiikkaa toteuttaessaan Kommunistinen Puolue aina säilyttää täyden poliittisen, järjestöllisen ja aatteellisen itsenäisyyden.

Tehdyn hallitusratkaisun jälkeen — varsinkin kun Sorsa vaatii kommunisteja alistumaan hallituksen enemmistöpäätösten pelisääntöihin — saa edellä mainittu periaate ja sen johdonmukainen toteuttaminen aivan erikoisen merkityksen. Kommunistit eivät voisi toteuttaa itsenäistä politiikkaa eivätkä puolueen linjaa, jos he alistuisivat esimerkiksi hallituksessa tai eduskunnassa sosialidemokraattien tai keskus-

talaisten saneluun ja lakkaisivat taistelemasta oman politiikkansa puolesta. Se olisi alistumista niihin pelisääntöihin, joita mm. saksalainen sosiologi Ralf Dahrendorf ja eräät kotimaisetkin valtiomiehet ovat suositelleet pyrkiesään integroimaan kommunistit kapitalistiseen yhteiskuntaan.

Aatteellisen taistelu tehtävistä

Neuvostoliittolainen tohtori J. Krasin kirjoittaa: "Työväenluokan liitot ei-proletaaristen yhteiskuntakerrosten kanssa sekä kommunististen puolueiden toimintayhtenäisyys ja sopimukset ei-marxilaisten puolueiden kanssa laajentavat ja moninkertaistavat vieraan vaikutuksen kanavia kommunististen puolueiden joukkopohjaan. Kompromissiluonteensa takia yhteiset asiakirjat muiden puolueiden kanssa eivät sisällä eräitä tärkeitä marxilaisia ajatuksia. Tästä johtuu tarve voimistaa puolueiden sisäistä aatteellis-poliittista selvitystyötä."¹¹

Nykytilanne maassamme ja puolueessamme korostaa monella tavalla marxilais-leniniläisistä periaatteista käytävän aatteellisen taistelun voimistamista. Hallitusratkaisu on tuonut entistä selvemmäksi, että aivan erikoisesti on voimistettava marxilaisen valtioteorian, kompromisseja koskevan leniniläisen opin ja puolueen johtavaa roolia koskevan opin perusteiden omaksumista ja tunnetuksi tekemistä.

Eräs revisionistisen valtioteorian muoto on ns. oppi pluralistisesta demokratiasta, jonka mukaan tasa-arvoiset ryhmät yhdessä käyttävät yhteiskunnallista valtaa valtiovallan puitteissa. Tähän katsomukseen liittyvät "valtiollisen myöntämääräämisen" ajatukset tulevat saamaan yhä laajempaa jalansijaa työväenliikkeessä hallitusyhteistyön oloissa. On mielenkiintoista, että sosialidemokraattisessakin liikkeessä on havahduttu tämän vaaran tajuamiseen ja sen torjumisen välttämättömyyteen¹² — monin verroin tärkeämpää se on kommunistisessa liikkeessä.

Valtion olemuksen arvio kuuluu niihin perustekijöihin, joista lähtien poliittisen puolueen päälinjat ja käytännön toiminta määräytyvät. Marxilais-leniniläisen työväenpuolueen kannalta porvarillisen valtion luokkaluonteeseen näkeminen on eräs perusehdoista strategian ja taktiikan tehtävien oikeassa asettamisessa, sillä teoreettiset virheet ja horjunta heijastuvat käytännön politiikassa. Jos valtion luokkaluonne sivuutetaan ja Marxia "korjataan" siten, että valtio nähdäänkin luokkien sovitteluelimenä, on tämä askel luokkasovintopolitiikan tiellä.

11. Sosialismin Teoria ja Käytäntö 18/1977.

12. Paastela — Sarkkinen — Sundman — Vesa: "Sosialidemokratit ja hallituskysymys", Sosialistinen politiikka 2/1977.

Lokakuun vallankumous ja Suomen työväenliike — Ville Pessin haastattelu

Haastattelemme seuraavassa SKP:n pitkäaikaista pääsihteeriä ja nykyistä kunniapuheenjohtajaa, Ville Pessiä Lokakuun vallankumouksen merkityksestä Suomen työväenliikkeelle. Pessi korostaa vallankumouksen merkitystä Suomen Kommunistisen Puolueen perustamiselle sekä kertoo kommunistisen työväenliikkeen taistelusta neuvostoystäväyden puolesta 1920—30-luvuilla — Toimitus.

P e s s i : Kun puhutaan Lokakuun vallankumouksesta on syytä nähdä sen valtava historiallinen merkitys. Ei sen merkitystä heti vallankumouksen jälkeen täysin tajuttu — joskin Lenin on sanonut siitä jo silloin hyvin ja mielestäni tyhjentävästi ja esiintyy se lyhyesti myös joissain Kuusisen kirjoituksissa — mutta yleisesti ottaen sen merkitys käsitetään sitä paremmin, mitä pitempi aika tapahtumasta kuluu. Tämä on ymmärrettävää, koska kehityslinja, jonka vallankumous aloitti, voimistuu jatkuvasti. Ja nyt 60 vuoden kuluttua näkyy aivan toisella tavalla miten Lokakuun vallankumous on vaikuttanut ja vaikuttaa käytännön elämään maailmassa.

Lokakuun perusmerkityshän on tietysti, että se aloitti hyökkäyksen kansainvälisen pääoman perusteisiin ja avasi koko ihmiskunnan eteen reaalisen tien sosialismiin. Tämän kehityslinjan avautuminen heikensi ja heikentää yhä voimakkaammin kansainvälistä imperialismia ja parantaa siten kaikkien imperialismiin vastaisten voimien taisteluedellytyksiä kaikkialla maailmassa. Lisäksi Lokakuun vallankumouksen menestys merkitsi valtavaa teoreettista selkiintymistä kansainvälisessä työväenliikkeessä. Ensimmäisen kerran historiassa voitti sosialistinen vallankumous ja se luonnollisesti valoi rohkeutta työväenliikkeeseen, kaikkiin niihin, jotka

olivat luokkataistelun kannalla. Oikeistosuuntauksen edustajat — meillä Tannerit ja muut — puolestaan tuomitsivat Lokakuun vallankumouksen ja vaativat, että työväenliikettä pitää kehittää reformistiseen suuntaan. Suomessa tietysti Lokakuun vallankumous saa aivan erityistä merkitystä koska se loi välittömät edellytykset maamme itsenäistymiselle.

Soihtu: Viittasit äsken Lokakuun vallankumouksen merkitykseen vallankumouksellisen teorian selkiinnyttäjänä. Luonnehtisitko kysymystä yksityiskohtaisemmin?

Pessi: Kansainvälisen työväenliikkeen teoreettiseen keskusteluun Lokakuun vallankumous vaikutti huomattavasti. Sen voitto osoitti käytännössä Marxin, Engelsin ja Leninin teorian sosialistisesta vallankumouksesta oikeaksi ja nopeutti kommunististen puolueiden syntyä ja kehitystä. On tietysti selvää, että kommunistiset puolueet olisivat syntyneet joka tapauksessa ennemmin taikka myöhemmin. Siihen oli aineksia jo olemassa. Mutta niinkuin nähdään Lokakuun vallankumous nopeutti kehitystä ja sen jälkeen kommunistisia puolueita syntyi useissa maissa. Ja tällä seikalla on ollut suuri kansainvälinen merkitys, ei vain kussakin maassa itsessään, vaan koko kansainvälisessä tilanteessa.

Marxilaisuuden ja toisaalta reformismin ja opportunismin välinen taistelu oli kärjistynyt jo aiemmin kysymyksessä suhtautumisesta ensimmäiseen maailmansotaan. Ennen sotaa oli II internationalen päätöksissä asetettu vastustamaan sotaa, mutta sodan syttyessä sosialidemokraattiset puolueet, niin Saksassa kuin muissakin maissa pettivät päätöksen ja kehottivat oman maansa työväenluokkaa taistelemaan toisten maiden työväenluokkaa vastaan. Vain yksi puolue, Venäjän sosialidemokraattinen puolue, bolshevikit, asennoitui johdonmukaisesti sotaa vastaan.

Sodan aikana lännen sosialidemokraattisissa puolueissa olleet vasemmistovoimat pitivät sodan aikana yhteisiä neuvotteluja, mm. Zimmerwaldin konferenssin, joka suuntautui sotaa vastaan. Mutta Lokakuun vallankumouksen merkitys vasemmistolaistumiskehityksen laajenemiselle ja syvenemiselle oli huomattava.

Kommunististen puolueiden muodostumiseen vaikutti lisäksi tietysti kunkin maan oman luokkataistelun kehitys, joka taas sai innoitusta Lokakuun vallankumouksesta. Esi-merkiksi meidän vuoden 1918 kansalaissota ja siihen johtanut kehitys osoittivat kommunistisen puolueen tarpeellisuuden meillä. Jos katsotaan niitä arvioita ja kirjoituksia, joita Kuusinen, Sirola ja muut tekivät kohta luokkasodan päätyttyä, niin nähdään, että niissä hyvin selvästi ja voimakkaasti arvostellaan sosialidemokraattisen puolueen virheitä,

sitä, ettei se ollut sellainen puolue, joka olisi kyennyt johtamaan työväenluokan taistelua sellaisissa kärkeistyneissä oloissa, jotka kehittyivät vuonna 1917 ja 1918.

Toinen asia on, että jos arvioidaan kokonaisuudessaan 1918 tapahtumia, niin on myönnettävä, että puoluekin kehittyi luokkataistelun myötä vallankumoukselliseen suuntaan. Ja on mielestäni arvioitu aivan oikein, että Suomen vallankumouksen erityisehdoista johtuen kaikista meillä esiintyneistä puutteista huolimatta, me olisimme voineet voittaa taistelun, elleivät saksalaiset joukot olisi tulleet maahan.

Venäjän vallankumousprosessin vaikutus Suomessa

S o i h t u : Millä tavalla luonnehtisit Lokakuun vallankumouksen vaikutusta Suomen 1918 vallankumouksen syntymiseen?

P e s s i : Kun katsotaan Suomen tilannetta 1917 on syytä muistaa että Suomi kuului tuolloin tsaristiseen Venäjään, oli osa sitä. Sen vuoksi on tärkeää tarkastella Venäjän vallankumousprosessin vaikutusta kokonaisuudessaan, aina Helmikuun vallankumouksesta lähtien.

Tsaarin kukistuminen Helmikuun vallankumouksen tuloksena vaikutti voimakkaasti Suomeen. Sen tuloksena kumoutui osa niistä sääöksistä ja rajoituksista, jotka olivat esteenä maamme työväestön toiminnalle, ja työväenjärjestöt pääsivät voimistumaan, niiden jäsenmäärä nousi ja ne lähtivät taisteluun työväen ja maaseudun työtätekevien oikeuksien puolesta. Kesällä 1917 olikin jo hyvin voimakas lakkoliike kaupungeissa ja maaseudulla.

Siksi myöskään Lokakuun vallankumous ei ollut Suomessa yllättävä "ulkomaan uutinen", vaan Suomen työväenluokalla oli silmiensä edessä prosessi, joka siihen johti Venäjällä. Suomessahan oli silloin mm. venäläinen sotaväki. Ja Suomen työväenluokka näki miten venäläiset sotilaat riisui-
vat aseista vastavallankumoukselliset upseerinsa. Ja syntyneet sotamiesneuvostot estivät venäläisen sotaväen käytön Suomen työväestöä vastaan vuoden 1917 lakkotaistelujen yhteydessä. Bolshevikkipuolueellahan oli armeijan keskuudessa omat järjestönsä, jotka tekivät valistustyötä sotilaiden keskuudessa. Myöskin pahamaineinen santarmilaitos oli hajonnut helmikuun vallankumouksen aikana.

Suomen luokkataistelutilanne kehittyi sitten marraskuun suurlakkoon 1917, josta Kuusinen sanoi lennokkaasti, että vallankumouksen hengetär leijaili meidän yllämme, mutta me emme osanneet kohota sen siiville. Marraskuun suurlakko oli hyvin mielenkiintoinen tapaus, vaikkakaan siihen

ei tässä yhteydessä voi tarkemmin puuttua. Mutta sen lakan päätyminen osoittaa kuinka paljon vanhan Työväenpuolueen johtoa selkeämmin työväki ymmärsi, ettei lakkoa olisi pitänyt lopettaa, vaan taistelua olisi pitänyt jatkaa ja esittää vaatimus lahtarijoukkojen — niin kuin he sanoivat — aseistariisumisesta ja hajottamisesta.

Suurlakolla oli vallankumouksellinen luonne. Suuressa osassa maata valta olikin työväen käsissä, mutta silloin työväenpuolue ei vielä uskaltanut lähteä vallankumouksen tielle. Kansalaissota tuli sitten joulutammikuussa välttämättömäksi ja kävi niin, että työväenpuolueen horjunta lykkäsi taistelun epäedullisempaan ajankohtaan. Tammikuussa 1918 porvaristo katsoi itsensä tarpeeksi vahvaksi ja aloitti taistelun.

Soihtu: Kuinka porvaristo ja työväenluokka suhtautuivat Suomen itsenäisyyteen vuoden 1917 aikana?

Pessi: Mitä tulee työväenliikkeeseen, sen suhtautuminen maamme itsenäisyyteen oli selvä. Sehän oli johdonmukaisesti taistellut Suomen itsenäisyyden puolesta ja juuri Työväenpuolue ajoi kesällä 1917 eduskunnassa läpi ns. valtalain, joka julisti eduskunnan maamme korkeimmaksi valtioelimeksi ja epäsi Venäjän väliaikaisen hallituksen holhousoikeuden maamme asioihin. Se oli merkittävä askel itsenäisyyden toteuttamisen tiellä. Valtalain mukaan vain ulkopoliittikka ja sotilasasiat olisivat jääneet eduskunnan päättäväisyyden ulkopuolelle.

Ja kun puhutaan työväenliikkeen suhteesta maamme itsenäisyyteen on muistettava, ettei Suomen itsenäisyyttä ketkään muut tukeneet Venäjälläkään kuin bolshevikit — ei menshevikit eikä väliaikainen hallituskaan. Aleksandra Kollontaihan esitti bolshevikkien kannan mm. vanhan työväenpuolueen kesäkuun puoluekokouksessa ja se rohkaisi huomattavasti myös työväenpuolueen taistelua itsenäisyyden puolesta.

Sen sijaan porvariston suhde Suomen itsenäisyyteen ei ollut ollenkaan selvä ennen Lokakuun vallankumousta. Sen osoittavat historialliset tosiasiat. Kuten edellä oli puhe, Suomen porvaristo haki Venäjältä tukea taistelussa Suomen työväenliikettä vastaan. Ja Venäjän väliaikaisen hallituksen avulla se hajotti 1916 valitun ja Helmikuun vallankumouksen jälkeen kokoontumaan päässeeseen työväenemmistöisen eduskunnan ja vesitti siten mainitun valtalain.

Lokakuun vallankumouksen jälkeen Suomen porvaristo muutti asennettaan Suomen itsenäisyyteen. Mutta ei niin kuin työväenliike ehdotti, että asiasta sovittaisiin Venäjän Neuvostohallituksen kanssa, joka oli ilmaissut suhtautuvansa ehdotukseen myönteisesti, vaan porvarillinen Svinlufvudin hallitus lähetti senaattori Hjeltin Saksaan pyytämään

ensin länsivaltojen tunnustusta Suomen itsenäisyydelle. Nämä kuitenkin neuvoivat Suomen hallitusta kääntymään ensin Venäjän hallituksen puoleen, niinkuin sitten tapahtuikin.

Luottamus-elokuvassa näkyy hyvin Svinhufvudin hallituksen epärointi. Ne kuvittelivat, että Lenin asettaa jos jonkinlaisia ehtoja. Ne katsoivat tietysti asiaa porvarilliselta kannalta. Se on tietysti ihan luonnollista eiväthän he tunteneet ja ymmärtäneet kommunistien periaatteita.

S o i h t u: Kuinka Suomen työväenliike suhtautui Suomen itsenäisyyteen luokkasodan aikana? Porvaristohan väittää, että 1918 tapahtumissa oli kysymys "vapaussodasta", taistelusta Suomen itsenäisyyden puolesta.

P e s s i: Nuo väitteet ovat hölyn pölyä. Näkyyhän se siitä, että juuri Työväenpuolue oli johdonmukaisimmin taistellut Suomen itsenäisyyden puolesta. Ja olihan Neuvostohallitus jo joulukuun viimeisenä päivänä ilmoittanut kirjallisesti Suomen itsenäisyyden tunnustamisesta ja 4. päivänä 1918 Neuvostojen toimeenpanevan keskuskomitean päätöksellä tämän vahvistanut. Kansalaissotahan alkoi vasta tammikuun 27. päivä, jolloin Suomi siis oli jo itsenäinen valtio.

Porvarillisen teesin virheellisyyden osoittaa myös kansanvaltuuskunnan — silloisen Suomen työväenhallituksen suhde neuvostohallitukseen. Nämä hallitukset solmivat keskenään maaliskuun 1. päivänä 1918 sopimuksen, joka oli historiassa ensimmäinen kahden työväenhallituksen keskenään tekemä sopimus. Ensimmäisen kerran se vahvisti käytännössä sosialististen maiden ystävälliset ja veljelliset suhteet, jotka perustuvat tasa-arvoisuuden, keskinäisen avunannon ja toisten maiden sisäisiin asioihin puuttumattomuuden leniniläisille periaatteille.

Sopimuksessa sovittiin neuvostovallan aseellisten joukkojen siirtämisestä pois Suomesta, vastaisista kaupallisten ym. suhteiden hoitamisesta, kansalaisoikeuksista, molemminpuolisesta omaisuuden luovuttamisesta, rautatie- ja meriliikenteestä, kalastusoikeudesta jne. Tämä antaa vähän kuvaa siitä minkälaiseksi silloin edellytettiin muodostuvan Suomen ja Neuvosto-Venäjän välisten suhteiden. Sopimus osoittaa, ettei mistään "vapaussodasta" ollut lainkaan kyse.

Kansanvaltuuskunta ennätti muutenkin — vallassaolonsa kolmen kuukauden aikana — säätää monia merkittäviä lakeja ja asetuksia. Se ennätti julkaista noin 40 lakia, asetusta ja päätöstä, joista mainittakoon laki torpparien, lamputien ja mäkitupalaisen julistamisesta maanomistajista riippumattomiksi samalla kun heille luovutettiin ilman vuokranmaksua viljeltäviksi ja hallittaviksi kaikki heidän

asumansa maat. Lisäksi kansanvaltuuskunnan säädökset koskivat työläisten ja punakaartilaiden palkkausta, työläisten verojen helpotusta, pankkien raha-asian hoitoa ja mm. naisten oikeutta päästä valtion ja kuntien virkoihin. Lisäksi silloinen valtiosääntöluonnos kuvaa minkälaista järjestystä oli ajateltu maahan.

Suomen ja Venäjän työväenliikkeen välisistä suhteista

Soihtu: Miten läheiset olivat Vanhan Työväenpuolueen ja Venäjän bolshevikkien väliset yhteydet ennen Lokakuun vallankumousta ja Suomen luokkasotaa. Lehénhän mainitsee eräässä kirjoituksessa että suomalaiset sosialidemokraatit pitivät melko lailla yhtenä ja samana sosialistien joukkona bolshevikkeja, menshevikkejä ja eserriä.

Pessi: Kyllä heitä melko yhtenä joukkona pidettiin. Se johtui siitä teoreettisesta epäselvyydestä, joka meillä vallitsi ennen vuotta 1918.

Työväenpuolueen jotkut johtohenkilöt, mm. Kuusinen ja Sirola, olivat yhteydessä Leniniin jo Suomessa — Leninhän kävi täällä useaan otteeseen — mutta ei silloisen Työväenpuolueen johtohenkilöistä kukaan ollut tutustunut siihen teoreettiseen työhön, jota Lenin teki. Vasta 1918 jälkeen he tutustuivat tarkemmin Leninin teoksiin, leninismiin.

Soihtu: Joskus on väitetty, että kielivaikeudet olisivat vaikeuttaneet yhteyksiä Venäjälle. Mitä arvelet tästä näkemyksestä?

Pessi: En usko, että kielivaikeudet olisivat vaikuttaneet: Jos ajatellaan esim. Leniniä, hän puhui venäjän ohella useita kieliä mm. saksaa. Ja mitä tulee suomalaisiin, niin silloin venäjän kieltä opiskeltiin koulussakin. — Ei tässä ole kysymys kielestä, voi se tietysti luoda hankaluuksia, mutta ei se ole esteenä kanssakäymiselle. Kyllä minä korostaisin meillä vallinneen teoreettisen epäselvyyden vaikutusta.

Soihtu: Miten yhteydet kehittyivät myöhemmin?

Pessi: Luokkasodan jälkeen perustetulla Suomen Kommunistisella Puolueella on koko olemassaolonsan ajan ollut hyvin läheiset ja ystävälliset suhteet bolshevikkien ja NKP:n kanssa.

Mielestäni on kuvaavaa, että puolueemme perustavaan kokoukseen elokuun lopulla 1918 piti tulla myös Leninin henkilökohtaisesti, mutta hän joutui silloin iljettävän attention kohteeksi ja se esti häntä saapumasta kokoukseen. Myöhemmin puolueemme johtavat toverit olivat henkilökohtaisessa yhteydessä Leniniin. Kuusinen tietysti erityisesti sitten kun hän siirtyi Kominternin töihin.

Nämä yhteydet ovat olleet meidän puolueellemme tavatoman arvokkaita. Me olemme saaneet Leninin puolueelta

paljon arvokkaita kokemuksia ja neuvoja. Ja opastusta meidän nuori ja pieni puolueemme on aina tarvinnut. Vaikka on ollut kyse suhteesta, jossa toinen on ollut suuri valta-puolue, ei NKP ole koskaan sanellut meidän puolueelle mitään, vaan ratkaisut on kaikissa asioissa tehnyt meidän puolueemme johto. Tämä on historiallinen tosiasia.

Kehitys 20- ja 30-luvulla

Soihtu: Miten työväenliikkeen ja neuvostoystävällisen linjan asemat kehittyivät luokkasodan jälkeen?

Pessi: 1920-luvulla meillä oli verrattain voimakas vasemmistolainen työväenliike, joka kehittyi heti vuosikymmenen alussa. Luokkasodan jälkeen mm. sosialidemokraattinen nuorisoliitto jäi meikäläisten käsiin ja porvaristo joutui lakkauttamaan sen ja haastamaan sen toimitsijat oikeuteen vuonna 1925. Sen jälkeen me perustimme erilaisia uusia nuorisojärjestöjä, mutta aina kun ne kasvoivat suuri, ne lakkautettiin. Siihen aikaan erityisesti opintoyhdistystoiminta oli nuorison keskuudessa hyvin suosittua ja nuorisoliikkeen voima oli suuri. Parkkarin Nesu muuten kirjoittaa tuosta toiminnasta kirjassaan. Siellä nuorisoliiton toiminnassa me kasvoimme, minä ja muut. Kommunistinen nuorisoliitto ja SKP:hän toimivat silloin maan alla.

Soihtu: Koska Sinä itse tulit mukaan toimintaan?

Pessi: Puolueen yhteydessä olin jo aivan 1920-luvun alussa. Mutta varsinaisesti liityin puolueeseen Helsingissä 1924. Olin silloin töissä Pasilan konepajalla. Puolue koki minut sitten vuoden 1925 alussa nuorisoliiton Uudenmaan piirisihteeriksi. Sitä hommaa minä hoitelin runsaat kaksi vuotta. En ollut palkallinen toimitsija vaan työn ohella hoitelin yhteyksiä tuonne piiriin.

Kun olin joutunut tähän hommaan muodostimme kommunistisen nuorisoliiton piirikomitean. Ensimmäiseksi minä otin yhteyttä Toivo Karvoseen, sitten siihen tulivat Paavo Kivikoski ja Aatto Sallinen. Aatto oli oikein hyvä kommunisti, jonka teloittivat täällä Helsingissä viime sodan viimeisenä päivänä.

Soihtu: Miten laajaa toimintaa 1920-luvulla onnistuttiin järjestämään vasemmistolaisen työväenliikkeen toimesta?

Pessi: Nuorisoliiton ohella meillä oli voimakasta toimintaa kunnallisella alalla ja eduskunnassa. Olihan eduskunnassa vasemmistolaisen liikkeen edustajia jopa 27 — ei ole kovin vähän silloisissa oloissa. Ja julkisia lehtiä meillä oli melkein jokaisessa piirissä ja Työväenjärjestöjen Tiedonantaja ilmestyi täällä Helsingissä. Lehtiä oli melkein yhtä paljon kuin kansandemokraattisia lehtiä on tällä het-

kellä. Meillä vasemmistolaisilla, kommunisteilla oli enemistö myös Suomen Ammattijärjestössä. Kaikkiaan oli siis voimakas, luokkataistelun kannalla oleva työväenliike. Näin oli kaikesta vainosta ja terrorista huolimatta.

LOKAKUU

JA
SUOMI

S o i h t u : 1930 sitten tapahtui käänne?

P e s s i : Niin. Fasistisen liikkeen, Lapuan liikkeen avulla viranomaiset sitten lakkauttivat meidän julkiset järjestömmme. Ja 1930 muodostaa jyrkän käänteen maamme työväenliikkeessä. Ns. Lapuan laeilla, kommunistilaeilla estettiin se, ettei vasemmistolainen työväenliike voinut jatkaa niin kuin siihen asti, emme enää voineet perustaa uusia järjestöjä entisten tilalle. Sen jälkeen me jouduimme toimimaan sosialidemokraattien johtamissa järjestöissä, niin ammatillisissa kuin nuorisojärjestöissäkin.

Tuohon aikaan puolue yritti kehittää yhteistoimintaa sosialidemokraattisten työläisten kanssa ja samaan aikaan puolue kehotti kommunisteja ja muita vasemmistolaisia liittymään SAK:hon, jonka sosialidemokraattisen puolueen johto oli perustanut SAJ:n vastaiseksi hajotusjärjestöksi. Tällä kehoituksella pyrittiin siihen, että SAK:sta saataisiin sellainen työläisten taistelujärjestö, joka kykenisi puolustamaan työväestön etuja. Siinä tilanteessa ei ollut muuta mahdollisuutta.

Me jouduimme kyllä käymään kovaa taistelua tämän linjan toteuttamiseksi, sillä kommunistisilla ja muilla vasemmistolaisilla työläisillä oli niin suuri suuttumus sosialidemokraatteja kohtaan. Ei se pelkästään perustunut siihen, että he olivat perustaneet SAK:n hajotusjärjestöksi vaan myös siihen, että työväentalot ja omaisuus siirtyi silloin lapualaishulinoitten aikaan sosialidemokraattien haltuun. Tätä ei ole juuri missään käsitelty, mutta se sai joissain tapauksissa hyvinkin härskejä piirteitä. Siinä hulinassa Tannerkin todisti puheessaan, että heillä sosialidemokraateilla on sama päämäärä kuin lapualaisilla, kommunismin hävittäminen. — Mutta vastuksista huolimatta työläiset vähitellen näkivät SKP:n linjan oikeaksi ja liittyivät SAK:hon. Ja näissä sosialidemokraattisissa järjestöissä alkoi kehittyä vähitellen oppositiomielialaa sosialidemokraattisen puolueen politiikkaa vastaan. Vähitellen yhä useammat työläiset tajusivat, että sosialidemokraateilla ja kommunisteilla on sama vastustaja, suurpääoma.

Selvimpänä vasemmistolaiskehitys näkyi Akateemisessa Sosialistiseurassa, jonka kanssa puolue oli kiinteämmässä yhteydessä. Siellä oli henkilöitä, joista osa liittyi SKP:n jäseniksi myöhemmin. Ja ASS:n lehden Soihdun kautta saatiin puolueen käsityskantoja kirkkaimmin esiin.

Minä en ole missään yhteydessä maininnut — mutta mieleeni aina tullut, kun olen kuullut puhuttavan siitä Kir-

3/1977
SOIHU

jallisuus-lehdestä, — joka ilmestyi silloin 1930-luvun alku-puolella, — että puolue oli sen takana.

Minä tunnen tämän lehden vaiheet verrattain hyvin, sillä olin silloin puolueen johtotyössä Helsingissä ja näin miten se juttu käytännössä järjestettiin. Puolue sen homman ra-hoitti ja avusti sitä. Puoluejohdon osuus lehden syntymi-seen on jäänyt peittoon. Puolueen toimesta otettiin silloin 1933 alussa yhteyttä Jarno Pennaseen ja siitä se homma lähti. Hän ei ollut puolueen jäsen silloin eikä myöhemmin-kään. Mutta hänen kauttaan puuha pantiin alkuun ja hä-nellä taas oli yhteyksiä kirjallisiin piireihin, jotka sitten avustivat lehteä.

Sen taustalla oli se, että me keskustelimme silloin 30-luvun alussa puoluejohdossa tilanteesta, joka kehittyi kir-jallisissa piireissä ja arvioimme, että siellä orastavaa edis-tyksellistä kehitystä voitaisiin edistää, ja arvelimme että lehden perustaminen voisi olla avuksi.

Soihtu: Milloin itse tulit puolueen johtotyöhön?

Pessi: Nämähän nyt on nämä henkilökohtaiset jutut semmoisia... Niin 1927 puolue lähetti minut opiskele-maan. — Siihen aikaan kasvatimme puolueen työntekijöitä ulkomailla koska Suomessa ei ollut minkäänlaisia mahdolli-suuksia akateemiseen marxilaiseen opiskeluun. — Puolue lähetti minut Leningradiin, jossa oli Lännen vähemmistö-kansallisuuksien Kommunistinen Yliopisto ja siellä minä opiskelin kolmisen vuotta. Ja sitten 1930 syksyllä minut komennettiin — niinkuin silloin sanottiin — piirisihtee-riksi. Olin piirisihteerinä täsmälleen vuoden, ensin Vaa-sassa ja sitten Turussa, ja sitten vuoden 1931 syksyllä puo-luekonferenssissa minut valittiin keskuskomiteaan. Sitten työskentelin ensin SKP:n keskuskomitean ulkomaan by-roossa ja myöhemmin Suomessa ja välillä kävin Lenin-kou-lua. Vuoden 1935 alussa minut pidätettiin ja sain 7 vuoden tuomion. Kun se päättyi vuonna 1941 oli viimeinen sota jo alkanut, ja ilman tuomiota minut siirrettiin turvasäilöön, jossa olin kolme vuotta, ensin Köyliön varavankilassa ja sitten Karvialla.

Mutta mitä tulee Lokakuun vallankumoukseen, niin maanalaisuuden vaikeina vuosinakin muistimme vallanku-mouksen vuosipäivää. Joka vuosi levitimme puolueen jul-kilausumia ja siellä täällä saattoi asutuskeskuksissa nousta punaiset liput salkoon. Ne toimenpiteet osoittivat puolueen toimintaa, sitä että vallankumouksen Soihtu paloi.

Soihtu: Miten arvioisit tuon menneen kokemuksen merkitystä ja niitä tehtäviä, jotka meille asettuu tämän juhluvuoden viettämisessä.

Pessi: Tämän 60 vuoden aikana Suomen kansa on saanut nähdä Suomen ja Neuvostoliiton välisten yhteyksien merkityksen ja hyödyllisyyden. Jos Suomella olisi koko ajan ollut hyvät yhteistyösuhteet Neuvostoliiton kanssa — joita jo Kansanvaltuuskunta yritti toteuttaa — olisi tilanne maassamme kokonaan toinen.

Sen nämä vuodet myös osoittavat, kuinka väärää on ollut maassamme ennen sotia noudatettu politiikka ja niitten politiikka, jotka ystävällisiä suhteita yhä edelleen vastustavat. Ne eivät ole Suomen kansan asialla.

Vääräksi osoittautuu myös se porvariston perusväittäjä, että Suomi on voinut saavuttaa ja säilyttää itsenäisyytensä vain ase kädessä, niin vuonna 1918 kuin vuosina 1939—44:kin. Tämän katsomuksen mukaisesti hyviä suhteita ja rauhan politiikkaa vaatineet ja ennen muuta meidät kommunistit leimattiin "Moskovan agenteiksi" ja oman maan pettäjiksi.

Tosiasiata on, että Lokakuun vallankumous avasi tien Suomen itsenäisyydelle ja neuvostokansojen fasismista saaman voiton seurauksena Suomessa tapahtui perinpohjainen käänne 1944—45. Sen vuoksi Suomessa saatettiin voimaan demokraattiset oikeudet ja niin kommunistisen puolueen kuin koko työväenliikkeenkin eteen avautuivat aivan uudet näköalat.

Olisikin tärkeää, että nyt juhluvuoden merkeissä järjestettäisiin mahdollisimman paljon tilaisuuksia ja niin laajalla pohjalla ja yhteisesti kuin mahdollista, sillä kyllä Lokakuun vallankumouksella pitäisi olla merkitystä jokaiselle suomalaiselle.

Lokakuun vallankumouksen kokemukset ja vallankumousteoria

*Yhteiskunnallinen kehitys noudattaa tiettyjä lainmu-
kaisuuskia. Näin on myös kapitalismista sosialismiin
siirryttäessä. Nämä lainalaisuudet voidaan löytää vain
tieteellisen tutkimuksen kautta. Tärkeää osaa tässä
näyttelee historiallisen kokemuksen tutkiminen ja yleis-
täminen.*

*Lenin asetti erittäin suuren merkityksen historialli-
selle kokemukselle. Lenin tähdensi monesti, etteivät
kommunistit eivätkä kansanjoukot pysty toimimaan me-
nestyksellisesti, elleivät ne ota huomioon mennyttä ko-
kemusta, tapahtuipa tämä vallankumouksellinen luova
toiminta missä tahansa. Erityisesti Lenin ammensi ko-
kemusta Marxin ja Engelsin teoksista ja toiminnasta
sekä Venäjällä 1905—1907 tapahtuneesta vallanku-
mouksesta.*

*Lokakuun vallankumouksen merkitys on samassa
mielessä tämän päivän työväenliikkeelle ratkaisevan tär-
keää. Samoin kuin kaikki sen jälkeiset vallankumoukset
— onnistuneet ja epäonnistuneet. Seuraavassa pyritään
tuomaan esiin eräitä puolia Lokakuun vallankumouk-
sen kokemuksista.*

**Miksi ensimmäinen sosialistinen vallankumous tapahtui
Venäjällä?**

*Saksalainen sosialidemokraatti W. K o l b kirjoitti 1915:
"Taloudellinen kehitys ei ole vielä ehtinyt läheskään niin
pitkälle, että kapitalistinen yhteiskunta voitaisiin muuttaa
sosialistiseksi vallankumouksellisen proletariaatin diktatuu-
avulla." Samoin G. P l e h a n o v viittasi Leninin "Huhti-
kuun teesien" johdosta esittämissään vastaväitteissä siihen,*

että Venäjän tuotantovoimien kehitystaso on liian alhainen, jotta sosialistinen vallankumous voisi voittaa. "Kun puhutaan sosialistisen yhteiskunnan rakentamisesta nykyiselle Venäjälle", hän kirjoitti, "se merkitsee tuudittautumista ilmeiseen ja lisäksi erittäin vahingolliseen utopiaan."¹ Viisi vuotta Lokakuun vallankumouksen jälkeen Lenin joutui vieläkin palaamaan tähän väitteeseen: "Venäjä ei ole saavuttanut sellaista tuotantovoimien kehitystasoa, jolla sosialismi olisi mahdollista." Kaikki II internationaalin sankarit... jankuttavat yhteenä tuota väitettään. Tuota kiistatonta väitettä he vatvovat tuhannella eri tavalla, ja heistä tuntuu, että sillä on ratkaiseva merkitys meidän vallankumoustamme arvioitaessa."²

Lenin oli osoittanut v. 1916 teoksessaan "Imperialismi kapitalismin korkeimpana kehitysvaiheena", että kapitalistinen järjestelmä kokonaisuudessaan on kypsytynyt proletariaatin vallankumousta varten. Taloudellinen kehitys oli saavuttanut riittävän asteen ja toisaalta I maailmansota oli tavattomasti kärjistänyt imperialismiin ristiriitoja.

Vallankumouksen objektiiviset ehdot olivat myös olemassa Venäjällä. Puuttumatta yksityiskohtiin voidaan todeta, että monopolistinen kapitalismi oli luonut Venäjällä sosialismin aineelliset edellytykset. Ulkomaisen finanssipääoman myötävaikutuksella saavutettu pankki- ja teollisuusmonopolioiden korkea kehitystaso ja valtiomonopolististen yhtiöiden muodostuminen taloudellisesti takapajuisella Venäjälle valmistelevat tuotannon ja voimien jaon yhteiskunnallista säätelykoneistoa. Teollisuus oli kehittynyt sille minimitasolle, joka on välttämätön sosialismin rakentamiseksi ensi aluksi yhdessä erillisessä maassa. Pitkälle viety tuotannon keskitys myötävaikuttanut siihen, että Venäjällä muodostui maailman vallankumouksellisiin proletariaatti, joka uudentyyppisen puolueen johdolla aina vuosisadan alusta lähtien oli taistellut määrätietoisesti tsaristista komentoa vastaan.

Mutta miksi ensimmäinen vallankumous puhkesi juuri Venäjällä? Kautskylais-menshevikkinen dogmi julisti, että sosialistinen vallankumous alkaa siellä, missä tuotantovoimien taso on korkein, missä proletariaatti on väestön enemmistönä, ts. Länsi-Euroopan kehittyneimmissä kapitalistisissa maissa. Lenin kuitenkin osoitti, että sosialistinen vallankumous voisi alkaa ensiksi vähemmän kehittyneissä maissa, että vallankumouksen keskus oli vähitellen siirtynyt Saksasta Venäjälle. Venäjästä oli tullut imperialismiin ketjun heikoin rengas.

"Heikon renkaan"-teoriassa on kysymys vallankumouk-

1. Ks. J. A. Krasin, Lenin, vallankumous, nykyaika, Edistys, s. 17 ja 61.

2. V. I. Lenin, Valitut teokset, 4. osa, s. 481—482.

sen objektiivisten ja subjektiivisten edellytysten kokonaisuudesta. Imperialismin järjestelmän heikolla renkaalla tarkoitetaan maata tai maaryhmää, missä kapitalismin taloudelliset ja poliittiset ristiriidat saavuttavat erityisen kärkevyyden ja hallitsevat luokat osoittautuvat kykenemättömiksi suoriutumaan vallankumouksellisesta liikkeestä. Kehittyneimmissä maissa porvaristo oli vahvoissa asemissa. Sen sijaan Venäjästä kehittyi imperialististen ristiriitojen patoutumiskohta. Venäjän monopolikapitalismin ristiriidat punoutuivat feodalismin kärkeviin ristiriitoihin. Työn ja pääoman ristiriita ilmeni Venäjällä äärimmäisen jyrkästi. Venäläisen imperialismin ja Venäjän alusmaiden välinen kansallinen sorto oli erittäin kärkevää. Lisäksi sisäisiä alusmaita riistävä venäläinen imperialismi oli itse riippuvainen ulkomaisesta finanssipääomasta. Sotilaallinen ja feodaalinen sorto Venäjällä punoutui yhteen kapitalistisen ja kansallisen sorron kanssa.

Teorialla imperialismin heikosta renkaasta ei ole kuitenkaan mitään tekemistä takapajuisuus-teorian kanssa, jonka mukaan imperialistinen järjestelmä murtuu siellä, missä on kaikkein heikoimmin kehittynyt talous. N. Buharinin kirjaan "Siirtymäkauden talous", jossa väitettiin kapitalistisen järjestelmän luhistumisen alkaneen heikoimmista kansantalousjärjestelmistä, tekemässään reunahuomautuksessa Lenin totesi: "Ei pidä paikkaansa: 'keskinkertaisen heikoista'. Ilman tietyнкorkuista kapitalismia meillä ei olisi syntynyt mitään."³ Venäjää Lenin luonnehti juuri "keskinkertaiseksi" imperialististen maiden joukossa.

Lenin ei myöskään pitänyt Venäjän taloudellista jälkeenjääneisyyttä kehittyneisiin kapitalistisiin maihin verrattuna tekijänä, joka edistäisi sosialismin rakennustyötä. Hän korosti, että taloudellinen jälkeenjääneisyys päinvastoin kasaa vaikeuksia sosialismin rakentamisen tielle.

Leninin "heikko rengas"-teoria voidaankin tiivistää hänen omin sanoin: Venäjän proletariatin oli helpompi aloittaa vallankumous kuin kaikkein kehittyneimpien maiden työväenluokan, mutta vallankumouksen jatkaminen ja päätökseen vieminen tulisi olemaan vaikeampaa.

Helmikuun vallankumouksesta Lokakuun vallankumoukseen

Ennen kuin voimme tarkastella Lokakuun vallankumouksen opetuksia on tehtävä lyhyt yhteenveto vallankumousprosessin vaiheista vuoden 1917 aikana.⁴

3. Ks. Krasin, mt., s. 60.

4. Esitys rakentuu olennaisilta osin tässä teoksii: Neuvostoliiton kommunistisen puolueen historia, Lyhyt esitys, Moskova 1970 ja Neuvostoliiton historia, lyhyt katsaus, Moskova.

Vuonna 1916 maahan oli muodostunut välitön vallankumouksellinen tilanne. Vallankumouksen lähestymistä jouduttivat imperialistinen sota ja suuret menetykset rintamalla, rappiotila, työväenluokan ja talonpoikien riiston voimistuminen. Tsaristisen komennon horjuvuutta ilmaisivat tiheään tapahtuneet ministerin vaihdokset.

Helmikuun porvarillis-demokraattinen vallankumous alkoi Pietarissa lakkoina ja mielenosoituksina Kansainvälisenä naistenpäivänä 23. helmikuuta (8. maaliskuuta). Lakko kehittyi yleislakoksi, Pietarin varuskunta siirtyi vallankumouksen puolelle. Kaupunki oli kokonaan kapinallisten hallussa 27. päivänä. Seuraavana päivänä Moskova siirtyi vallankumouksellisen kansan käsiin, ja porvarillis-demokraattinen vallankumous voitti sen jälkeen koko maassa.

Kaikkialla alettiin muodostaa uudelleen vuosien 1905—07 aikana syntyneitä neuvostoja. 27. helmikuuta pidettiin Pietarin työväen edustajien neuvoston ensimmäinen istunto ja muutamaa päivää myöhemmin oli koolla ensimmäinen Työväen ja sotilaiden edustajien neuvoston yhdistetty täysistunto. Neuvostojen johtoon pääsivät menševikit ja eserrät. Tästä huolimatta Pietarin neuvosto toimi joukkojen painostuksen ansiosta alusta lähtien vallankumouksellisenä valtaelimenä.

Menševikit ja eserrät käyttivät hyväkseen proletariaatin riittämätöntä järjestäytyneisyyttä ja tietoisuutta, ja auttoivat porvaristoa riistämään vallan voittaneen kansan käsistä. Neuvosto luovutti vallan väliaikaiselle hallitukselle, johon tuli porvariston ja tilanherrojen puolueiden johtomiehiä. Venäjästä tuli demokraattinen porvarillinen tasavalta. Väliaikainen hallitus alkoi noudattaa imperialistista, kansanvastaista politiikkaa. Se ei halunnut eikä voinutkaan antaa kansalle rauhaa, maata eikä myöskään todellista vapautta.

Työväenluokalla oli kuitenkin niin paljon voimia ja päättäväisyyttä, ettei se päästännyt väliaikaista hallitusta yksin valtaan. Maahan muodostui kaksoisvalta — kahden vallan omalaatuinen toisiinsa kietoutuminen — porvariston valta väliaikaisen hallituksen muodossa ja työtätekevien luokkien valta Työväen ja sotilaiden neuvoston muodossa. Kaksoisvalta saattoi olla vain väliaikainen siirtymävaihe.

Maassa alkoi voimakas poliittinen nousu. Bolshevikki-puolue legalisoitui. Palattuaan maanpaosta Pietariin 3. huhtikuuta Lenin luonnehti kuuluisissa "Huhtikuun teeseisään" Helmikuun vallankumouksen jälkeistä tilannetta. Lenin torjui menševikkien ja eserrien väitteet sosialistisen vallankumouksen mahdottomuudesta Venäjällä: "Nykyhetken omalaatuisuutena Venäjällä on siirtyminen vallankumouksen ensimmäisestä vaiheesta, joka antoi vallan porvaristolle proletariaatin riittämättömän valvutuneisuuden ja järjestäytyneisyyden vuoksi, sen toiseen vaiheeseen, jonka

täytyy antaa valta proletariaatin ja talonpoikaiston köyhimpien kerrosten käsiin.”⁵ Lenin osoitti porvarillisen väliaikaisen hallituksen imperialistisen luonteen ja paljasti menševikit ja eserit porvariston asiamiehiksi. Lenin suuntasi puoluetta siihen, että laajalla selvitystyöllä vallattaisiin joukkojen kannatus, vallattaisiin enemmistö neuvostoissa ja muutettaisiin niiden politiikkaa. Tunnuksella ”Kaikki valta neuvostoille!” bolshevikit mobilisoivat joukkoja sosialistiseen vallankumoukseen. Tämä oli suuntaus vallankumouksen rauhanomaiseen kehittämiseen. Väliaikainen hallitus ei uskaltaisi käyttää sotilaallista voimaa kansaa vastaan eikä sillä ollut tuota voimaa.

Tapahtumain kehitys osoitti valitun suunnan oikeaksi. Eräs tärkeimmistä kysymyksistä oli rauhan aikaansaaminen, sillä väliaikainen hallitus jatkoi imperialistista sotaa. Tämän paljastuttua kansalle kehittyi huhtikuun lopulla poliittinen kriisi. Eseräläis-menševistinen enemmistö pelasti kapitalistien hallituksen menemällä mukaan porvarilliseen hallitukseen. Pääkaupungin proletariaatti ja varuskunta alkoivat siirtyä bolshevikkien puolelle.

Kesäkuussa tilanne kärjistyi uudelleen. Neuvostojen edustajakokous päätti järjestää mielenosoituksen 18. kesäkuuta väliaikaisen hallituksen tueksi. Bolshevikit kehottivat työläisiä osallistumaan mielenosoitukseen puolueen tunnuksin; valtaenemmistö kantoikin bolshevikkien tunnuksia. Hallitusta huolestutti yhä enemmän bolshevikkien vaikutusvalan kasvu. Se päätti turvautua vanhaan keinoon: aloittaa hyökkäys rintamalla. Hyökkäys kuitenkin epäonnistui. Kansanjoukkojen syvä tyytymättömyys puhkesi vaistonvaraisesti: osa Pietarin sotilaista päätti järjestää aseellisen mielenosoituksen hallitusta vastaan 4. heinäkuuta. Bolshevikkipuolue vastusti mielenosoitusta: maassa eivät vielä olleet kypsyneet edellytykset hallituksen kukistamiselle. Puolue päätti kuitenkin asettua mielenosoituksen johtoon muuttakseen sen järjestyneeksi. Väliaikaisen hallituksen määräyksestä sotaväki hajotti mielenosoituksen, ”Pravdan” toimitus tuhottiin, hallitus ryhtyi laajoihin rankaisutoimiin. Lenin siirtyi maan alle.

Heinäkuun kriisin tärkeimpänä poliittisena tuloksena oli kaksoisvallan päättyminen. Valta siirtyi täydellisesti vastavallankumoukselliselle väliaikaiselle hallitukselle. Eserrien ja menševikkien petturuus johti siihen, että neuvostot muuttuivat hallituksen lisäkkeiksi.

Tilanteen analyysi johti Leninin johtopäätökseen, että puolueen oli välttämättä siirryttävä uuteen taistelutaktikkaan: vallankumouksen rauhanomaisen kehittämisen mahdollisuudet olivat hävinneet. Heinä-elokuun vaihteessa pi-

detty puolueen VI edustajakokous suuntasi puolueen aseellisen kapinan tielle. Edustajakokous poisti väliaikaisesti tunnuksen "Kaikki valta neuvostoille!" Se tähdensi päätöksissään erikoisesti proletariaatin ja köyhimmän talonpoikaiston liiton välttämättömyyttä.

Kadettipuolueen johtama porvaristo otti puolestaan suunan avoimen sotilasdiktatuuriin pystyttämiseen maassa. Tässä tarkoituksessa valmisteltiin salaliittoa vallankumousta vastaan armeijan ylipäällikön, kenraali Kornilovin johdolla. Kornilov aloitti 25. elokuuta vastavallankumouksellisen kapinan marssittaan joukkoja Pietaria vastaan. Hallituksen johdossa ollut eserrä Kerenski, joka oli ollut mukana laatimassa salaliittoa, säikähti tilannetta ja kehotti joukkoja puolustamaan hallitusta. Lenin kehotti noudattamaan joustavaa taktiikkaa: nostamaan joukot Kornilovia vastaan, mutta ei väliaikaisen hallituksen puolustamiseksi. Kapina kärsi tappion.

Kapinan kukistuminen oli eräs ratkaisevimmista vaiheista taistelussa joukkojen mobilisoimisessa sosialistiseen vallankumoukseen, se synnytti vastavallankumouksellisten voimien keskuudessa sekasortoa ja lujitti bolshevikkien arvovaltaa. Vallankumouksen kehityksessä oli alkanut välittömän vallanottoon valmistautumisen kausi.

Vallankumouksellinen kriisi kypsyi nopeasti. Kuljetuslaitoksen rappiotila, elintarvikepula, raaka- ja polttoaineen puute tehtaissa, finanssiromahdus, kaikki tämä johti maata väistämättä kohti räjähdystä. Venäjän työväenluokan taistelu voimistui ja taistelun muodot muuttuivat perin pohjin. Työläisten lakkoliikkeelle oli ominaista poikkeuksellinen poliittinen määrätietoisuus, lakkoja seurasi usein työväenvalvonnan järjestäminen tuotantolaitoksissa ja 8-tuntiseen työpäivään siirtyminen. Talonpoikien taistelu maasta tai talonpoikaissodan luonteeseen, tilanherrojen maiden ja kartanoiden anastukset yleistyivät. Vallankumouksen puolelle siirtyi suurin osa sotilaista sekä Itämeren laivaston matruuseista: Itämeren laivaston matruusit ilmoittivat syyskuussa julkisesti, etteivät he tunnusta väliaikaista hallitusta. Alkoi pikkuporvarillisten sovitteijapuolueiden hajoaminen: eserrä- ja menševikkipuolueessa muodostui vasemmistosiipi. Kansallisissa reunamaissa voimistui sorrettujen kansojen vapautusliike. Kornilovin kapinan kukistumisesta alkoi neuvostojen uudistamisen ja bolshevisoimisen kausi, elo-syyskuun vaihteessa sekä Pietarin että Moskovan neuvostot asettuivat bolshevikkien politiikan kannalle. Joukoista irrallaan ollut väliaikainen hallitus kärsi kroonillisista kriiseistä. 25. syyskuuta muodostettiin kolmas ja viimeinen kokoomushallitus eserrien, menševikkien ja kadettien keskinäisellä sopimuksella.

Syyskuussa bolshevikit ryhtyivät välittömästi valmistelemaan aseellista kapinaa. Päiväjärjestykseen asetettiin uudelleen tunnus "Kaikki valta Neuvostoillemme!". Mutta tämän tunnuksen sisältö muuttui perinpohjaisesti. Uudessa tilanteessa se oli tunnus aseellisesta kapinasta porvarillista väliaikaista hallitusta vastaan, tunnus kaiken vallan antamisesta bolshevikkien johtamille Neuvostoillemme. Lenin kirjoitti syyskuun puolivälissä bolshevikkipuolueen keskuskomitealle ja Pietarin ja Moskovan komiteoille historialliset kirjeensä: "Bolshevikkien on otettava valta" sekä "Marxilaisuus ja kapina", joissa hän viitoitti aseellisen kapinan valmistelun ja suorittamisen konkreettisen suunnitelman. Lokakuun 7. Lenin saapui salaisesti Suomesta Pietariin. Hänen johdolla pidetyssä keskuskomitean kokouksessa tehtiin päätös aseellisen kapinan aloittamisesta lähipäivinä. Pietarin neuvoston yhteyteen muodostettiin Sotilaallinen vallankumouskomitea, josta tuli aseellisen kapinan valmistelemisen legaalinen esikunta.

Lokakuun 18. päivänä kaksi keskuskomitean jäsentä Kamenev ja Zinovjev julkaisivat menševistisessä lehdessä ilmoituksen, että bolshevikit valmistavat aseellista kapinaa. Väliaikainen hallitus alkoi valmistella bolshevikkien murskaamista, Pietarissa mobilisoitiin kaikki vastavallankumoukselliset voimat, rintamalta kutsuttiin hallitukselle uskollisena pidettyjä joukkoja.

Tämä suunnitelma kuitenkin epäonnistui: Lokakuun 24. päivänä Pietarissa alkoi aseellinen kapina. Punakaartilaiset, vallankumoukselliset sotilaat ja matruusit ottivat iltaan mennessä valvontaansa kaupungin tärkeimmät kohteet. Lenin saapui yöllä salaisesta asunnostaan Smolnaan ja otti välittömästi käsiinsä aseellisen kapinan johtamisen. Kello 10 aamulla 25. lokakuuta (7. marraskuuta) Sotilaallinen vallankumouskomitea antoi julistuksen "Venäjän kansalaisille!" vallankumouksen voitosta. Saman päivän iltana alkoi Neuvostojen 2. yleisvenäläinen edustajakokous, joka työtekevä kansan nimessä julisti kaiken vallan siirtyvän neuvostoillemme. Talvipalatsi vallattiin rynnäköllä seuraavana yönä. Lokakuun 26. päivänä Neuvostojen edustajakokous hyväksyi Leninin alustuksen pohjalta Dekreetin rauhasta ja maasta. Edustajakokous valitsi ensimmäisen Neuvostohallituksen, Kansankomissaarien Neuvoston, jonka johtoon tuli Lenin.

Neuvostohallituksen muodostamisesta alkoi neuvostovalan rakentaminen, uuden tyyppisen valtion — proletariaatin diktatuurin rakentaminen. Neuvostovalan pystyttäminen pääkaupungissa ja Neuvostojen 2. yleisvenäläisen edustajakokouksen historiallisen päätökset panivat alulle neuvostovalan voittokulun koko maassa.

Vuonna 1902, 75 vuotta sitten julkaistiin Leninin teos "Mitä on tehtävä?". Tässä teoksessa Lenin totesi: "Antaka meille vallankumouksellisten järjestö, niin me mullistamme Venäjän". Leninin johdolla vallankumouksellisten järjestö, bolshevikkipuolue myös rakennettiin. Kun Lenin aloitti vallankumouksellisen toimintansa, Venäjällä oli vain muutamia kymmeniä marxilaisia. Kun bolshevikkipuolue nousi valtaan ja toteutti Leninin lupauksen, sen riveissä oli 350 000 jäsentä, joita seurasivat miljoonat. Puolueen jäsenmäärä oli kasvanut vuoden 1917 alusta yli kymmenkertaiseksi!

Puolueen työllä, rautaisella kurilla ja toiminnan keskitämisellä oli ratkaiseva merkitys vallankumouksen onnistumisessa. Puolue ei missään vallankumouksen vaiheessa pettänyt joukkoja, ei jättänyt niitä yksin. Tämä tuli erityisen selvästi esiin heinäkuun 4. päivän mielenosoitukseen johtaneesta tapahtumaketjussa. Tuolloin pääkaupungissa oli riittävästi voimia, jotta valta olisi voitu ottaa, mutta sitä ei olisi saatu pidetyksi, koska kansan enemmistö maassa ja sotamiehet rintamalla luottivat vielä hallitukseen ja sovittelijoihin. Puolue kehotti joukkoja luopumaan esiintymisestä. Kiihtyneiden joukkojen hillitseminen osoittautui kuitenkin mahdottomaksi, kaikki halusivat mielenosoitusta. Miten oli nyt meneteltävä? Mielenosoituksen jättäminen johtoa vaille olisi merkinnyt joukkojen johdattamista porvariston ansaan, sillä porvaristo vain odotti joukkojen järjestymätöntä esiintymistä ampuakseen niitä. Tässä tilanteessa puolueen keskuskomitea asettui rohkeasti mielenosoituksen johtoon muuttaakseen sen rauhalliseksi ja järjestyneeksi. Ja ohjasi myöhemmin liikkeen uudelleen nousuun pienin mahdollisin tappioin.

Puolue ei ainoastaan ollut pettämättä joukkoja, vaan ohjasi ja keskitti jatkuvasti joukkojen toimintaa. Ratkaisevan merkityksen tämä ohjaustyö sai kahdessa vaiheessa. Helmikuun vallankumouksen jälkeen vasta äskен poliittiseen elämään heränneet ja politiikkaan perehtymättömät kansanjoukot eivät vielä kyenneet arvioimaan tilannetta oikein. Niiden käsityksen mukaan vallankumouksen voitto muutti sodan luonnetta, tsaarinvallan kukistumisen jälkeen sota ei ollut enää imperialistista. Pikkuporvaristo tartutti katso muksiaan myös osaan työläisistä, minkä vuoksi menševikit ja eserrät saivat enemmistön neuvostoissa ja luovuttivat vallan porvaristolle. "Huhtikuun teeseissä" Lenin kehotti puoluetta suuntautumaan voimakkaaseen joukkojen uudelleen suuntaamiseen: "... meidän tehtävänämme ... voi olla vain niiden taktiikan virheellisyyksien kärsivällinen, sit-

keä ja järjestelmällinen selittäminen ottaen erikoisesti huomioon joukkojen käytännölliset tarpeet”.⁶ Vain muutama viikko teesien esittämisen jälkeen joukot jo kantoivat kadulla tunnusta ”Kaikki valta neuvostoil!”

Vielä selvemmin puolueen ratkaiseva merkitys tuli näkyviin aseellisen kapinan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Päättävien toimien ajankohtaa valittaessa tarvittiin ehdotonta tarkkuutta, sillä tilanne muuttui nopeasti ja yhdenkin päivän erehdys saattoi johtaa tappioon. ”Venäjän vallankumouksen koko tulevaisuus on pantu yhden kortin varaan. Bolševikkipuolueen koko kunnia on kyseenalaisena,” kirjoitti Lenin 29. syyskuuta.⁷ Puolueella oli oma sotilaallinen vallankumouskomitea ja Lenin johti henkilökohtaisesti viimeisten päivien ja tuntien toimintaa.

Leniniläistä puoluetoriaa arvostellaan usein sosialidemokraattien ja oikeisto-opportunistien taholta. Kommunistinen puolue nähdään jäykkänä, epädemokraattisena vaikkakin kieltämättä voimakkaana. Arvostelua voidaan tietysti aina esittää, mutta olisiko Lokakuun vallankumous ollut mahdollinen ilman bolševikkipuolueen johtoroolia, joukoilta oppimista ja joukkojen opettamista, toiminnan keskittämistä, olisiko? Vuonna 1925 Ernst Thälmann Saksan kommunistisen puolueen johtava toimihenkilö kirjoitti: ”Nyt voimme sanoa aivan määritellysti, että työväenluokka ei olisi voinut ottaa valtaa 7. marraskuuta 1917 ellei olisi ollut yhtä tekijää, jolla oli ratkaiseva merkitys ja joka antoi historialle uuden kehityssuunnan. Tuo tekijä oli Venäjän Kommunistinen puolue, Leninin johtama bolševikkipuolue. Marraskuun 7. päivänä 1917 toteutui mitä tehokkaimmin Leninin oppi bolševikkipuolueen johtavasta roolista proletarisessa vallankumouksessa.”⁸

Kommunistisen puolueen merkitykseen liittyi läheisesti vallankumouksellisen teorian merkitys. Samaisessa teoksessa ”Mitä on tehtävä” Lenin lausui tunnetut sanat ”Ilman vallankumouksellista teoriaa ei ole vallankumouksellista liikkettäkään.” Leninin oma toiminta on osoittanut tämän todeksi enemmän kuin vakuuttavasti. Helmi-lokakuun välisenä aikana 1917 Lenin kirjoitti yli 250 erilaista teoreettista ja käytännöllistä teosta, joissa hän kehitteli luovasti vallankumouksen kehitysteiden ja uuden järjestelmän pysyttämismuotojen ongelmia. Ottakaamme muutama esimerkki.

Leninin syntymän satavuotispäivänä L. I. Brezhnev totesi ”Huhtikuun teesien” teoreettisesta merkityksestä:

6. V. I. Lenin, Valitut teokset, 3. osa, s. 16.

7. V. I. Lenin, Valitut teokset, 3. osa, s. 240.

8. Ks. Erich Honecker, Suuren Lokakuun vallankumouksen historiallisen kokemuksen kansainvälinen merkitys, Sosialismin teoria ja käytäntö 20/77.

"Vuoden 1917 helmikuun vallankumous asetti bolshevikki-puolueen ja Venäjän proletariaatin ratkaistavaksi lukuisia täysin uusia ongelmia. Tänään meille kaikille on selvää, että tämän porvarillis-demokraattisen vallankumouksen täytyi kehittyä sosialistiseksi. On kuitenkin otettava huomioon, miten sekava ja ristiriitainen tilanne oli siihen aikaan, miten erilaisia käsityksiä oli olemassa silloin vallankumouksen tulevista teistä... 'Huhtikuun teesit', joissa hahmoteltiin selvästi suuntaviivat siirtymiselle sosialistiseen vallankumoukseen, eivät merkitse yksistään käänteentekevää tapahtumaa maamme poliittisessa historiassa, vaan ovat myös uusi askel koko marxilaisen vallankumousteorian kehityksessä."⁹ Tuolloisen tilanteen sekavuutta kuvasi myöhemmin Maksim Gorki: "Kun Lenin 1917 Venäjälle saavuttuaan saattoi julkisuuteen 'teesinsä', luulin hänen uuraavan noilla teeseillään Venäjän talonpoikaistolle poliittisesti valveutuneiden työläisten koko vähälukuisen, mutta sankarillisen taistelujoukon ja tosi vallankumouksellisen siivystyneistön."¹⁰ Kuitenkin kahden-kolmen viikon kuluessa bolshevikkipuolue asettui Leninin ajatusten kannalle, suuntasi työn oikeaan suuntaan.

Toinen esimerkki Leninin teoreettisen työn tärkeydestä ja yleensä vallankumouksellisen teorian merkityksestä: Brestin rauhansopimukseen liittyvä kiista. Tunnettua on Lenin ja hänen kanssaan samoin ajattelevat kannattivat vallankumouksen voiton jälkeen viipymätöntä rauhan solmimista Saksan kanssa, vaikka tuo rauha olikin raskas. Mutta puolueessa oli myös henkilöitä, jotka vastustivat rauhaa. "Vasemmistokommunistit" väittivät, että neuvostovaltio ei voi tehdä minkäänlaisia kompromisseja imperialistien kanssa. Heidän mielestään neuvostovallan oli kaikesta huolimatta käytävä vallankumouksellista taistelua maailman imperialismia vastaan ja vietävä väkisin vallankumouksen lippu Länsi-Eurooppaan. Maailmanvallankumouksen etujen kannalta he katsoivat olevan tarkoituksenmukaista suostua jopa neuvostovallan menetykseen. "Kummallista ja hirvittävää", huudahti Lenin näistä näkemyksistä.¹¹ Trotski niin ikään esiintyi rauhansopimuksen allekirjoittamista vastaan. Tämä kanta ei ollut mikään sattuma: Trotski ei pitänyt mahdollisena sosialismin voittoa yhdessä maassa, hänen mielestään Neuvosto-Venäjän saattoi pelastaa vain Länsi-Euroopan maiden proletariaatin valtaantulo. Lenin sitä vastoin oli jo vuosina 1915—16 imperialismia tutkiessaan tullut siihen johtopäätökseen, että sosialismi olisi mahdol-

9. L. I. Brežnev, Leninin asia elää ja voitaa, Sosialismin teoria ja käytäntö 1970 liite II.

10. Maksim Gorki, Henkilökuvia, Kustannusliike Edistys 1973, s. 130.

11. Ks. tarkemmin V. I. Lenin, Valitut teokset, 3. osa, s. 371—378.

lista aluksi yhdessä maassa. Ratkaiseva perusta tälle johtopäätökselle oli imperialismiin epätasaisen kehityksen lain löytäminen: "Kapitalismin kehitys tapahtuu sangen epätasaisesti eri maissa... Tästä seuraa eittämättä johtopäätös: sosialismi ei voi voittaa samanaikaisesti kaikissa maissa. Se voittaa ensi aluksi yhdessä maassa tai muutamissa maissa, mutta muut maat jäävät joksikin aikaa porvarillisiksi tai esiporvarillisiksi", kirjoitti Lenin vuonna 1916.¹² Tämän teoreettisen näkemyksen pohjalta Lenin perusteli Brestin rauhansopimuksen allekirjoittamisen välttämättömyyden, todisti vallankumouksen "viemisen" ajatukset epämarxilaisiksi ja kehitti rauhanomaisen rinnakkainolon politiikan perusteet. Maaliskuussa 1918 puolueen ylimääräinen 7. edustajakokous tunnustikin oikeaksi leniniläisen suunnan rauhankysymyksessä.

Monia muitakin esimerkkejä voitaisiin ottaa Leninin teoreettisen työn tärkeystä vallankumouksen ohjaamisessa oikeaan suuntaan. Tällaisiin kuuluvat mm. tarkka näkemys talonpoikaistosta työväenluokan liittolaisena. Tässä kysymyksessä Lenin taisteli sekä Kautskya että Trotskia vastaan ja osoitti, että vähäväkinen talonpoikaisto, joka käsitti 65 % Venäjän maaseutuväestöstä oli objektiivisesti kiinnostunut vallankumouksen voitosta. "... yhdessä talonpoikaisköyhälistön, puoliproletariaatin, kaikkien riistettyjen kanssa kapitalismia vastaan, siis myös maalaispohattoja, kulakkena, keinottelijoita vastaan, ja sikäli vallankumous muuttuu sosialistiseksi", kirjoitti Lenin.¹³

Leniniläinen näkemys kansallisuuskysymyksestä osoittautui myös oikeaksi, ja tärkeäksi renkaaksi vallankumouksen voitossa. On muistettava, että edes Rosa Luxemburg ei kyennyt ratkaisemaan tätä kysymystä oikein.

Rauhanomaisen ja ei-rauhanomaisen taistelumuodon keskinäisyhteys

Kaikista työväenluokan valtaannousun erikoisuuksista huolimatta taisteltua vallasta käydään aina kahdessa perusmuo-

12. V. I. Lenin, Teokset 23. osa, s. 72. Vääristellessään Leninin teoriaa sosialismin voitosta aluksi yhdessä maassa porvarilliset teoreetikot väittävät, että sen kehittäjä Stalin eikä Lenin. Tämä väite esiintyy myös usein trotskilaisilla. "Marxilainen sosialidemokraatti" Jukka Paastela väittää samaa vuonna 1977 (Sosialistinen Poliittikka 2/77), vaikka useissa 1970-luvulla ilmestyneissä tieteellisen kommunismin perusoppikirjoissa on siteerattu Leninin kirjoituksia "Euroopan Yhdysvallat-tunnustuksesta" (V. I. Lenin, Valitut teokset, 2. osa) ja "Proletaarisen vallankumouksen sotilaallinen ohjelma" (V. I. Lenin, Teokset 23. osa), jotka on kirjoitettu vuosina 1915 ja 1916 ja joissa teoria sosialismin mahdollisuudesta aluksi muutamassa tai vain yhdessä maassa selvästi asetetaan.

13. V. I. Lenin, Valitut teokset, 4. osa, s. 79.

dossa, se on joko rauhanomaista tai ei-rauhanomaista. Kysymys niiden keskinäisestä suhteesta on sosialistisen vallankumouksen teorian olennaisimpia kysymyksiä.

Korostaen työväenliikkeen humanista luonnetta ja Marxin opin humanisuutta Lenin katsoi, että työväenluokka mieluummin ottaisi vallan rauhallista tietä. Kuitenkin Lenin piti vallankumouksen rauhanomaista kehitystä erittäin harvinaisena historiallisena mahdollisuutena ja piti tärkeimpänä proletariaatin valmentamista aseelliseen vallan valtaamiseen "Hyvin luultavaa — vieläpä luultavinta — on se, että porvaristo ei tee sovinnolla myönnytyistä proletariaatille, vaan turvautuu ratkaisevalla hetkellä etuoikeuksiensa suojelemiseksi väkivaltaan. Silloin ei työväenluokalle jää muuta keinoa tarkoitustensa toteuttamiseksi kuin vallankumous."¹⁴ Jo Marx oli kirjoittanut: "Tulemme toimimaan teitä (porvarillisia hallituksia — S) vastaan rauhanomaisesti silloin kuin se tuntuu meistä mahdolliselta, ja aseella voimalla silloin kun se käy tarpeelliseksi."¹⁵

Leninin näkemys rauhanomaisen ja ei-rauhanomaisen tien mahdollisuuksista vaihteli aina vallankumousprosessin todellisten edellytysten mukaan. Imperialistisen, I maailmansodan puhjettua Lenin nosti rohkeasti tunnuksen imperialistisen sodan muuttamisesta kansalaissodaksi. Hän korosti, että sodan kaudella sosialismi on mahdoton "ilman kansalaissotaa patataantumuksellista, rikollista porvaristoa vastaan, joka saattaa kansan sanoin kuvaamattomiin onnettomuuksiin".¹⁶

Helmikuun vallankumouksen jälkeen Lenin tähdensi, että kaksoisvallan oloissa väliaikaista hallitusta on mahdoton kukistaa asevoimalla, sillä aseellinen esiintyminen olisi samalla merkinnyt esiintymistä neuvostoja vastaan. Leninin mielestä valta väliaikaisen hallituksen käsistä saattoi "poikkeuksellisesti" siirtyä neuvostojen käsiin rauhanomaisesti. "Venäjällä on mahdollista siirtää valta valmiille laitoksille, neuvostoille heti, rauhanomaisesti, ilman kapinaa."¹⁷ "Kansalaissotaa muodostuu meille rauhalliseksi, pitkälliseksi ja kärsivällisesti harjoitetuksi luokkapropagandaksi."¹⁸

Heinäkuun rauhallisen mielenosoituksen väkivaltaisen hajottamisen jälkeen poliittinen tilanne vaati bolshevikkeja muuttamaan taktiikkaansa. "Rauhallinen kehitystie on tehty mahdottomaksi. On alkanut ei-rauhallinen, kaikkein tuskillisin tie", kirjoitti Lenin heinäkuun puolivälissä.¹⁹ Puo-

14. V. I. Lenin, Valitut teokset, 4. osa, s. 257.

15. Marx-Engels, Werke, B. 17, s. 652. Ks. myös Konstantin Zarerodov, Leninismi ja kapitalismista sosialismiin siirtymisen nykyongelmat, Edistys 1975, s. 125—138 ja 148—152.

16. V. I. Lenin, Teokset 22. osa, s. 308.

17. V. I. Lenin, Teokset 25. osa, s. 43.

18. V. I. Lenin, Teokset 24. osa, s. 223.

lue alkoi valmistella aseellista kapinaa, luoda sen edellytyksiä.

Kornilovin kapinan kukistamisen jälkeen tilanne jälleen muuttui. Muutamien päivien ajan Lenin oli sitä mieltä, että vallankumous saattaisi sittenkin edetä rauhanomaisesti. Mutta 3. syyskuuta Lenin joutui jo toteamaan: "Näyttää siltä, että ne muutamat päivät, joiden kuluessa rauhanomainen kehitys vielä oli mahdollinen, ovat myös menneet."²⁰ Tämänkin jälkeen, vain 24 päivää ennen aseellisen kapinan alkua Lenin kirjoitti rauhanomaisten keinojen toivottavuudesta.

Aseellinen kapina osoittautui kuitenkin ainoaksi mahdolliseksi tieksi. Ja 8. lokakuuta Lenin hahmotti kirjoituksessaan "Syrjäisen neuvoja" aseellisen kapinan tärkeimmät tehtävät ja totesi lopuksi: "Sekä Venäjän vallankumouksen että maailmanvallankumouksen menestys riippuu kahden kolmen päivän taistelusta."²¹

Mikä edellä kuvatussa on oleellisin?

Ensinnäkin todettu osoittaa miten joustavasti ja kaavamaisuudesta vapaasti Lenin osasi määritellä vallankumouksellisen taktiikan, miten sitkeästi hän kamppaili sen puolesta, että olisivat tulleet käytetyiksi kaikki sosialistisen vallankumouksen verettömän voiton edellytykset.

Toiseksi tämä taktiikan joustavuus, muuttuvaisuus ei ollut mitään periaatteetonta liukumista taktiikasta toiseen, toiveiden ja halujen mukaan. Kysymys oli jatkuvasti konkreettisen tilanteen analyysistä. Lenin tähdensi aina: "Kun tiettyä taistelukeinoa koskevaan kysymykseen yritetään vastata myönteisesti tai kielteisesti tarkastelematta yksityiskohtaisesti kyseisen liikkeen konkreettista tilannetta sen kyseessäolevalla kehitystasella — merkitsee se, että siirrytään kokonaan pois marxilaisuuden maaperältä."²² Kriteerinä oikean taktiikan valinnalle oli tosiasiallisen poliittisen ja sotilaallisen voimasuhteen arviointi vallankumouksellisten ja vastavallankumouksellisten voimien välillä. Esimerkiksi huhtikuusta heinäkuuhun jatkunutta taktiikkaa Lenin perusteli: "Aseet olivat kansan käsissä, ulkoapäin kansaan kohdistuvaa väkivaltaa ei ollut — siinä oli asian ydin. Juuri se avasi ja turvasi koko vallankumoukselle rauhanomaisen kehitystien."²³

Kolmanneksi koko vallankumousprosessin ajan puolue oli valmis kumpaan taktiikkaan tahansa, rauhanomaisen ja ei-rauhanomaisen tien välille ei asetettu muuria, puolue valmistautui yhtä aikaa molempiin. "Huhtikuun teesien-

19. V. I. Lenin, Valitut teokset, osa 3, s. 63.

20. V. I. Lenin, Valitut teokset, osa 3, s. 89.

21. V. I. Lenin, Valitut teokset, osa 3, s. 290.

22. V. I. Lenin, Teokset 11. osa, s. 198.

23. V. I. Lenin, Valitut teokset, osa 3, s. 62.

kin" jälkeen bolshevikit valmistautuivat käyttämään myös aseellista kapinaa. Lenin piti proletariaatin aseistamista ehdottoman tarpeellisenä menestyksen turvaamiseksi sekä vallankumouksen kehittyessä rauhanomaisesti (painostus "alhailta käsin") että sen varalta, jos rauhallinen kehitys kävisi mahdottomaksi, jos proletariaatti joutuisi muuttamaan taktiikkaa ja kukistamaan kapitalistit ase kädessä. Siksi bolshevikit tekivät kaikkensa perustaakseen armeijan vallankumouksellistamisen ohella taistelukykyisen Punaisen kaartin ja työläismiliisin sekä järjestääkseen maaseudulla proletariaiset ja puoliproletariaiset ainekset.²⁴

Lopulta on korostettava sitä, että Leninin suhtautuminen aseelliseen kapinaan oli kaikkea muuta kuin salaliittolaisuusteorioiden kannattamista. "Aseellinen kapina on poliittisen taistelun erikoinen muoto", totesi Lenin.²⁵ Ja lisäksi kapinallakin täytyy olla objektiivinen perusta. Jos "vallankumouksellisella puolueella ei ole enemmistöä vallankumouksellisten luokkien etujoukoissa ja maassa, niin kapinasta ei voi olla puhettakaan", kirjoitti Lenin ennen Lokakuun vallankumousta. Mutta kapina oli mahdollinen syys-lokakuussa Venäjällä, koska: "Siitä, että meillä on nyt vasemmistoeserrien kanssa enemmistö neuvostoissa, sotaväessä ja koko maassa, ei voi olla epäilyksen häivääkään", totesi Lenin artikkelissa "Kriisi on kypsytynyt".²⁶ Kun professori L. A. Puntila kirjoittaa, että lokakuun vallankumouksessa "suhteellisen pieni, hyvin johdettu, järjestäytynyt ja aseistautunut joukko otti vallan muiden ollessa hajanaisina ja toimintakyvyttömiä", niin hän kirjoittaa vastoin historiallisia tosiasioita.²⁷

Valtiollisen vallan valtaaminen ja neuvostot

Kesäkuussa 1917 Pietarissa oli koolla neuvostojen 1. yleisvenäläinen edustajakokous. Tässä kokouksessa yksi

24. Tämän ongelman tärkeyttä korostaa Chilen kommunistisen puolueen poliittisen toimikunnan jäsen Volodia Teitelbaum seuraavasti: "Siirtyminen taistelumuodosta toiseen ei ehkä muissa maissa tapahdu yhtä nopeasti kuin Venäjällä muutamina lokakuun vallankumousta edeltävinä kuukausina. Kielteiset kokemuksemme viittaavat kuitenkin siihen, että on yleisesti väärin pitää jonkin määrätyn taistelumuodon luonnetta muuttumattomana... Meidän olisi tullut pitää tämä mielessämme, muistaa se, että tien vaihtaminen sinänsä edellyttää 'hevosien vaihtamista' ja etenemisen jatkamista. On vaikea vaihtaa hevosia keskellä virtaa. Mutta vielä vaikeampaa se on jos mitään valmisteluja ei ole tehty etukäteen. ... Tämä ei ole kysymys, joka voidaan ratkaista vaihdon hetkellä; se vaatii ennakkovalmisteluja, joihin tarvitaan ehkä vuosia, ja juuri tätä Chilen kansanliike ei tehnyt." (Rauhan ja sosialismin ongelmia, Kommunisti 2/77).

25. V. I. Lenin, Valitut teokset, osa 3, s. 288.

26. V. I. Lenin, Valitut teokset, osa 3, s. 239.

27. L. A. Puntila, Suomen poliittinen historia 1809—1955, s. 108.

menševikkien johtajista sanoi: "Ei ole ainuttakaan puoluetta, joka suostuisi yksin ottamaan valtiovallan käsiinsä." Hiljennessä salissa kajahti silloin varma ääni: "Sellainen puolue on olemassa!" Sali hätkähti. Se oli Lenin. Saatuaan puheenvuoron Lenin esitti bolshevikkien ehdotukset kaiken vallan siirtämisestä neuvostoille.

Tämä episodi kuvaa varsin sattuvasti sen, miten päätäväisesti ja terävästi Lenin asetti kysymyksen valtiollisesta vallasta, miten tähdellisenä hän piti tätä kysymystä. Lähes jokaisessa Leninin vuoden 1917 kirjoituksessa viitataan valta-kysymykseen. "Kysymys proletariaatin sosialistisen vallankumouksen suhteesta valtioon käy näin ollen tärkeäksi ei ainoastaan käytännön politiikan kannalta, vaan myös mitä ajankohtaisimmiksi siinä mielessä, että on selitettävä joukoille, mitä niiden täytyy lähitulevaisuudessa tehdä vapautuakseen pääoman ikeestä." Näin Lenin kirjoitti elokuussa 1917 "Valtio ja vallankumous"-teoksen esipuheessa.²⁸ Huomatkaa: vallankumouksen kehityksen kii-vaimpana jaksena elo-syyskuussa Lenin maan alla ollessaan "uhrasi" huomattavasti aikaa saattaakseen lopulliseen muotoonsa edellisen vuoden lopulla aloittamansa työn, kiteyttääkseen "marxilaisuuden opin valtiosta ja proletariaatin tehtävistä vallankumouksessa" kuten Valtion ja vallankumouksen alaotsikko kuuluu.

Väsymättä Lenin toisti ja toisti ajatusta "jokaisen vallankumouksen peruskysymys on kysymys vallasta valtiossa. Ilman tämän kysymyksen selvittämistä ei voi olla puhetta-kaan mistään tietoisesta osallistumisesta vallankumoukseen, semminkään sen johtamisesta."

Lenin kiinnitti huomionsa valta-kysymyksen ratkaisussa työläisten, sotilaiden ja talonpoikain neuvostoihin. Lenin osoitti niiden merkityksen ja paikan Venäjän vallankumouksessa. Ja lisäksi — mikä on tärkeintä — osoitti, että "ne ovat valtion uusi muoto, oikeammin sanottuna uusi valtiotyyppi". "Neuvostot olivat luokkakokoonpanoltaan työläisten ja talonpoikain diktatuurin valmis muoto." "Hävetköön ne, jotka sanovat: 'meillä ei ole koneistoa, jolla voisimme korvata vanhan, kiertämättömästi porvariston puolelle kallistuvan koneiston'. Sillä sellainen koneisto on olemassa. Juuri neuvostot ovat se koneisto. Älkää pelätkö joukkojen oma-aloitteisuutta ja itsenäisyyttä, luottakaa joukkojen vallankumouksellisiin järjestöihin — ja saatte nähdä kaikilla valtiollisen elämän aloilla samanlaista työläisten ja talonpoikien voimaa, ylevyyttä, voittamattomuutta kuin mitä he osoittivat yhteen liittyessään ja vastustaessaan innokkaasti Kornilovin kapinaa."²⁹

28. V. I. Lenin, Valitut teokset, 3. osa, s. 144.

29. V. I. Lenin, Valitut teokset, 3. osa, s. 34, 63, 135.

Perustellessaan tätä ajatusta Lenin osoitti vakuuttavasti neuvostotasavallan suuret edut. Verrattomasti demokraattisempina kuin mikään porvarillinen parlamentti neuvostot ilmaisevat välittömästi kansan tahtoa. Neuvostojen todellisen kansanomaisuus perustuu siihen, että ne muodostetaan työtätekevien edustajista, jotka joukot valitsevat vapaasti ja voivat vaihtaa milloin hyvänsä. Niiden käsiin ei ole keskittynyt yksinomaan lainsäädäntövalta ja lakien noudattamisen valvonta vaan myös niiden välitön toteuttaminen; ne kohottavat valtion johtamiseen kymmeniä miljoonia työtätekeviä ihmisiä, kaikkien kansakuntien edustajia näiden ollessa täydellisesti tasa-arvoisia.³⁰

Kirjoituksessaan "Eräs vallankumouksen peruskysymyksistä" Lenin kirjoitti neuvostodemokratian ja parlamentarismin suhteesta seuraavasti: "Valta neuvostoille" merkitsee koko vanhan valtiokoneiston, tuon kaikkea demokraattista jarruttavan virkakoneiston radikaalista uudistamista, tuon koneiston syrjäyttämistä ja vaihtamista uuteen, kansalle kuuluvaan, ts. tosidemokraattiseen neuvostokoneistoon, ts. järjestäytyneen ja aseelliseen kansanenemmistön, työläisten, sotilaiden, talonpoikien valtiokoneistoon, se merkitsee aloitteen ja itsenäisyyden myöntämistä kansan enemmistölle ei ainoastaan edustajien vaaleissa, vaan myös valtakunnan asiain hoidossa, reformien ja uudistusten toimeenpanossa. . . . Porvarillis-parlamentaaristen ja huomattavassa määrin myös porvarillis-perustuslaillisten maiden koko historia osoittaa, että ministerien vaihdos merkitsee hyvin vähän, sillä reaalinen hallintotyö on jättiläismäisen virkamiesarmeijan käsissä. Ja tämä armeija on kauttaaltaan demokratianvastaisen hengen läpitunkema, tuhansin ja miljoonin langoin sidottu tilanherroihin ja porvaristoon, monin eri tavoin riippuvainen näistä. . . . Sen vuoksi syntyykin aina, kaikenlaisissa "kokoomus"-ministeriöissä, joissa "sosialistit" ovat mukana, sellainen tilanne, että nämä sosialistit joutuvat käytännössä, jopa silloinkin, kun eräät heistä suhtautuvat asiaan täysin tunnollisesti, olemaan porvarillisen hallituksen koristuksena tai verhona. . . . Työläisten, Sotilaiden ja Talonpoikien Edustajien Neuvostot ovat erityisen arvokkaita juuri sen vuoksi, että ne edustavat uutta, mittaamattomasti korkeampaa, verrattomasti demokraattisempaa valtiokoneiston tyyppiä."³¹

Tässä joitakin niistä ajatuksista, joilla Lenin Marxin ja Engelsin teosten sekä Venäjän vuosien 1905—07 ja 1917 vallankumousten tarjoaman kokemuksen tutkimisen pohjal-

30. Ks. V. Izmailov, Luovan marxilaisuuden merkittävä asiakirja — 60 vuotta V. I. Leninin Huhtikuun teeseistä, Sosialismin teoria ja käytäntö 17/77.

31. V. I. Lenin, Valitut teokset, osa 3, s. 134—135.

la perusteli Venäjän oloihin parhaiten soveltuvan proletariatin diktatuurin muodon — neuvostojen tasavallan.

Lokakuun vallankumouksen kansainvälinen merkitys

Teoksessaan ”’Vasemmistolaisuus’ lastentautina kommunismissa” Lenin kirjoitti, että Lokakuun vallankumouksen kansainvälisestä merkityksestä voidaan puhua sekä sanan laajassa että ahtaimmassa mielessä. Sanan laajassa mielessä sen merkitys on siinä, että katkaistuaan ensimmäisenä imperialismin ketjun se vaikutti maailman kaikkiin maihin. Sanan ahtaassa mielessä Lenin tarkoitti Lokakuun vallankumouksen kansainvälisellä merkityksellä ”meidän tapahtumiemme kansainvälistä kantavuutta eli niiden toistumisen historiallista välttämättömyyttä kansainvälisessä mitassa”. Hän katsoi että ”proletaarisen vallankumouksen eräissä varsin oleellisissa kysymyksissä kaikki maat joutuvat kiertämättä käymään läpi sen, minkä Venäjä on käynyt”.³²

Lokakuun vallankumouksen jälkeiset onnistuneet ja epäonnistuneet sosialistiset vallankumoukset ovat vahvistaneet tämän käsityksen. Nämä ”eräät varsin oleelliset kysymykset” on voitu kiteyttää sosialistisen vallankumouksen yleisiksi lainalaisuuksiksi. Edellä on jo korostettu eräitä poliittisia yleisiä lainalaisuuksia (työväenluokan ja sen marxilais-leniniläisen puolueen toteuttama työtätekevien joukkojen johto, sosialistisen vallankumouksen suorittaminen ja proletariatin diktatuurin pystyttäminen, työväenluokan liittoutuminen talonpoikaiston perusjoukon ja muiden työtätekevien kerrostien kanssa, kansallisen sorron hävittäminen, sosialismin saavutusten puolustaminen ulkoisilta ja sisäisiltä vihollisilta sekä proletaarinen internationalismi).

Talouden tai ideologian alan kysymyksiä ei ole käsitelty, mutta eri maiden siirtyessä kapitalismista sosialismiin ilmenee yhteisiä piirteitä ja lainomaisuuksia myös näillä aloilla. Kapitalistisen omistuksen hävittäminen, perustuotantovälineiden yhteiskunnallisen omistuksen voimaansaattaminen, maatalouden vähittäinen sosialistinen uudistaminen ja koko kansantalouden suunnitelmallinen kehitys ovat niitä pääkysymyksiä, joita ratkaisematta ei voida rakentaa sosialismia. Sosialismin voitettua marxilais-leniniläisestä ideologiasta tulee työtätekevien keskuudessa vallitseva ideologia; vallankumous merkitsee käännettä ihmisten tavoissa, tottumuksissa, mentaliteetissa; tapahtuu kulttuurivallankumous ja kehittyvä työväenluokalle ja sosialismille uskollinen sivistyneistö.³³

Ns. sosialismin ”kansallisten mallien” puolesta pauhaavat henkilöt kieltäytyvät ottamasta huomioon näitä yleisiä lain-

32. V. I. Lenin, Valitut teokset, osa 4., s. 187, 195.

33. Ks. tarkemmin Zarodov, mt., s. 92—101.

omaisuuksia. He väittävät, että ne ovat "venäläisen kokeumuksen" tuote, jota Neuvostoliiton kommunistit tyrkyttävät muille puolueille ja kansoille. Väitetään jopa, että koko leninismi on venäläinen, puoliaasialainen oppi, joka ei ole sovellettavissa Länsi-Euroopan tai yleensääkään kehittyneiden kapitalististen maiden oloihin. Lokakuun vallankumouksella olisi näin vain rajoitettu kansallinen ja historiallinen merkitys;

Lenin itse oli täysin tietoinen Lokakuun vallankumouksen kokemuksen rajoittuneisuudesta. Hän kirjoitti, että "olisi tietysti perin virheellistä liioitella tätä totuutta (Lokakuun vallankumouksen kansainvälistä merkitystä — S) ja ulottaa se koskemaan muitakin kuin vallankumouksemme eräitä peruspiirteitä".³⁴ Kommunistisen internationaalin kokouksissa hän kehotti olemaan kopioimatta mekaanisesti bolshevikkipuolueen linjaa. Kaikkien puolueiden tulisi löytää oman maansa kansalliset erikoisuudet. "Taktiikan pitää pohjautua kyseessä olevan valtion (ja sitä ympäröivien valtioiden sekä yleensä maailman kaikkien valtioiden) kaikkien luokkavoimien tervejärkiseen ja ankan objektiiviseen arviointiin sekä vallankumousliikkeiden antamien kokemusten huomioon ottamiseen."³⁵

Eri maiden sosialismiin siirtymisen erikoisuudet johtuvat kunkin maan erikoisesta taloudellisesta ja poliittisesta rakenteesta. Lisäksi kansanjoukkojen luova vallankumouksellinen toiminta tuo paljon uutta luokkataistelun muotoihin ja menetelmiin sekä uuden yhteiskunnan taloudelliseen ja poliittiseen organisaatioon. Tuota uutta on mahdoton aina arvata ennakolta, mutta siihen voidaan varautua.

Käytännössä sosialismiin siirtymisen erikoisuudet ja moninaisuus ilmenevät eri maissa mm. proletariaatin diktatuurin pystyttämisen erilaisina keinoina (rauhanomainen tai eirauhanomainen tie, aseellinen kapina, parlamentin hyväksikäytön mahdollisuudet jne.), siirtymäkaudella vallitsevien valtiovallan ja luokkaliittojen erilaisina muotoina, yksityisomistuksen yhteiskunnalliseksi muuttamisen ja riistäjaluokkien hävittämisen eri keinoina, yhteiskuntaelämän eri aloilla tarvittavien uudistusten erilaisina toteuttamisaikamäärinä.

Tämän päivän kehittyneissä kapitalistisissa maissa vallankumouksen ei voida olettaa tapahtuvan täsmälleen samassa muodossa kuin Venäjällä ja Lokakuun vallankumouksen kalenteria noudattaen. Aseellinen kapina, neuvostot, talonpoikaiston ja työväenluokan liitto ja monet muut kysymykset asettuvat eri tavalla ja todennäköisesti myös ratkaistaan eri tavalla. Tämänhän ovat jo osoittaneet kansandemokraattiset vallankumoukset, Kuuban vallankumous, Kiinan kehitys jne.

34. V. I. Lenin, Valitut teokset, osa 4., s. 187.

35. V. I. Lenin, Valitut teokset, osa 4, s. 223.

Tämän kaiken pitäisi olla täysin selvää, lapsellisen yksinkertaista. Marxilaisuuden koko henki on konkreettisen tilanteen konkreettisessa analyysissä, kuten Lenin on todennut.

Mutta koskaan erikoinen ei voi olla niin erikoista että siinä ei olisi mitään yleistä! Sosialismiin ei voida siirtyä kapitalismista — siirtymättä kapitalismista sosialismiin! Sosialistiseen vallankumoukseen tarvittavaa joukkojen taistelua ei voida kehittää ja ohjata ilman vallankumouksellista, kommunistista puoluetta, vallankumouksessa valta on siirrettävä luokalta toiselle ja luotava uusi valtiollinen koneisto, proletariaatin diktatuuri. Koskaan ei ole tapahtunut sosialistista vallankumousta ilman mm. näiden ehtojen olemassaoloa eikä niin tule tapahtumaankaan.

Juuri tämä "yksinkertainen" viisaus sisältyy SKP:n keskuskomitean lausumaan Lokakuun vallankumouksen ja Suomen itsenäisyyden juhluvuoden johdosta: "Lokakuun vallankumous antoi käytännöllisen vahvistuksen Marxin ja Engelsin luomalle tieteellisen sosialismin teorialle. Vallankumouksessa ilmenivät sosialismin toteutumisen yleiset lainalaisuudet. Se oli osoitus vallankumouksellisen aloitteellisuuden merkityksestä; ilman Leninin suorittamaa marxilaisuuden luovaa kehittämistä ja hänen johtamaansa bolshevikkipuoluetta, työväenluokan vallankumouksellista puoluetta vallankumous ei olisi voinut toteutua."³⁶

Sama viisaus sisältyy myös Mosambikin presidentin vastaukseen "nokkelalle" lehtimiehelle Helsingissä toukokuussa. Machelilta kysyttiin, edustaako Frelimo "afrokommunismia". — "Afro? Afrokommunismi? Mikä se sellainen on? Ei semmoista ole. Meidän ideologiamme ei ole mitään 'afroa'. Ideologiamme on tieteellinen."³⁷

36. Kommunisti 3/77.

37. Tiedonantaja 5. 5. 1977.

Lokakuun vallankumous ja sosialistinen demokratia

Pertti Rovamo

Lokakuun vallankumouksen synnyttämän Neuvostoliiton demokraattisuudesta käydään kiihkeää väittelyä porvariston ja työväenluokan välillä. Porvariston hyökkäyksen massiivisuus ja porvarillisen ideologian yleinen paine tuntuu työntävän monia sosialistejakin puolustuskannalle, saavan heidät väittelyn tiimellyksessä unohtamaan marxismin aakosetkin ja siirtymään abstraktin demokratismien näkökannalle. Sen näkökannan riittämättömyyden vuoksi he joutuvat yhä epätoivoisempaan selittelyyn, alkavat kokea kysymyksen kiusallisena ja joissain tapauksissa jopa siirtyvät vastustajan puolelle yhtyen neuvostovastaisten parjaajien joukkoon.

Vika ei kuitenkaan ole Neuvostoliitossa vaan heidän näkökannassaan. Asiaa ei voida ymmärtää abstraktin, muodollisen tarkastelun avulla, vaan se edellyttää paneutumista sekä kapitalismin että sosialismin arvioinnissa niiden yhteiskunnallisiin ehtoihin. Se edellyttää niiden tarkastelemista luokkakantaisesti, joko porvariston tai proletariaatin vallan muotoina. Asian merkityksestä huomautti Lenin: "Liberaalille on luontaista puhua 'demokratiasta' yleensä. Marxilainen ei unohda koskaan asettaa kysymystä: 'Minkä luokan?'"¹

Miksi porvaristo siis niin hanakasti tarttuu kysymykseen neuvostodemokratiasta? Oleellista on huomata, että kysymys demokratiasta kytkeytyy kysymykseen valtiosta. Ja demokratiaa koskevat erimielisyydet kytkeytyvät valtiota koskeviin erimielisyyksiin. Lenin kitkeyttää näiden erimielisyyksien ytimen: "Marxin mukaan valtio on luokkaherpuuden elin, toisen luokan elin toisen luokan sortamista varten, sellaisen 'järjestyksen' luomista, joka laillistaa ja lujittaa tämän sorron, hilliten luokkien yhteentörmäystä. Pikkuporvarillisten poliitikkojen mielestä järjestys on nimenomaan luokkien sovittamista, eikä toisen luokan sortamista toisen luokan taholta; yhteentörmäyksen hillitseminen merkitsee sovittamista eikä sitä, että sorretuilta otetaan pois määrätty, sortajien kukistamiseksi käytävän tais-

1. Lenin, Valitut teokset IV, Moskova 1967, s. 24.

telun välineet ja keinot.”² Demokratia-keskustelullaan porvaristo pyrkii porvarillisen ajattelutavan vakiinnuttamiseen työväenliikkeeseen valtiota koskevassa kysymyksessä. Asialla on erityinen paino. Porvarillisen ideologian vaikutus tässä kysymyksessä merkitsee työväenluokan aatteellista orjuuttamista vallankumouksen peruskysymyksessä, kysymyksessä valtiovallasta.

Mutta edelleen on vastaamatta kysymykseen, miksi porvaristo kampanjoi neuvostodemokratialla eikä ensi sijaisesti omalla ”demokratiallamme”. Asiaan vaikuttaa ainakin seuraavat tekijät:

— Kysymys valtiosta on elimellinen kokonaisuus, joten porvaristolle on samantekevää mitä kautta porvarilliset käsitykset valtion luonteesta saadaan aikaan. Luokkakantaisen tarkastelutavan hämärtyminen neuvostovaltion kohdalla johtaa sen hämärtymiseen myös porvarillisen valtion kohdalla. Yhteyttä havainnollistavat esimerkiksi Ele Aleniuksen katsomukset. Hänen neuvostodemokratiaa koskeva kritiikkinsä lähtee ”liberalistisista” lähtökohdista ja saman suuntaisesti hän yliarvioi muodollisesti tasa-arvoista porvarillista parlamentarismia suomalaisessa yhteiskunnassa. Hän kirjoittaakin, että ”toisen maailmansodan jälkeen olemme poliittisesti yksi maailman demokraattisimpia maita”. Tämän tapainen poliittisen demokratian irrottaminen yhteiskunnallisten suhteitten kokonaisuudesta johtaa vaaralliseen sokeuteen maamme vallankumouksen ehtojen suhteen. Se johtaa harhakuvitelmiin esimerkiksi parlamentin käyttökelpoisuudesta ja sen vaikutusmahdollisuuksista vallankumousprosessissa.

— Neuvostodemokratian luonteen sotkeminen ja hämärttäminen on porvaristolle välttämätöntä, koska sen tunteminen avaisi Suomen työväenluokalle ja demokraattiselle liikkeelle myönteisen näköalan porvarillisen demokratian puutteiden voittamiseksi. Neuvostodemokratian tuntemus muodostaakin oman vallankumousprosessimme huomattavan liikevoiman.

— Siirtämällä demokratia-keskustelun neuvostodemokratiaan porvaristo pyrkii siirtämään keskustelun maamme demokraattisille voimille vähemmän tuttuun ympäristöön, asioihin, joista heillä ei ole omaa kokemusta. Tämä antaa tietysti paremmat mahdollisuudet demagogialle ja petokselle. Kannattaa kuitenkin huomata, että neuvostodemokratian kysymyksiin puuttuminen on porvariston intressien kannalta kaksipiippuinen juttu. Se on käyttökelpoinen vain jos vallankumousliikkeemme potee tiettyä käytännöllistä kyvyttömyyttä vastahyökkäyksessä. Muussa tapauksessa porvariston rummutus toimii samalla mielenkiinnon

herättäjänä ja asiasta kiinnostuneen yleisön luojana valistustyöllemme.

SOSIALISTINEN
DEMOKRATIA

VALTIOTEORIAA: PORVARILLINEN DEMOKRATIA JA VALLANKUMOUKSEN TEHTÄVÄT

Perusteellinen vastaus sosialistista demokratiaa koskeviin kysymyksiin edellyttää sen konkreettisten historiallisten yhteyksien selvittämistä. Sosialistisen demokratian luonteen ja kehityksen ymmärtäminen edellyttää porvarillisen demokratian ja porvarillisen valtion tutkimista, koska sosialismi syntyy kapitalismin luomalle perustalle.

Porvarillisen poliittisen demokratian luonteen ymmärtäminen vaikeus on sen ilmenemismuodossa. Demokraattinen porvarillinen valtiohan julistaa kansalaistensa yhdenvertaisuutta suhteessa valtioon, se julistaa valtiollisen demokratian, joka nojaa parlamentarismiin ja yleiseen ja yhtäläiseen äänioikeuteen. Kuinka siis on käsitettävissä se paradoksaaliselta näyttävä marxilainen väite, että juuri valtiolta — jonka suhteen kansalaiset on julistettu tasa-arvoisiksi — onkin luokkasorron elin?

Valtion asema yhteiskunnassa

Valtion tehtävien ja yhteiskunnallisen merkityksen ymmärtämiseksi tarkastelemme sen yhteiskunnallista erikoislaatuisuutta. Valtiohan on vain eräs yhteiskunnallinen instituutio, ei koko yhteiskunta — eikä edes kaikkiin yhteiskuntiin kuuluva instituutio. Se "syntyy siellä, silloin ja sikäli, missä, milloin ja mikäli luokkavastakohtat objektiivisesti eivät ole sovittavissa. Ja päinvastoin: valtion olemassaolo todistaa, että luokkavastakohtat ovat sovittamattomat."³ "Vakinainen sotaväki ja poliisi ovat valtiiovallan mahdin pääaseet"⁴. Valtion välttämättömyys on siinä, että ilman yhteiskunnan yläpuolelle asettuvaa aseellista mahtia yhteiskunnan sovittamattomassa ristiriidassa olevat luokat joutuisivat aseelliseen taisteluun keskenään etujensa toteuttamisesta. "Koska valtio on syntynyt luokkavastakohtien hylitsemistarpeesta koska se samalla on syntynyt juuri näiden luokkien välisissä yhteentörmäyksissä, niin se tavallisesti on mahtavimman, taloudellisesti hallitsevan luokan valtio, luokan, joka valtion avulla tulee myöskin poliittisesti hallitsevaksi luokaksi ja saa siten uusia keinoja sorretun luokan kurissapitämiseksi ja riistämiseksi."⁵

Valtion erityisluonne, sen muista yhteiskunnallisista instituutioista — esimerkiksi kansalaisjärjestöistä, puolueista

3. Lenin: mt., s. 7.

4. Lenin: mt., s. 9.

5. Lenin: mt., s. 12.

jne. — eroava kyky toimia luokkasorron välineenä perustuu siihen, että sillä on yksinoikeus pakkokeinojen käyttöön ja vain sillä on ”kyky esiintyä koko yhteiskunnan nimissä, julkaista lakeja, toimia valtioiden välisten suhteitten piirissä... Poliittisella vallalla on kyky alistaa kaikki yhteiskuntaelämän alat sääntelevän vaikutuksensa alaisiksi.”⁶ Ts. valtiokoneisto on väline, jolla hallitseva luokka korottaa oman tahtonsa yleiseksi laiksi.

Porvarillisen valtion tehtävistä voidaan lisäksi todeta, että koska pääomasuhde ei kykene yksin organisoimaan ja integroimaan yhteiskunnallista kokonaisprosessia tämän tehtävän hoitaa valtio. Toiminnan seurauksena valtiosta muodostuu samalla yhteiskunnallisten konfliktien tihtymäpiste. Siitä tulee toisaalta politiikan subjekti, toisaalta poliittisen toiminnan päämäärä, eri luokkien ja yhteiskunnallisten ryhmien poliittisen toiminnan kohde.⁷

Porvarillisen valtion edellytykset: tosiasiallinen vai muodollinen tasa-arvo?

Mikä on se mekanismi, jolla porvaristo ottaa poliittisen demokration vallitessa haltuunsa tuon oman tahtonsa yleiseksi tahdoksi kohottamisen välineen? Vastaus sisältyy jo kapitalistiseen tuotantotapaan, kapitalistisiin tuotantosuhteisiin ja näille edellytyksille rakentuviin valtion tehtäviin, niistä edellytyksistä lähtevään tapaan määritellä kansalaisten yksityiseen valtapiiriin kuuluva toiminta ja valtion valtapiiriin kuuluva toiminta. Tämän jaon historiallista luonnetta kuvaa porvarillisen valtion syntyprosessi.

Keskiajan feodaalisissa yhteiskunnissahan ihmisten keskinäiset suhteet yhteiskunnan jäseninä, ihmisinä, ja heidän keskinäiset suhteensa valtion jäseninä, kansalaisina, kävivät välittömästi yhteen. Ihmisen tietty suhde tuotantovälineisiin — ennen kaikkea maahan — ja sitä kautta toisiin yhteiskunnan jäseniin määritti samalla hänen poliittisen asemansa, säätynsä, hänen asemansa kansalaisena. Ihmisten yhteiskunnallinen ja poliittinen eriarvoisuus olivat välittömästi näkyvissä. Valtio oli ilmiselvästi vain yhteiskunnan taloudellisesti mahtavimman luokan väline sortonsa ikuistamiseksi.

Porvarillinen vallankumous kumosi yhteiskunnan välittömän poliittisen luonteen. Ihmisten toiminta yhteiskunnassa julistettiin yksityisasiaksi ja tätä ihmisten yksityisen toiminnan sektoria määrittivät ns. ihmisoikeudet. Valtio puolestaan kohosi yleiseksi asiaksi, kaikkia kansalaisia koskevaksi asiaksi, jonka tehtävänä oli toimia yhteiskunnan in-

6. Keizerov: Valta ja auktoriteetti, Moskova 1975, s. 163.

7. Ks. tarkemmin Kasvio, Kyntäjä, Nousiainen: Marxilaisen sosiologian näkökulmia, Forssa 1972, ss. 150—158.

tegraatiokeskuksena, yksityisasioiksi atomisoituneita toimintoja kokoavana keskuksena ja ristiriitoja hillitsevänä elimenä. Yhtäläisten ihmisoikeuksien ohella kansalaisille annettiin yhtäläiset kansalaisoikeudet. Näin "ihminen", 'kansalainen', 'yksityinen' ja 'julkinen', 'yhteiskunnallinen' ja 'poliittinen' siis erosivat toisistaan, ts. muodostivat todellisuudessa sisäisesti ristiriitaisen kokonaisuuden. 'Ihminen', 'yksityinen', 'yhteiskunnallinen' heitettiin kansalaisyhteiskunnan egoismille, jonka tukena ja säännöstelijänä ovat ns. ihmisoikeudet, valtio puolestaan huolehtii 'julkisesta', poliittisesta', 'kansalaisesta', jolla on kansalaisoikeudet."⁸

Porvariston vaatimukset ihmisoikeuksista ja kansalaisoikeuksista syntyivät kapitalistisen tuotantotavan ja feodalismin vastaisen taistelun vaatimuksista. Siellä "missä taloudelliset suhteet vaativat vapautta ja tasa-arvoisuutta, asetti poliittinen järjestys niiden tielle joka askeleella ammattikuntain kahleet ja erikoisedut. Paikalliset etuoikeudet, erotustullit, kaikenlaiset poikkeuslait kohtasivat kaupassa paitsi vieraita tai siirtomaiden asukkaita, myöskin melko usein omien valtionkansalaisten kokonaisia suuria ryhmiä: ammattikunnalliset etuoikeudet olivat kaikkialla ja yhä uudelleen poikkiteloin manufaktuurin kehityksen tiellä. Missään ei tie ollut auki, eivätkä mahdollisuudet porvarillisille kilpailijoille yhtäläiset, ja tämä oli kuitenkin ensimmäisenä ja yhä pakottavampana vaatimuksena."⁹ Kapitalistinen tuotantotapa asetti vaatimuksia paitsi porvariston ihmis- ja kansalaisoikeuksista myös työtätekevien oikeuksista. Sillä kapitalistinen teollisuus "edellyttää vapaiden työläisten olemassaoloa — vapaiden toisaalta ammattikuntain kahleista, toisaalta niistä välineistä, joiden avulla he voisivat käyttää työvoimaansa — työläisten, jotka voivat tehdä tehtailijan kanssa sopimuksen työvoimansa vuokraamisesta, jotka siis sopimuskumppaneina ovat tämän kanssa tasaarvoisia."¹⁰

Missä sitten piilee porvarillisten ihmisoikeuksien ja kansalaisoikeuksien rajoittuneisuus? Asian ydin on siinä, että määriteltessään ihmisoikeudet, so. ihmisen yksityisasiana olevan toiminnan piirin, porvarilliset ihmisoikeudet eivät teekään ihmisistä yhteiskunnallisesti tasa-arvoisia. Klassista porvarillista muotoa edustavat Ranskan perustuslait 1791 ja 1793 julistivat tärkeimmiksi ihmisoikeuksiksi vapauden, tasa-arvon ja turvallisuuden. Ennen kaikkea vapauden ihmisoikeus sisältää vakavan ristiriidan, koska se ei perustu ihmisen suhteelle ihmiseen, vaan pikemminkin hänen erottamisensa toisesta ihmisestä, yksilön atomistiseen tarkasteeluun. Vapauden ihmisoikeuden ristiriita havainnollistuu vapaan yksityisomistuksen ihmisoikeudessa. "Vapauden ih-

8. Mt. s. 128.

9. Engels: Anti-Dühring, Lahti 1951, s. 111.

10. Mt., s. 111.

misoikeyden käytännöllinen hyötykäyttö on yksityisomaisuuden ihmisoikeus. Ranskan perustuslaki 1973 sanoo: 'Omistusoikeus on jokaisen kansalaisen oikeus nauttia ja hallita omaisuuttaan, tulojaan, työnsä ja ahkeruutensa hedelmiä mielensä mukaan.' Ts. oikeus nauttia ja hallita omaisuuttaan muita ihmisiä huomioonottamatta, yhteiskunnasta riippumatta. Omanvoitonpyynti, egoismi, antisosiaalisuus on siis kohotettu ihmisoikeuksiksi.¹¹ Ja oleellista on, että luovuttaessaan tuotantovälineet yksityisomaisuudeksi, siunatessaan kapitalistisen yhteiskunnan perussuhteen, pääomasuhteen, omistusoikeuden ihmisoikeus luovuttaa pääomasuhteen haltijalle, so. kapitalistille vallan suhteen toiseen pooliin työväenluokkaan. Vapaudesta hallita omaisuutta tuleekin vapaus hallita toisia ihmisiä, työläisiä. Ja tämä oikeus on rajoittamaton.

"Pääomasuhteessa olevan työläisen etuliite 'vapaa' merkitsee todella vain sitä, että työläinen on tuotantovälineistä ja niiden hallinnasta erotettu samalla feodaalisista suhteista vapautettu, mutta vapautettu vain pääomasuhteeseen, vapautettu myymään työtään kapitalistille."¹² Kontrollioimalla pääomasuhdetta kapitalistit kontrolloivat yhteiskunnallisia tuotantovälineitä. Yksityisomistuksen vapaus merkitsee siten työläisten erottamista oman esineellistyneen työnsä hallinnasta — pääomahan on heidän työnsä tulosta. — Se merkitsee yhteiskunnallisen tuotannon kontrolloimisen yksinoikeuden myöntämistä kapitalisteille.

Tuotantovälineiden yksityisomistuksen yhteydessä kaksi muuta Ranskan vallankumouksen ihmisoikeutta saavat edellisestä määräytyvän sisällön. Tasa-arvo tarkoittaa ihmisten tasa-arvoisuutta tavaranomistajina, vaikka hän ei omistaisi muuta tavaraa kuin työvoimansa. Näin se ei voi merkitä heidän tasa-arvoisuuttaan yhteiskunnallisesti, sillä mitä on riistäjän ja riistetyn tasa-arvo. Turvallisuuden ihmisoikeus puolestaan merkitsee yleisen tahdon — so. valtion — kykyä rangaista yksityisomistuksen vapauden loukkauksesta.

Ranskan vallankumouksen tuloksena siis "ihminen määriteltiin juridis-poliittisena yksilönä; yksilönä lain, yksilön valtion edessä... Yksilölle myönnettiin yksityisomistuksen ihmisoikeudet... kansalaisena hän sai joukon kansalaisoikeuksia sillä ehdolla, ettei käytä näitä oikeuksia 'yleistä turvallisuutta', so. yksityisomistuksen vapauttaa vaarantavalla tavalla... Yleinen äänioikeus merkitsi... abstraktia demokratiaa, demokratiaa valtiossa: ei demokratiaa, tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa, yksityisessä sfäärissä."¹³

11. Kasvio, Kyntäjä, Nousiainen, mt., s. 129.

12. Mt., s. 210.

13. Mt., s. 160.

Miten porvaristo ottaa valtiovallan haltuunsa?

SOSIA-
LISTINEN
DEMO-
KRATIA

Juuri yhteiskunnallinen, tosiasiallinen eriarvoisuus on se perusta, joka tekee tyhjäksi poliittisen demokratian, puhtaasti muodollisen tasa-arvoisuuden. Se siirtää valtiovallan lainomaisesti porvariston kontrolliin. Kuvailusta poliittisen vapautumisen rajoittuneisuudesta seuraa että se on nimenomaan porvariston vapautumista. "Sen sisältönä oli valtion itsenäistyminen yhteiskunnassa ja sen tekeminen mahdolliseksi aaseksi vallankumouksellisen porvariston taistelussa feodalismia vastaan; samalla, kun valtio näin tuli aaseksi feodalismista vapautuvan porvariston käsiin, kehittyvä porvarillinen yhteiskunta muutti sen kuitenkin hitaasti pääoman aaseksi työvoiman riistossa" ¹⁴ (korostus — PR).

Pääomasuhde kapitalistisen yhteiskunnan perustana luo porvaristolle olosuhteet, jossa se voi ottaa haltuunsa yhteiskunnallisen vallan. Pääomasuhde ei siis anna porvaristolle vain taloudellista valtaa ja jätä poliittista valtaa koko kansalle, kuten esimerkiksi Alenius väittää, vaan se antaa porvaristolle ylivallan kaikilla aloilla, se antaa sille taloudellisen, sosiaalisen, poliittisen ja ideologisen vallan. Pääomasuhteen vallitessa yleinen ja yhtäläinen äänioikeus toimii vain kulisina, joka peittää porvarillisen demokratian rajoittuneisuutta. Pääomasuhteen kontrolloijana porvaristo saa mahdollisuuden päättää tuotantovälineiden käytöstä, työläisten sosiaalisesta asemasta ja etenemisestä, ideologisen koneiston haltijana se päättää sen käytöstä. Esimerkiksi porvariston ideologisia mahdollisuuksia kuvaa se, että Suomen sanomalehdistön vuosittaisesta volyymistä on 92 % tavalla tai toisella porvariston kontrollissa.

Tuotannollinen mahtiasema antaa porvaristolle myös työväestöön nähden ylivoimaiset julkiseen valtaan vaikuttamisen välineet. Se antaa sille paremmat sivistysmahdollisuudet, sitä kautta paremmat mahdollisuudet saada edustajiaan valtiokoneiston keskeisille paikoille, virkakoneistoon, armeijaan ja poliisilaitokseen. Se pystyy paremmin käyttämään taloudellista ja sosiaalista lahjontaa ja painostusta, sillä on parempi johtamiskokemus, laajempi sivistys jne. Mutta tämä on vain toinen puoli asiasta. Porvarillisen valtiokoneiston rakenne ja sen toimintaperiaatteet täydentävät asian. Mm. seuraavat seikat ulottavat porvariston kontrollin valtiokoneistoon:

1. Demokratia ei — kuten todettu — rakennu neutraalille maaperälle. Se rakentuu työn ja pääoman ristiriidalle. Jo syntyessään se saa tehtäväkseen tämän ristiriidan, kapitalististen tuotantosuhteiden säilyttämisen.

2. Työväenluokan vastaisen taistelun tehtävien vuoksi —

yksityisomistuksen turvallisuuden vuoksi — valtiokoneisto on rakennettu siten, että varsinainen hallinto- ja väkivalta-koneisto ei ole demokraattisessa kontrollissa.¹⁵ Porvariston etujen turvaamiseksi luokkataistelun kärjistyessä on mene- teltä niin, että virkamiehistö, armeija ja poliisi ovat erotta- mattomia eikä niiden valinnassa noudateta parlamentaarisia periaatteita.

3. Varsinaisen parlamentarisminkin ehdot ovat porvaris- tolle edulliset. Syinä tähän ovat mm.:

— porvarillisen ideologian vuosisataiset perinteet, kan- sanjoukkojen valistumattomuus. Porvaristo on vuosisatai- sen taistelun tuloksena keskeiset ideologiset instituutiot, koululaitoksen, kirkon, joukkotiedotusvälineet jne. Porva- rillisen yhteiskunnan ilmiötaso synnyttää jatkuvasti vais- tonvaraista porvarillista ideologiaa. Murtautuminen porva- rillisen yhteiskunnan piiristä edellyttää tieteellistä ideolo- giaa, joka ei voi syntyä vaistonvaraisesti.¹⁶

— porvaristolla parhaat mahdollisuudet vaikuttaa äänes- täjiin. Yksityisomistuksen oloissa sananvapaus on sillä, jo- ka omistaa lehdistön ja painokoneet. Porvaristolla on par- haat mahdollisuudet rajoittaa vaalikampanjoita, käyttäen eni- ten rahaa äänten ostamiseen.

— kansalaisten demokraattista edustusta on rajoitettu siten että kansalla on kyllä oikeus äänestää esim. kerran neljässä vuodessa mutta kansalle ei ole annettu mahdolli- suutta kontrolloida edustajaansa. Jos valittu edustaja toi- miikin kansan etuja vastaan ei kansalla ole demokraattista poiskutsumisoikeutta tai mahdollisuutta ryhtyä tehokkaisiin vastatoimenpiteisiin. ”Mikä tahansa valinnallinen elin tai eduskunta voidaan katsoa tosi demokraattiseksi ja todella kansan tahtoa edustavaksi vain siinä tapauksessa, jos tun- nustetaan, että valitsijoilla on oikeus kutsua pois valitse- mansa edustajat ja jos tätä oikeutta myös käytetään... Antaessaan oikeuden lähettää edustajia hoitamaan valtio- koneistoa porvaristo on tietoisesti jättänyt antamatta pois- kutsumisoikeuden, oikeuden todelliseen valvontaan.”¹⁷

15. Ks. tarkemmin Kaarlo Tuori: Oikeistovaara ja poliittinen jär- jestelmä, Soihtu 3/1975.

Virkakoneiston merkitystä korostaa se, että ”On pantu merkille, että se, joka hoitaa hallintotehtäviä pitkän aikaa, käyttää suurem- paa valtaa kuin se, joka on näissä tehtävissä väliaikaisesti: ministe- rit lähtevät, kun taas hallintokoneiston johtohenkilöt jäävät. Sen vuoksi sosiologit katsovat hallinnon huippukerroksella olevan enem- män vaikutusta ja valtaa kuin ministerillä... Hallintokoneiston kaikkivaltaa, sen kontrolloimattomuus, vastuuttomuus ja vakinaisuus ilmenevät monella tavalla imperialismin yleisen kriisin kaudella ja kehittyvät jatkuvasti” (Keizerov, mt., s. 182).

16. Työväenluokan maailmankatsomuksen syntyehdoista ks. tarkem- min Lenin: Mitä on tehtävä, Valitut teokset I, Moskova 1967, ss. 306—309.

17. Lenin, Teokset osa 26, ss. 321—323.

Kansanedustajan tilivelvollisuuden ja poiskutsumisoikeuden puuttuminen johtaa siihen, että kansanedustaja ei ota tehtäviään kansalaisilta, ei perusta työtään heidän työpaikka- tai alueellisten kokoustensa evästyksiin, vaan käy se-
lostamassa ja antamassa tehtäviä kansalaisille. Tämä passi-
voi ja vieraannuttaa kansalaisia politiikan käsittelystä ja
aiheuttaa politiikan muuttumisen "ammattimiesten" puu-
haksi. Syntyvä todellisten vaikutusmahdollisuuksien puute
heijastuu alhaisina äänestysprosentteina.

— palkattujen kansanedustajien olemasaolo tekee parla-
mentista henkilökohtaisten pyrintöjen kohteen. Se tekee
edustajan toimesta taloudellisesti kannattavan. Esimerkiksi
suomalainen kansanedustaja saa palkkoineen ja päivärahoi-
neen istuntokauden aikana noin 5000 markan nettotu-
lon kuukaudessa edustajantoimestaan. Tämä voimistaa
tendenssiä siihen, että pääasiaksi kansan etujen ajamisen
sijaan tuleekin edustajana pysyminen. Se lisää edustajan
riippuvuutta puolueiden johdosta ja vaalikampanjoiden ra-
hoituslähteistä, ei työtätekevien tahdosta.

— puolueiden yksinvalta ehdokkaiden asettelussa hei-
kentää kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia. Usein päätös
siitä, ketkä menevät läpi tehdään pitkälti puolueiden joh-
dossa päätettäessä pääehdokkaista.

Vallankumous ja valtiokoneisto

On siis selvää, että vaikka parlamentarismi antaa työ-
väenluokalle tiettyjä mahdollisuuksia ajaa läpi päivänkoh-
taisia etujaan ja vaikka porvarillisen demokratian arvo pro-
letariatn kasvatuksen ja taistelukoulutuksen kannalta on
kiistaton, se on kuitenkin aina kapitalistien ehdoilla tapah-
tuvaa demokratiaa. Se ei koskaan voi tehdä työväenluokas-
ta vapaata yhteiskunnallista subjektia. Sillä parlamentitais-
telun ja vaalien kaikki ehdot ja olosuhteet saavat sorrettu-
jen luokkien voiman vaikuttamaan pienemmältä kuin on
se voima, jonka ne voivat kehittää ulkoparlamentaarisessa
taistelussa. Niinpä "yleinen äänioikeus on työväenluokan
kypsyyden mittari. Enempää se ei voi olla eikä tule milloin-
kaan olemaan nykyisessä valtiossa."¹⁸

On muistettava, että työväenluokan puolueiden valta
parlamentissa ei merkitse työväenluokan valtaa koko yh-
teiskunnassa — eikä edes koko valtiokoneistossa. Kapita-
listiluokan valta ei ole alistettu parlamentarismien ehdoille
vaan parlamentarismi kapitalistisen yhteiskunnan ehdoille.
Siten vallankumousliikkeen menestyksen edellytys on par-
lamentarismien ylittäminen, kapitalistisen yhteiskunnan eri-
arvoisuuden lähteen pääomasuhteen kumoaminen. Vallan-

18. Lenin: Valtio ja vallankumous, s. 13.

kumouksen päämäärä ei siis ole poliittinen tasa-arvo vaan yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhteiskuntaluokkien hävittäminen. Ilman sitä poliittinen tasa-arvo jää väistämättä fraasiksi.

Demokratian puolesta käytävän taistelun merkitys on siinä että taistellessaan demokratian puolesta työtätekevät joukot tulevat kokemuksensa perusteella tietämään, että "demokratia sinänsä ei poista luokkasortoa, mutta se tekee luokkataistelun selvemmäksi, laajemmaksi ja kärkevämmäksi... Mitä demokraattisempi on valtiojärjestelmä, sitä selvempää on työläisille, että pahan juurena on kapitalismi eikä oikeudettomuus."¹⁹ Siinä on yleisdemokraattisen taistelun ansio ja samalla sen rajoittuneisuus.

Työväenluokan on vallankumoustaistelussa huomioitava ainakin seuraavat seikat:

— Työväenvallan pystyttäminen edellyttää kapitalistien pakkoluovuttamista, kajoamista heidän perusetuihinsa. Se merkitsee sitä, että kapitalistit käyvät vimmatuun taisteluun puolustaakseen etujaan. Vallankumousliike tarvitsee siis voiman, joka voi pakottaa kapitalistit alistumaan. Tuo voima ei voi olla parlamentti. 51 % tai edes 5/6 parlamentissa ei ole voima, jolla voidaan kapitalistit alistaa. Parlamentaarisella enemmistöllä voi olla myönteinen vaikutus vallankumousprosessiin, mutta vain jos se itse nojaa johonkin ulkoparlamentaariseen voimaan. Mm. Chilen kokemus osoitti asian jälleen kerran.

— Kapitalistien alistaminen edellyttää, että työväenluokka luo itselleen koneiston, jolla se voi korottaa oman tahtonsa yleiseksi laiksi, so. valtiokoneiston. Tätä koneistoa se ei tarvitse demokratian toteuttamiseksi vaan kapitalistien alistamiseksi. Se on kuitenkin ainoa tie todellisen tasa-arvon luomiseksi. Se edellyttää proletariaatin diktatuurin pystyttämistä. "Siirtyminen kapitalismista kommunismiin ei tietenkään voi olla tuomatta esille poliittisten muotojen suunnaton runsaus ja moninaisuus, mutta niiden olemus tulee ehdottomasti olemaan yksi ja sama: proletariaatin diktatuuri."²⁰

— Proletariaatti ei voi käyttää valtansa vakiinnuttamiseen porvarillista valtiokoneistoa, sen virka- ja pakotuskoneistoa, koska se on rakennettu nimenomaan työväenluokan vastaisen taistelun tehtäviä varten. Työväenluokan tulee ehdottomasti luoda oma porvaristosta riippumaton valtiokoneisto.

Myös Chilen kokemus osoitti, että proletariaatti voi käyttää porvarillisen valtiokoneiston osia sillanpääasemina taistelussaan, mutta se edellyttää, että ne ovat vallankumousliikkeen tiukkenevassa otteessa ja että niiden luonnetta

19. Krasin: Lenin, vallankumous, nykyaika, Moskova, s. 187.

20. Lenin: Valtio ja vallankumous, s. 32.

muutetaan prosessin edetessä. Mutta ennen kaikkea vallankumouksen lähestymisvaiheen ongelma on porvarillisen valtion ulkopuolisen valtakeskuksen luomisessa, ns. kaksoivallan ongelma.²¹ Näin syntyvät samalla myös proletaarisen valtiovallan idut, kuten mm. Lokakuun vallankumouksen kokemus osoittaa.

Mitkä ovat sitten proletaarisen valtiokoneiston tehtävät vallan valtaamisen jälkeen? Lenin määritteli proletariaatin diktatuuria koskevassa artikkeliluonnoksessaan seuraavat viisi tehtävää²²:

1. Riistäjien vastarinnan nujertaminen. "Opportunistit ja 'sosialistit' unohtavat tyystin, että tämä on aikakauden tehtävä (ja sisältö).

2. Kansalaissota. Erityisenä tehtävänä tämä tietysti menettää merkityksensä, jos vallankumous tapahtuu rauhanomaista tietä.

3. Pikkuporvariston, varsinkin talonpoikaiston "neutraalointi". Tämä merkitsee, että eri menetelmillä vedetään pikkuporvaristoa mukaan uuden yhteiskunnan rakentamiseen ja pyritään vähintään estämään pikkuporvariston eri kerrosten liittoutuminen porvariston rinnalle vallankumousta vastaan.

4. Porvariston hyväksikäyttö. Lenin toteaa: "Spezialistit". Ei ainoastaan vastarinnan tukahduttaminen, ei ainoastaan 'neutraalisointi', vaan työhön ottaminen, pakottaminen palvelemaan proletariaattia."

5. Uuden kurin kasvattaminen. "(a) Proletariaatin diktatuuri ja ammattiliitot. (b) Palkkiot ja urakkapalkka. (c) Puolueen puhdistus ja sen merkitys. (d) 'Kommunistiset talkoot'".

Näiden tehtävien menestyksellinen ratkaiseminen edellyttää, että syntyvä uusi valtio on uudella tavalla demokraattinen ja uudella tavalla diktatorinen. Porvarillinen valtio, porvariston diktatuuri, merkitsee, että väestön vähemmistö alistaa väestön enemmistö. Proletariaatin diktatuuri merkitsee, että väestön enemmistö alistaa väestön vähemmistön. Ja tämän tehtävän toteutuessa valtio alkaa kuoleentua ja luokkien hävitessä se menettää merkityksensä yhteiskunnan yläpuolelle kohoavana pakotuskoneistona.

Täsmentäkäämme vielä käsitteiden "diktatuuri" ja "demokratia" merkitystä valtioteoriassa. "Diktatuuri" liittyy valtiotyyppin kuvaamiseen, se kuvaa sitä, minkä luokan hallussa on valtiovalta. Diktatuuriksi sitä sanotaan siksi, että luokkavalta nojaa suoranaisesti väkivaltaan — so. valtion aseelliseen mahtiin, ja sitä eivät sido mitkään lait — so. se on luonut lakinsa itse vallankumousprosessinsa ku-

21. Ks. Sobolev: Vallankumous ja vastavallankumous: Chilen kokemus ja luokkataistelun ongelmat, Soihtu 4/1974.

22. Ks. tarkemmin Lenin: Teokset osa 30, ss. 79—88.

luussa. Tämä luokan diktatuuri puolestaan voi toteutua monessa muodossa, mm. demokratian muodossa. ”Diktatuuri ei ehdottomasti merkitse demokratian hävittämistä sen luokan osalta, joka toteuttaa tuota diktatuuriaan muihin luokkiin nähden, mutta se merkitsee ehdottomasti demokratian hävittämistä (tai sen olennaista rajoittamista, mikä on myös eräänlaista hävittämistä) sen luokan osalta, johon nähden tai jota vastaan diktatuuria toteutetaan.”²³

Demokratia puolestaan poliittisena käsitteenä on eräs ”valtiomuoto — valtiomuodolla laajassa mielessä ymmärrämme poliittista hallintojärjestelmää, jonka tunnusmerkkeinä ovat sekä valtiokoneiston toimintamenetelmät että sen järjestelytapa (hallitusmuoto, valtiorakenteen muoto jne.) — ja sikäli kuuluu yksinomaan luokkayhteiskuntaan.”²⁴ Luokattomassa yhteiskunnassahan ei ole valtiota eikä tietysti valtiomuotoakaan.

LOKAKUUN VALLANKUMOUKSEN KOKEMUKSET: KUINKA LUOTIIN PROLETAARINEN VALTIO

Voiko sosialistinen vallankumous tapahtua epädemokraattisesti?

Puheet ns. demokraattisesta tiestä sosialismiin antavat ymmärtää, että sosialismiin voisi olla epädemokraattisiakin teitä. Kuitenkin sosialistisen vallankumouksen yhteiskunnalliset ehdot ovat sellaiset, että se ei voi tapahtua muuten kuin demokraattisesti, kansan enemmistön tahdosta ja tuella.

Vallankumoushan pyrkii kapitalistiluokan hävittämiseen — ja juuri sikäli eroaa vallankaappauksesta. Se edellyttää yhteiskunnallista voimaa, ja siksi tarvitsee paljon demokraattisempaa, paljon välittömämmin kansasta lähtevää toimintaa kuin mitä on parlamentin enemmistön päätös. Se edellyttää kansanjoukkojen tietoisuutta ja organisoituneisuutta ja se edellyttää puoluetta, jolla on oikea vallankumouksellinen teoria, sillä muuten porvaristo väistämättä alistaa liikkeen omille ehdoilleen. Vallankumoushan voi voittaa silloin kun ”pohjakerrokset’ eivät halua vanhaa ja kun ’huippukerrokset’ eivät voi elää vanhaan tapaan.”²⁵ Vallankumouksen ratkaiseva taistelu edellyttää ”ehdottomasti kaikkien luokkien historiallisesti aktiiviset voimat ovat ryhmittyneet sillä tavalla, että ratkaiseva taistelu olisi jo täysin ajankohtainen, — sillä tavalla, että (1) kaikki meile vihamieliset luokkavoimat olisivat joutuneet kylliksi se-

23. Lenin: Valitut teokset IV, s. 24.

24. Sahnazarov: Sosialistinen demokratia, Moskova 1974, s. 7.

25. Lenin: Valitut teokset IV, s. 240.

kaisin... että (2) kaikki epäroivät, häilyvät, horjuvat väliainekset, so. pikkuporvaristo... olisivat paljastaneet itsensä kylliksi kansan silmissä, häväisseet itsensä kyllin pahasti kärsimällä vararikon käytännöllisessä toiminnassaan; että (3) proletaarijoukkojen mieliala alkaisi muuttua ja kehittyä voimakkaasti porvaristonvastaisen mitä päättävimmän, rajattoman rohkean vallankumoustoiminnan tukemiseksi edulliseen suuntaan.”²⁶ Vallankumouksen voitto edellyttää kansan enemmistön aktiivista tukea.

Vetäessään yhä uempia yhteiskunnallisia ryhmiä mukaan politiikkaan, vallankumous laajentaa kansanvaltaa, koska se vetää kansanjoukot tietoiseen toimintaan. ”Lokakuun suuren sosialistisen vallankumouksen aikakirja tarjoaa hämmästyttävän kuvan poliittisesta heräämisestä. Oleskeltuaan muutaman kuukauden myllertävän sotilasmasan parissa talonpoika, joka vasta hiljattain oli ollut sotilasmantteli yllään ja altis uhrautumaan ’tsaarin ja isänmaan puolesta’, alkoi ymmärtää luokkien voimasuhteita ja kiinnostua paitsi kylänsä myös koko valtion asioista. Vastuuntunne asiain kehityksestä näytteli tässä selkiintymisessä yhtä tärkeätä osaa kuin bolshevistisen agitaattorin sana. Sen sijaan että talonpoikaa olisi pakotettu täyttämään ajattelematta ’hänen jalosukuisuutensa’ käskyjä, häntä kehoitettiin äänestämään rykmentinkokouksen päätöksistä. Joukkotilaisuuksissa puhujat esittelivät hänelle keskenään kilpailevia poliittisia puolueita ja vetosivat hänen valinnanvapauteensa. Aluksi hän oli vaiti, kuunteli ’älymiehiä’, punnitsi ja päätteli. Sitten tarttui sanomalehteen ja lentolehtiseen. Rohkaistuaan mielensä pyysi puheenvuoroa, asetti kysymyksen, teki ehdotuksen ja ryhtyi toteuttamaan päätöstä käytännössä. Näin aste asteelta sotamies kävi demokratian vallankumouksellista koulua. Kukaan ei enää pystynyt palauttamaan häntä entiseen tilaansa eikä riistämään häneltä oikeutta osallistua valtiolliseen elämään ja päätösten tekoon.”²⁷ Näin itse vallankumousprosessi merkitsee kansan vaikutusvallan jatkuvaa kasvua.

Ja mitä tulee kapitalistien pakkoluovutuksen oikeudenmukaisuuteen, on syytä muistaa, ettei kapitalistin omaisuus perustu hänen omaan työhönsä, vaan työläisten työhön, liisäarvon kapitalistiseen haltuunottoon. Oikeudenmukaisuutta on se, että yhteiskunnallisen rikkauten luoja, työväenluokka, saa myös oikeuden päättää sen käytöstä.

Enemmistön valtaaminen ja Lokakuun kokemus

Aapistototuuksia on, että sosialistinen vallankumous ei voi voittaa, ellei se saa puolelleen väestön enemmistön kan-

26. Lenin: Valitut teokset IV, s. 248.

27. Sahnazarov, mt., s. 9.

natusta. Mutta miten enemmistö valloitetaan, kun muistamme että porvarillinen demokratia luo epäedulliset ehdot väestön enemmistön tietoisuuden kehitykselle. Tarkastelkaamme Leninin ja bolshevikkien tapaa ratkaista kysymys.

Syyskuussa 1917 Lenin kirjoitti: "Saatuaan nyt molemmissa pääkaupungeissa työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvostoissa enemmistön, bolshevikit voivat ja heidän täytyy ottaa valtiolta käsiinsä... On naiivia odotella, milloin bolshevikeilla tulee olemaan 'muodollinen' enemmistö: yksikään vallankumous ei odota sitä."²⁸

Leninin suhtautuminen asiaan lähtee ajatuksesta, että "kapitalismi ei olisi kapitalismia, ellei se toisaalta tuomitsisi joukkoja valistumattomuuteen, poljettuun ja peloteltuun asemaan, hajanaisuuteen (maaseutu), pimeyteen, ellei se (kapitalismi) toisaalta antaisi porvariston käsiin jättiläismäistä koneistoa valheen ja petoksen harjoittamista varten, työläis- ja talonpoikaisjoukkojen puijausta varten, näiden tylsistyttämistä varten jne."²⁹ Sen vuoksi hän kritikoi pikkuporvarillisia demokraatteja siitä, että "he ovat eläneet ja elävät sellaisen lastensadun lumoissa, että proletariaatti muka voi kapitalismin vallitessa saada työtätekevien enemmistön 'vakuuttumaan' ja valloittaa pysyvästi puolelleen äänestyksillä."³⁰

Pikkuporvarillisen ja proletarisen linjan eron Lenin kiteyttää seuraavasti: "Herrat opportunistit... 'opettavat' kansaa Marxin oppia pilkaten: proletariaatin pitää aluksi saavuttaa enemmistö yleisen äänioikeuden avulla, sitten saada tällaisen enemmistöäänestyksen perusteella käsiinsä valtiolta ja vasta sitten tähän 'johdonmukaiseen' demokratiaan pohjautuen pystyttää sosialismi. Mutta me sanomme Marxin oppiin ja Venäjän vallankumouksen kokemukseen nojaten: proletariaatin on ensin kukistettava porvaristo ja valloitettava itselleen valtiolta ja sitten käytettävä tätä valtioltaa, ts. proletariaatin diktatuuria oman luokkansa välikappaleena saadakseen puolelleen työtätekevien enemmistön myötätunnon."³¹ Lenin korostaa vielä erityisesti, että päinvastaiset tapaukset — jolloin siis proletariaatti hankkii ensin väestön enemmistön kannatuksen ja sitten vasta ottaa käsiinsä valtiovallan — ovat harvinaisia poikkeustapauksia historiassa, ja Suomen 1918 tapahtumiin viitaten hän toteaa, että silloinkin porvaristo voi turvautua kansalaissotaan.³² Leninin suorittama Lokakuun vallankumouksen kokemuksen erittely muistuttaakin, että kysymyksen vallanvaltaamisen ehdoista ei pidä suhtautua dogmaat-

28. Lenin, teokset osa 26, ss. 1—3.

29. Lenin, teokset osa 30. s. 254.

30. Lenin, teokset osa 30. s. 256.

31. Lenin, teokset osa 30. s. 250.

32. Ks. tarkemmin Lenin, teokset osa 30. s. 260.

tisen enemmistö-ajattelun kannalta, vaan se edellyttää huomattavasti monimutkaisempaa konkrcttisen tilanteen analyysiä.

Mitkä olivat sitten ne ehdot, jotka tekivät valtiovallan valtaamisen mahdolliseksi lokakuussa 1917? Kirjoituksessaan "Perustavan kokouksen vaalit ja proletariaatin diktatuuri" Lenin kuvaa marraskuussa 1917 — siis lokakuun vallankumouksen jälkeen — parlamentarismin periaatteiden mukaan pidettyjen perustavan kokouksen vaalien tuloksen perusteella tilannetta maassa vallankumouksen tapahtumahetkellä ja selvittää niitä seikkoja, joiden perusteella bolshevikit katsoivat ajan kypsäksi vallankumoukselle. Vaalien tulos oli, että bolshevikit saivat noin 1/4 äänistä, pikkuporvarilliset demokraatit — eserrät — ja porvaristo — kadetit — saivat yhteensä noin 3/4 äänistä. Vaalituloksen yksityiskohtaisen erittelyn perusteella Lenin toteaa, että bolshevikit olivat proletariatin puolue, joka sai äänensä teollisuusseuduilta, ja että heillä oli enemmistö näillä alueilla ja erityisesti Pääkaupungeissa — Pietarissa ja Moskovassa — sekä molempia pääkaupunkeja lähellä olevissa rintamajoukoissa. Eserrät olivat lähinnä pikkuporvariston puolue, joka sai äänensä ennen kaikkea talonpojilta. Bolshevikkien ja eserrien äänimäärien suhde heijasteleekin Venäjän työväenluokan ja talonpoikaisten lukumääristä suhdetta.

Parlamentaarisen enemmistön vaatiminen vallan valtaamisen ehtona olisi siten edellyttänyt sen odottamista, että talonpoikaisto olisi kääntynyt bolshevismin kannalle. Tätä Lenin piti kuitenkin mahdottomana kapitalismin oloissa ja katsoi, että ei-proletaristen työätekevien kerrosten horjunta on kiertämätöntä. Hän katsoi, että talonpoikaisto voi pysyvästi asettua sosialismin puolelle vasta omakohtaisen käytännön kokemuksen perusteella, vasta saatuaan verrata toisiinsa porvariston johtamistapaa ja proletariaatin johtamistapaa.

Parlamentaarisen enemmistön hankkimisen sijasta Lenin katsoi, että edellytykset vallan valtaamiselle olivat jo kypsyneet. Ehtoina, jotka Lenin katsoi riittäviksi olivat: "1. (bolshevikkien — PR) valtaenemmistö proletariaatin keskuudessa; 2. melkein puolet armeijassa; 3. musertava ylivoima ratkaisevana hetkenä ratkaisevissa paikoissa, nimitäin pääkaupungeissa ja lähellä keskusta sijaitsevilla rintamajoukoissa."³³ Proletariaatin enemmistön hankkimisen merkitys on siinä, että "proletariaatin voima missä tahansa kapitalistisessa maassa on paljon suurempi kuin proletariaatin määrä koko väestöstä. Tämä johtuu siitä, että proletariaatti hallitsee taloudellisesti kapitalismin elinhermoa,

33. Lenin, teokset osa 30. s. 249.

sekä siitä, että kapitalismin vallitessa proletariaatti ilmentää taloudellisesti ja poliittisesti työtätekevien valtaenemmistön todellisia intressejä. Sen vuoksi proletariaatti kykenee jopa silloinkin, kun se on väestön vähemmistönä, kukistamaan porvariston sekä saamaan puolelleen monia liittolaisia sellaisesta puoliproletaarien ja pikkuporvariston joukosta, joka ei milloinkaan ilmaise etukäteen kannattavansa proletariaatin herruutta eikä ymmärrä tämän herruuden edellytyksiä ja tehtäviä.”³⁴ Asiaan liittyy läheisesti se, että Lenin piti opportunistin lyömistä vallankumouksellisen proletariaatin keskuudessa välttämättömänä ehtona vallan valtaamiselle, koska opportunistin vaikutus työväenluokkaan ehkäisee sen toimin vallankumouksen etujoukkona.

Lenin katsoi, että lokakuussa 1917 mainitut ehdot olivat kypsyneet. Menshevikit ja eserrät olivat kärsineet täydellisen tappion työväenluokan keskuudessa, bolshevikille oli enemmistö neuvostoissa, heillä oli väestön enemmistön kannatus molemmissa pääkaupungeissa ja pääkaupunkeja lähellä olevissa rintamajoukoissa. ”Koska meillä oli mahdollisuus valloittaa varmasti nopealla, ratkaisevalla iskulla molemmat pääkaupungit, koko kapitalistisen valtiokoneiston molemmat keskuksat (niin poliittisessa kuin taloudellissakin suhteessa), me saatoimme valtiiovallan keskuskoneiston avulla byrokratian ja ’intelligenssin’ raivokkaasta vastarinnasta, sabotaasista yms. huolimatta todistaa teoilla ei-proletaarisille joukoille, että proletariaatti on niiden ainoa luotettava liittolainen, ystävä ja johtaja.”³⁵ Lenin korostaa sitä, että nämä ehdot olivat ratkaisevia ryhdyttävässä vallankumoukseen, otettaessa valtiovalta proletariaatin haltuun. Mutta ne olisivat voineet taata vain lyhytaikaisen voiton, ellei proletariaatti olisi kyennyt saamaan puolelleen ei-proletaaristen joukkojen enemmistöä. Tämä enemmistö tuli vallata valtiiovallan avulla.

Enemmistö valloitettiin tyydyttämällä vallankumouksellisen vallan avulla joukkojen keskeisimmät taloudelliset tarpeet. Lenin korosti, että ”porvaristo ei voi tehdä sitä, vaikka sillä olisi kuinka ’mahtava’ valtiovalta. Proletariaatti voi tehdä sen jo seuraavana päivänä valtiiovallan valtaamisen jälkeen, koska proletariaatilla on sitä tarkoitusta varten sekä koneisto (neuvostot) että taloudelliset keinot (tilanherrojen ja porvariston omaisuuden pakkoluovutus).”³⁶ Venäjällä tämän tehtävän toteuttivat neuvostohallituksen ensimmäiset säädökset dekreetti rauhasta ja dekreetti maasta. Ja Leninin asennetta kysymykseen kuvaa, että bolshevikit eivät lisänneet dekreettiin maasta mitään, vaan jäljensivät sen sanasta sanaan eserräläisissä lehdissä

34. Lenin, teokset osa 30. s. 261—62.

35. Lenin, teokset osa 30. s. 246.

36. Lenin, teokset osa 30. s. 252.

julkaistuista vallankumouksellisimmista talonpoikain evätyksistä. Lenin korosti sitä, että "yhden luokan, proletariaatin käsissä valtiovalta voi ja sen pitää muodostua välikappaleeksi, jolla ei-proletaariset työtätekevät joukot vedetään proletariaatin puolelle, välikappaleeksi, jolla nämä joukot valloitetaan porvaristolta ja pikkuporvaristolta."³⁷

Leninin johtopäätös olikin: "tylsimykset ja pedantit eivät ole, milloinkaan voineet käsittää juuri tätä dialektiikkaa: proletariaatti ei voi voittaa, ellei se valloita puolelleen väestön enemmistöä. Mutta jos tällä valloituksella ymmärretään tai sen ehtona pidetään vain äänten enemmistön hankkimista vaaleissa porvariston herruuden vallitessa, niin se on auttamattomasti pölkypäisyyttä tai yksinkertaisesti työläisten huijausta."³⁸

Parlamentarismi ja proletaarinen demokratia

Parlamentarismin puuttellisuudet ratkaistaessa historian suuria kysymyksiä tuli toisellakin tavalla esiin Lokakuun vallankumouksen yhteydessä. Neuvostodemokratian ja parlamentarismin välinen laadullinen eroavuus paljastui selkeästi mainittujen perustavan kokouksen vaalien yhteydessä.

Tsaarinvallan kukistuessa helmikuun vallankumouksen tuloksena väliaikainen hallitus oli luvannut kutsua koolle perustavan kokouksen määrittelemään maan valtiovallan muotoa. Vallassa olleet porvarilliset ja pikkuporvarilliset puolueet lykkäsivät kuitenkin jatkuvasti sen koollekutsumista. Ainoastaan bolshevikit vaativat jatkuvasti lupauksen toteuttamista. Otettuaan vallan lokakuussa bolshevikit pitivät sanansa ja kutsuivat sen koolle. Vaalit pidettiin normaalin parlamentarismin periaatteiden mukaan ja tuloksena oli jo todettu eserrien kohoaminen suurimmaksi puolueeksi.

Perustava kokous avattiin tammikuussa 1918. Bolshevikit ja vasemmisto-eserit ehdottivat kokoukselle, että se tunnustaisi muodostuneen tilanteen, sen että valta maassa kuuluu neuvostoilta ja hyväksyisi neuvostohallituksen asetukset rauhasta ja maasta sekä sen rauhantahtoisen ulkopoliittikan. Kokouksen oikeisto-eserilläinen enemmistö ei suostunut edes käsittelemään ehdotusta. Se ei siten halunnut antaa valtaa työläisten ja talonpoikien käsiin. Neuvostovallan oli pakko laskea perustava kokous hajalle. Pian sen jälkeen avattu työläisten, sotilaiden ja talonpoikien 3. yleisvenäläinen edustajakokous hyväksyi tuon toimenpiteen.

Miksi sitten Lenin kutsui perustavan kokouksen koolle,

37. Lenin teokset osa 30. s. 249.

38. Lenin, teokset osa 30. s. 252.

kun hän jo edeltäkäsikin näki porvariston mahdollisuudet hankkia yleisillä lupauksilla ja kansan ennakkoluuloilla keinoilemalla itselleen enemmistö ja kun hän samalla näki parlamentin kyvyttömyyden toimia vallankumouksellisenä, porvariston etuihin kajoavana elimenä? Lenin vastaa: "Meidän piti kutsua koolle perustava kokous vielä sitten, kun proletariaatti oli voittanut, todistaaksemme kehitysmättömälle työläiselle, että tuon Perustavan kokouksen avulla hän ei saavuta mitään. Perustavan kokouksen ja neuvostojen kokemuksen vertaamiseksi meidän täytyi asettaa neuvostot konkreettisesti Perustavan kokouksen vastakohtaksi ja esittää hänelle neuvostot ainoana ulospääsynä."³⁹ Lenin pyrki siis havainnollisesti osoittamaan, että kyetäkseen kajoamaan kapitalistien etuihin ja kyetäkseen hahmottamaan oikean toimintalinjan vallankumouksellisten elinten täytyy nojata välittömästi joukkoihin ja ottaa ohjeensa välittömästi joukoilta, heidän kokouksissaan käsiteltyjen tehtävien toteuttamiseksi.

Mikä oli sitten se vallan muoto, joka kykeni ylittämään parlamentarismin rajoittuneisuuden ja abstraktisuuden, demokratian muoto, joka kykeni myös painostamaan, muodostamaan yhteiskunnallisen voiman vallankumouksellisten vaatimusten toteuttamiseksi? Tämä demokratian muoto kehittyi Venäjän vallankumouksen kuluksa neuvostoista. "Ensimmäiset työläisten edustajain neuvostot ilmaantuivat jo vuosien 1905—07 vallankumouksen aikana työvään vallankumouksellisuuden. Vuoden 1917 helmikuun vallankumouksen jälkeen neuvostot syntyivät uudelleen, nyt jo laajempina työläisten ja sotilaiden edustajain sekä talonpoikien edustajain neuvostoina."⁴⁰ Neuvostojen soveltuvuus vallankumouksellisen vallan elimiksi perustui siihen, että ne olivat työtätekevien luokkien kaikkein joukkomittaisin ja vallankumouksellisin organisaatio. Neuvostoihin saattoivat valita edustajiaan vain työtätekevät ja riistetyt, kun taas porvaristo jäi niiden ulkopuolelle. Työtätekevät valitsivat kokouksissaan niihin edustajansa ja alusta alkaen saattoivat vaihtaa hänet milloin tahansa, ellei hänen toimintansa tyydyttänyt valitsijoita. Näin ne nojasivat välittömästi työtätekevään kansaan ja olivat kansan välittömässä kontrollissa, ja nauttivat siten kansan ehdotonta luottamusta.

Kun neuvostoista Lokakuun vallankumouksen tulokseksi tuli valtiollisia elimiä saivat työtätekevät kerrostumat ensimmäistä kertaa joukkotaisteluaseen porvaristoa vastaan. Niiden voima piili siinä, että ne yhdistivät toiminnassaan lainsäädäntövallan ja toimeenpanovallan. Ne siis itse huolehtivat päätöksensä toteuttamisesta ja välittömien joukkoyhteyksiensä vuoksi saattoivat tässä toiminnassaan

39. Lenin, teokset osa 31. s. 240.

40. Neuvostoliiton yhteiskunta- ja valtiojärjestelmä, Tampere 1975, s. 12.

vedota suoraan työväenluokkaan ja tukea porvariston vastaisia toimenpiteitä voimakkaalla joukkotoiminnalla.

Neuvostojärjestelmä ei siis merkinnyt valintaperiaatteen tai enemmistöpäätösten hylkäämistä vaan parlamentarismien rajoitusten poistamista, välittömästi kansaan nojaavan valtiokoneiston luomista.

Valtiokoneiston murskaaminen

Lokakuun vallankumouksessa asetettiin porvarillisten edustuselinten tilalle välittömästi työätekevään väestöön nojaavat proletaariset edustuselimet. Uusi valta ilmaisi avoimesti luonteensa. Se ei väittänyt olevansa abstraktia demokratiaa, vaan yhteiskunnan työätekevän enemmistön valtaa porvariston nujertamiseksi ja yhteiskunnallisen tasa-arvon toteuttamiseksi. Tämän tehtävän toteuttamiseksi tilanherroilta ja kapitalisteilta poistettiin äänioikeus. Tilanherrojen maat jaettiin talonpojille ja porvariston omaisuus alistettiin työväen valvontaan ja vähitellen sitä alettiin pakoluovuttaa.

Yhtä päättäväisesti hävitettiin vanha tilanherrojen ja porvaristoa palvellut valtiokoneisto. Vanha poliisilaitos, virkakunta, armeija ja tuomioistuimet hajotettiin ja niiden tilalle luotiin uudet proletaariset elimet, luotiin työväenmielisiä ja puna-armeija ym. elimiä, virkamiesten erottamattomuus lopetettiin ja alistettiin neuvostojen valvontaan.

Valtiokoneistolla on kuitenkin toinenkin puolensa: "Paitsi pääasiallisesti 'sortava' koneisto — vakainaista sotaväkeä, poliisilaitosta ja virkamieskuntaa, on nykyisessä valtiossa koneisto, joka on erittäin kiinteässä yhteydessä pankkeihin ja syndikaatteihin, koneisto, joka suorittaa suurta luettelointi- ja kirjaamistyötä, jos niin voi sanoa. Sitä koneistoa ei voida eikä pidä murskata. Se on temmatava irti kapitalistien alaisuudesta, sitä on leikattava, karstittava, hakattava pois kapitalistit vaikutussäikeineen, se on alistettava proletaaristen neuvostojen alaiseksi... Suurpankit ovat se 'valtiokoneisto', jota me tarvitsemme sosialismin toteuttamista varten ja jonka me otamme kapitalismita valmiina."⁴¹

Näiden tehtävien kokonaisuuden toteuttaminen johti siihen, että juuri neuvostoista tuli koko yhteiskunnallista toimintaa kontrolloivia elimiä. Ne täyttivät samalla kertaa riistäjien vastarinnan nujertamisen tehtävää, kansalaissodan sytyttyä johtivat sota, vetivät pikkuporvaristoa vallankumouksen puolelle ja valvoivat porvariston käyttämistä spesialisteina uuden yhteiskunnan rakentamisessa ja vetivät yhä uusia työätekevien joukkoja mukaan aktiiviseen valtion johtamistyyhön.

41. Lenin, Valitut teokset III, s. 259—60.

Lokakuun vallankumous toteutti myös ensimmäisen ker-
ran historiassa todellisen sananvapauden työväenluokalle.
Kirjapainot ja lehdistö otettiin pois porvaristolta ja annet-
tiin työtätekevien kontrolliin. Ne annettiin erilaisten työtä-
tekevien joukkojärjestöjen — neuvostojen, ammattiliitto-
jen ym. järjestöjen — hallittaviksi, ja näin työväestö pääsi
päättämään mistä kirjoitetaan ja mitä asioita käsitellään leh-
distössä. Samalla välitön yhteys työläisiin teki lopun leh-
distön lahjottavuudesta. Tässäkään asiassa lokakuun val-
lankumous ei merkinnyt abstraktia demokratismia vaan to-
dellista enemmistövaltaa.

Edellä on kuvailtu suppeasti keskeisiä piirteitä proses-
sista, jonka tuloksena Lokakuun vallankumous toteutti
proletariaatin diktatuurin. On tietenkin muistettava, että
historia on lisännyt ja tulee varmasti vielä lisäämään muo-
toja, jolla sosialismiin siirrytään mutta kaikkien näiden
muotojen oleellinen piirre on ollut ja tulee olemaan se,
että ne ovat proletariaatin diktatuuria, merkitsevät työ-
väenluokan nousemista yhteiskunnan johtavaksi voimaksi
ja ne ehdottomasti tulevat merkitsemään työväenluokan ja
sen liittolaisten porvaristoa kohtaan harjoittamaa pakotusta.

Valmistauduttaessa Suomen sosialistiseen vallankumouk-
seen on välttämätöntä tutkia Suomen kansallisten erityis-
piirteiden ohella myös kansainvälisen vallankumousliikkeen
kokemuksia aina Pariisin Kommuunista Lokakuun vallan-
koumuksen kautta aina Chilen ja Portugalin viimeaikaisiin
tapahtumiin, sillä ei ole mitään syytä jättää kansallisen ra-
joittuneisuuden vuoksi käyttämättä sitä rikasta kokemusta
joka kansainvälisellä kommunistisella liikkeellä on.

NEUVOSTOVALTION KEHITYSPIIRTEISTÄ LOKA- KUUN VALLANKUMOUKSEN JÄLKEEN

Neuvostovaltion kehitys Lokakuun vallankumouksen jäl-
keen osoittaa proletariaatin diktatuurin syvän demokraatti-
suuden ja sen humanistisen luonteen. Se osoittaa havain-
nollisesti kuinka työväenluokan vapautuminen merkitsee
koko yhteiskunnan vapautumista. Toteutettuaan vallanku-
mouksen ensimmäisen tehtävän, riistäjäluokkien kukistami-
sen ja hävittämisen neuvostovaltio astui uuteen kehitysvai-
heeseen.

Riistäjäluokkien tultua hävitetyiksi saattoi jo vuonna
1936 hyväksytty Neuvostoliiton toinen perustuslaki poistaa
aikaisempaan perustuslakiin sisältyneen sosiaalisesta alku-
perästä johtuneen eriarvoisuuden — ennen kaikkea ääni-
oikeuden poistamisen porvaristolta — ja säättää kaikille
kansalaisille samat poliittiset oikeudet ja vapaudet. Ja vuon-
na 1961 NKP:n 22. edustajakokouksen hyväksymä uusi
ohjelma totesi: "Turvattuaan sosialismin — kommunismin

ensimmäisen vaiheen — täydellisen ja lopullisen voiton ja yhteiskunnan siirtymisen kommunismin laajaan rakentamiseen proletariaatin diktatuuri on täyttänyt historiallisen tehtävänsä ja on sisäisen kehityksen tehtävien kannalta lakannut olemasta välttämätön Neuvostoliitossa. Valtio, joka syntyi proletariaatin diktatuurin valtiona, on nykyisessä vaiheessa muuttunut koko kansan valtioksi, koko kansan etujen ja tahdon ilmaisemisen elimeksi.”⁴²

Koko kansan valtiolle on siis ominaista, että mikään sosiaaliryhmä ei ole muodollisesti eikä tosiasiallisesti syrjäytetty vallankäytöstä, eikä alistettu. Lisäksi kaikkien sosiaalisten ryhmien toimeentulon lähteenä on omasta yhteiskunnan hyväksi suoritetusta työstä saatu tulo. Ja lopulta yhteiskunnan johtavana voimana on edelleen työväenluokka, koska se on yhteiskunnan suurilukuisin ryhmä — nykyään yli 55 % työssä käyvistä väestöstä — sekä tuotannollisen asemansa vuoksi. Siksi se on luonnollisesti myös koko kansan valtion johtava voima.

Kehitys proletariaatin diktatuurista koko kansan valtioon merkitsee Marxin ja Leninin ennakoimaa valtion kuoleentumisen prosessia kommunismin rakentamisen kuluessa. Se merkitsee valtion alistavien tehtävien vähenemistä. Se ei kuitenkaan merkitse vielä valtion täydellistä kuoleentumista. Valtion tehtävänä on edelleen suojella maata ulkopäin tulevilta hyökkäyksiltä, sekä torjua yritykset vahingoittaa neuvostovaltiota ja sosialistista yhteiskuntajärjestelmää. Lisäksi valtion poliittinen luonne katoaa lopullisesti vasta luokkaeroavuuksien täydellisen hävittämisen kautta. Se edellyttää mm. sellaisten laajakantoisten tehtävien kuten henkisen ja ruumiillisen työn ja maaseudun ja kaupungin välisten eroavuuksien hävittämisen toteuttamisen.

Valtion kuoleentumisen prosessi näkyy myös neuvostojen luonteen kehityksessä. Edelleen ne johtavat yhteiskunnan valtiollista organisaatiota, sillä kaikki muut valtion elimet ovat joko välillisesti tai välittömästi neuvostojen muodostamia, niiden alaisia ja niiden valvonnassa. Valtion kuoleentumistendenssiä edustaa näiden valtiollisten elinten luonteessa voimistuvat kansalaisjärjestöjen piirteet. Neuvostot muistuttavat tällaisia järjestöjä mm. siten, että niiden jäsenet eivät ole ammattipoliitikkoja, ts. eivät saa pysyvää palkkaa edustajantoimestaan. He täyttävät edustajan tehtävänsä pysyen sen tuotantolaitoksen tai viraston työn tekijänä, jossa olivat edustajaksi tullessaan. Näin on asian laita paikallisneuvostoista korkeimpaan neuvostoon saakka. Yhteiskunta korvaa edustajalle vain hänen kulunsa, siis työajan menetyksen, matkakulut ja oleskelun toisella paikakunnalla. Kansalaisjärjestön piirteitä ilmentää sekin, että neuvostojen toimeenpanevien komiteoiden ja muiden

elinten yhteydessä toimii laaja vapaaehtoisten kansalaisten joukko, joka suorittaa erilaisia yhteiskunnallisia tehtäviä. Tämä noin 25 miljoonaa henkeä käsittävä keikeistö totuttaa kansalaisia valtiotavallan tehtävien hoitoon.

Neuvostojen syvää demokraattisuutta osoittaa myös laaja oikeus asettaa ehdokkaita neuvostojen vaaleihin. Ehdokkaita voivat asettaa kaikki kansalaisjärjestöt sekä työpaikkojen ja esim. oppilaitosten yleiset kokoukset. Sosiaalista tasa-arvoa kuvastaa myös neuvostojen kokoonpano. Esim. vuonna 1975 valittujen paikallisneuvostojen kokoonpano oli seuraavanlainen: Edustajista "oli naisia 48,1 %, kommunistisen puolueen jäseniä 43,8 %, työläisiä 40,5 %, kolhoosilaisia 27,2 %, alle 30-vuotiaita 30,1 %, 44,8 % heistä oli uusia."⁴³ Neuvostot siis todella ovat koko kansan elimiä.

Viitattakoon vielä lopuksi Neuvostoliiton kommunistisen puolueen rooliin neuvostoyhteiskunnassa. Ensinnäkään yksipuoluejärjestelmä ei perustu mihinkään "bolshevikkien periaatteeseen" vaan se on seurausta historiallisesta prosessista, jossa kaikki muut puolueet siirtyivät vähitellen vastavallankumouksen riveihin. Välittömästi Lokakuun vallankumouksen jälkeenhän neuvostohallitukseen osallistuivat myös vasemmistoeserrät. Toiseksi kommunistisen puolueen johtavan roolin välttämättömyys perustuu tieteellisen yhteiskuntateorian välttämättömyyteen sosialismin rakentamisessa. Sosialistiset tuotantosuhteethan eivät synny itsestään, automaattisesti, vaan niiden luominen edellyttää ihmisten tietoista ja suunnitelmallista toimintaa. Tämän tehtävän toteuttamiseksi tarvitaan työtätekevien luokkien tietoisimpien aineiden vapaaehtoista yhteenliittymää, puoluetta. Kommunistisen puolueen johtava asema ei kuitenkaan perustu komenteluun vaan sen nauttimaan arvovaltaan ja aloitteellisuuteen. Puolue ei myöskään korvaa valtiollisia elimiä vaan toimii niiden sisällä pyrkien saamaan vakuutuksen menetelmin esityksilleen laajojen joukkojen tuen. Puolueeseen kuuluminen ei myöskään merkitse etuoikeuksia, eikä puolue ole syrjäyttänyt maan johdosta puolueeseen kuulumattomia. Tämä näkyy esimerkiksi puolueeseen kuulumattomien voimakkaasta osuudesta neuvostojen kokoonpanossa.⁴⁴

43. Mt., s. 30.

44. Puolueen johtavasta roolista ks. tarkemmin: Perfiljev, Neuvostodemokratia ja porvarillinen sovetologia, Kustannusliike edistys Moskova sekä Sahnazarov, mt., ss. 63—83.

Eron hetkellä

19. 1. 1918

Irmari Rantamala (Maiju Lassila)

Irmari Rantamala — Maiju Lassila, "Harhaman", "Tulitikkua lainaamassa", "Nuoren myllärin" ja "Kuolleista heränneen" nerokas tekijä, porvariston leiristä työvään rintamaan astunut jalo kansanystävä, on tähän teokseen otetuissa sytyttävissä, repäisevän huumorin höystämässä kuuluisissa taistelukirjoituksissaan vuosilta 1916—18 kertonut Suomen kansalle totuuden tämän kansan todellisista vihollisista, näiden halpamaisuudesta, kynnillisyydestä ja kaksinaamaisuudesta. Nämä koskaan unohtumattomat kirjoitukset ovat suuren kirjailijan viimeinen sana, hänen testamenttinsa Suomen kansalle. Toukokuun 21. p:nä 1918 valkoisen terrorin uhrina kuolleen tekijän viimeiset kirjoitukset ovat luokkasodan elävää historiaa.

Näin todetaan vuonna 1948 julkaistun Maiju Lassila-Seuran julkaisun n:o 1:n takakannessa. Julkaisuun "Totuuden nimessä" oli koottu Irmari Rantamalan vuosina 1916—18 Työmieheen kirjoittamia artikkeleita. Julkaisemme tässä tammikuussa 1918 julkaistun artikkelin, jossa Rantamala kuvaa tunnelmiaan Venäjän Suomelle itsenäisyyden myöntämisen jälkeen, Suomen ja Venäjän "eron hetkellä". — Toimitus.

"Nyt on ihmisen poika kirkastettu ja Jumala on kirkastettu hänessä" kuuluvat raamatun sanat. Tosiasiajn edessä seisossani täytyy minun ne sovittaa Venäjän köyhälistöön ja lausua: nyt on Venäjän köyhälistö kirkastunut ja kokomaailman köyhälistön aate on kirkastettu hänessä. Se köyhälistö ei ole kirkastanut itseänsä taikauskaisilla, todistamattomilla ja salaisuudessa tehdyillä raamatullisilla menoilla, kuten raamattujen jumalat, vaan reaalaisella teolla: Venäjän köyhälistö on veljen kädellä riisunut kahleet Suomen kansan kädestä ja lausunut suuren sanan: ole vapaa.

Liput kunniaa!

Sillä jos kukaan niin minä iloitsen siitä, että köyhälistön suuri aate on joutunut ensimmäisenä tositeolla lausumaan sen vapauttavan sanan, joka piili köyhälistön suuressa aatteessa. Kun tasan kymmenen vuotta sitten kirjoitin erästä niihin aikoihin painosta ilmestyvää julkaisuani, niin ei ollut pelkkä sattuma, että jouduin juuri venäläisen työmiehen ja sosialistin suulla haaveilemaan sitä, joka nyt on saman venäläisen työmiehen suulla julistettu tosiasiaksi. Venäläisen työmiehen suulla lausuin silloin, että: Julistamalla orjuuttamilleen kansoille täyden vapauden Venäjä sitoo ne kansat ystäviksensä ja liittolaisiksensa lujimmilla siteillä, ystävyys ja oman edun siteillä. Nyt se haave on toteutunut. Venäjän köyhälistö on kirkastanut köyhälistön aatteen, osoittanut, että se ei ole satua, uskontoa tai muuta taikauskoa, vaan tämän todellisuuksien maailman tervettä, vapauttavaa ja elämää antavaa elinvoimaa. Ja jos mikä on varmaa, niin on sitä juuri se valtioteke, jolla Venäjän köyhälistö, riisumalla kahletta Suomen käsistä, puki aatteen sanoista tekoihin. Ja se on kantava terveen hedelmän: tämä kahleista pääsemisen hetki ei ole ollut eron hetki vaan todellisen yhtymisen, veljeyden ensimmäinen hetki. Suomen ja Venäjän köyhälistön välille on kahleiden hellitessä ilmestynyt niiden sijalle se ystävyys ja veljeyden side, joka yksin kestää kaikissa vaiheissa. Köyhälistön aate kirkastuu terveiksi hedelmiksi, sanoista teoiksi ja taas täytyy minun toistaa, että Venäjän köyhälistö on astunut ensimmäisenä vapauttavista askelista tähän asti suurimman. Sillä tämän valtioteon vaikutus ei rajoitu tähän yksityistapaukseen, vaan tulee se ensimmäisenä ennakkotapauksena määräämään koko tulevan valtiotoimen ja historian kulkua. Olen monet vuodet kaikella huolella kokenut karttaa suulisiin puheluihin joutumista kenenkään kanssa. Yksi pieni poikkeustapaus on osunut viime päivinä ja kanssani puhellelle silloin tulin lausuneeksi, että Venäjän bolsheviikkiliike suurine vapauttavine aatteineen on se liike, joka on tullut kansojen kohtalon tulevaisuuden historian peruskiveksi, ja minä lisään siihen: ja nykyaikaisten tapausten suurimmaksi historialliseksi tekijäksi on astunut se Venäjän köyhälistön harmaatakin mies, joka kantaa bolsheviikin nimeä. Se mies on aatteen voimalla lyönyt rikki koko sen imperialistisen rakennuksen, sen vääryyden ja sorron, jota porvaristo oli vuosisadasta vuosisataan rakentanut. Koko maailman yhdistyneen porvariston häväistystulvasta välittämättä, mitään tinkimättä, kulki Venäjän proletariaatti tietänsä, kirkasti köyhälistön aatteen sanoista teoiksi, särki kaikkien valtojen imperialistiset sotalaskelmat ja avasi ovet vapaudelle ja terveelle elämälle. Bolsheviikkiliike on ihmiskunnan omantunnon suuri ääni, vapauden kutsu ja tulevan elämän valtava huuto. Nimenomaan on Suomen köyhäli-

töllä syytä iloita ja ylpeillä siitä, että on saanut kunnian olla mukana ja tulla osalliseksi siitä ensimmäisestä toimesta, jolla Venäjän työläisbolsheviikki on saattanut edustamansa aatteen sanoista realiseksi teoksi. Sen Suomen köyhälistön on nyt ja kaikkina aikoina tiedettävä velvollisuutensa sitä venäläistä veljeä kohtaan, jonka vapauttavan sanan avulla se on astunut orjuudesta vapauteen ja nähnyt ainaisille orja-alueillensa kohoavan vapaan lipun, unelmista ihanimman, toiveista suurimman. Se on osoitettava venäläiselle veljellensä, että vaikka orjan kahleet kirpoavat, niin veljen ja oikeuden teolla pyhitetyt siteet ovat sitä lujemmat. Sen on osoitettava, että työväen aate on Suomessakin elinvoimainen, luo veljeyttä vihan sijalle, repii rikki porvarillisia, chauvinistisia tunteita, hävittää niitä porvariston kutomia patriotistisia oppeja, joissa on piillyt onnettomuiksien, sorron jo orjuuden siemen ja jotka ovat olleet riiston ja sorron aseena porvariston käsissä. .

Ja vieläkin enemmän: kun Suomen köyhälistö nyt venäläisen veljensä teoissa näkee, että köyhälistön suuri, vapauttava aate ei ole pelkkää uskontoa ja muuta satua, vaan elämää antavaa voimaa, on sen entistä laajemmin järjestytävä sen aseensa ympärille. Itse puolestani en nyt tapah-tuneesta iloitse rahtuakaan suomalaisena patrioottina, sillä suoraan tunnustaen minulla ei koskaan ole ollut isänmaata, ei jumalaa, ei koskaan tule niitä olemaan. Näkisin kernaim-min, että jokainen muukin olisi tässä maailmassa siinä suhteessa kuin Kain "kulkijana ja pakolaisena", s.o. ilman porvarillista ns. isänmaata ym., sillä suurimmat konnantyöt ja verisimmät rikokset tässä maailmassa on aina tehty isänmaan, jumalan ja kapitaalnin nimissä ja avulla, ja ne ovat se kolmiyhteinen jumala, joka on aina eikä vähimmin tämän sodan päivinä tuonut tähän maailmaan onnettomuutta, hätää ja tuskaa. Siihen kolmiyhteiseen jumalaan perustuu porvariston valta, riisto ja kaikki siitä johtuva onnettomuus, ja minä iloitsen siitä, että köyhälistön aate on bolshevismnin muodossa noussut pimeyden yli ja astunut armotta talleamaan sitä jumalaa kuoliaaksi. Bolsheviikkiliikkeen suuret piirteet voidaan nähdä vasta tulevaisuudessa, silloin, kun niitä voidaan katsoa kylliksi kaukaa. Se voi muodollisesti hävitä ja vaihdella, mutta se uusi ura, jonka se on avannut valtiolliselle toimelle, on kuolematon, on ihmiskunnan valoisan tulevaisuuden tae. Tulevina aikoina, jolloin se kaikki voidaan jo nähdä, tulevat myös Leninin y.m. persoonallisuudet näkymään täydessä historiallisessa suuruudessaan, katsottuna sitä taustaa vastaan, jonka muodostaa porvarillisen pimeyden, sorron ja vääryyden sijalle valtaan päässyt köyhälistön aate. Onnellinen se, joka niinä tulevina ihanuuden päivinä saa olla todistamassa, kuinka Suomen ja Venäjän mies, työväestö, veljinä, vapaina, käsi

kädessä kulkevat historiallisissa teoissansa yhä ja yhä suu-
rempia ja valoisampia päämääriä kohti. Köyhälistön kirkas-
tunut isänmaa ei ole sorron vaan veljeyden valtio, osa yh-
teistä ihmiskuntaa.

Mutta tällä eron hetki-nimisellä veljeytymisen hetkellä
olisi puhuttava tosin menneisyydestäkin. Niistä puhunevat
kuitenkin muut. Paljonhan on viime aikoina ollut vaaroja
Venäjän vallan alaisuudesta. Ei kuitenkaan sovi syyttää Ve-
näjän varsinaista kansaa, vaan sitä porvaristoa, jonka or-
juudessa on huokaillut Venäjän oma kansakin. Nyt se Ve-
näjän kansa, sen köyhälistö, on päässyt valtaan ja vapau-
teen, on se ensi työksensä sovittanut porvaristonsakin ri-
kokset. Se on osoittanut olevansa Tolstoin, Dostojevskin,
ym. suurten venäläisten kanssa sitä, jonka povessa piilevät
ihmiskunnan suurimmat, vapauttavimmat tunteet, avartu-
nut ja lämmin sydän, se henki, jota me olemme oppineet
kunnioittamaan ja ihailemaan ns. venäläisen hengen nimel-
lä. Nyt, ns. eron hetkellä on se venäläinen henki kirjoitta-
nut Suomen ja Venäjän välisen historian lehdeksi lehden,
niin ihanan, että semmoista ei ole vielä koskaan ennen elä-
mässä kirjoitettu. Se venäläinen henki on osoittanut, että
kansojen kohtaloita voidaan järjestää oikeuden mukaisiksi
ilman verta, murhia, sotajoukkoja ja se on niin ollen anta-
nut Suomenkin porvareille suuren päänsäivän miettiäk-
seen, mihin he näin ollen tarvitsevat sitä sotajoukkoa, jota
he nyt puuhaavat vakuuttaen sen olevan aivan välttämät-
tömän. Se pieni Suomen porvaristolle päänsäivästä aiheutu-
nut harmi ei kuitenkaan vähennä Venäjän köyhälistön suu-
ren valtioteon arvoa.

Olemme siis valtiollisesti vapaita. Mutta se ei riitä. Meil-
tä puuttuu vielä sisäinen vapaus. Taloudellinen orjuus jat-
kuu ennallansa. Suomen koko työläisluokka vaikeroi por-
variston taloudellisen vallan orjina. Semmoisina orjina huo-
kailevat torpparit ym., ja tänä valtiollisen vapauden aamu-
na ei ole pysähdyttävä sitä vapautta juhlimaan, vaan on
riennettävä luomaan sisällistä vapautta, sillä nyt ovat het-
ket suotuisat. Joka nyt nukkuu, hän pettää oman asiansa,
luokkansa, ne toiveet, jotka Venäjän köyhälistö on nyt
vapauttamaansa Suomen köyhälistöön asettanut. Ei pidä
erehtyä, ei unohtaa, että porvariston pääomalla ei ole mi-
tään isänmaata muutoin kuin petollisissa sanoissa. Suoma-
laisen porvarin markka ja venäläisen porvarin rupla hallit-
sevat orjia käsi kädessä ja näin halki maailman. Rikos ja
erehdys olisi silloin, jos köyhälistö pirstoisi voimansa, luo-
pui hetkeksikään aatteensa ylevästä käskystä: "Koko
maailman köyhälistö, yhtykää" ... On otettava siinä suhe-
teissa porvaristosta oppia. Eron hetkestä on tehtävä orjien
välisen yhtymisen ja veljeyden suuri ja ylevä hetki. Uusi
aika on kutsuttava sisälle puhtaissa, ylevissä tunnusmer-

keissä. Venäläisellä työmiehellä on oikeus saada raskaassa vapautumistaistelussansa tuntea suomalaisen sydämen koko lämpö, sen sydämen koko uskollisuus, joka runoudessamme muodostaa suomalaisen luonteen parhaan ja kauneimman piirteen. Nyt eron hetkellä on eroavien lyötävä kädet käsihin.

Niin. Tosinhan tämmöisellä hetkellä kirjoittaisi paljon, puhuisi paljon, sillä näkee nuoruuden parhaat unelmat toteutuneena. Jääkööt kuitenkin runoilut, sillä elämme harmaan todellisuuden maailmassa, jossa aamu antaa jo aavistuksen yön hiipivästä lähelletulosta. Heinäkuun 18 p:n laki ei ole suotta nähnyt päivänvaloa. Se laki lausui, että Suomen kansan itsemääräämisoikeus ei riipu vieraan kansan holhoamisesta, ei hyväksymisestä. Suomen porvaristo taisi sitä käsitystä vastaan vimmatusti ja ei liene sen harmi nyt pieni, kun Venäjän työmies astui esille ja lausui sanan, jonka lausui samainen heinäkuun 18 päivän laki. Porvariston vimmatun vastuksen tuloksena on ollut ainoastaan se, että on saatu väliaika ajalehtia tuuliajolla ja palvelia sitä väliaikaista hallitusta, jolle porvaristo vakuutti Suomen kansan tsaarilta orjakarjana periytyneen, palvelia hallitusta, jota — ei enää ollut olemassakaan! Mutta kehoittaahan porvaristo säilyttämään pyhänä sitä siltaakin, joka johtaa — olemattoman tsarin luo! Isien viisaus on todellakin porvariston keskuudessa pojille periytynyt.

Siinä on paljon surullista, surullista suomalaisuuden tähden. Vieläkin surullisemman porvarillisen lehden nykypäivien suurten tapausten ja historian muodostaa se häväistystulva, jolla Suomen porvaristo on yötä päivää häväissyt niitä Venäjän bolsheviikkeja, joiden kädestä Suomi on saanut tunnustuksen vapaudellensa. Ei ole ilmestynyt sitä porvarillisen lehden numeroa, jossa ei olisi samoja bolsheviikkeja herjattu ja häväisty. Kuvaavana piirteenä mainitsen, että juuri samana päivänä, jolloin bolsheviikit tunnustivat Suomen itsenäisyyden, esim. Helsingin Sanomissa oli painettu kokonainen pakina samaisten bolsheviikkien häväistykseksi. Mutta mitäpä niistä, sillä: "Missä miehet mittelevät, siellä kohottaa häntäänsä koira", pitäisi sananlaskun sanoa ja taas pitäisi toisen sananlaskun sanoa: "Koira kohottaa häntäänsä koiran tavalla", eikä siis ole ihme, että sama Suomen porvaristo, joka mateli ja kumarteli Suomelle vihamielisen väliaikaisen ja Romanovien hallituksen edessä on tullut kuukausimääriä häväisseeksi Suomelle ystävällistä bolsheviikkihallitusta, s.o. varsinaista Venäjän kansaa. Onhan Suomen porvarillinen sanomalehdistö, kyseessä oleva pakina mukaan luettuna, antanut ivalla ja herjauksella ymmärtää, että bolsheviikit hallituksinensa ovat jotakin, jonka mitään tekoa ei ole otettava vakavalta kanalta, ei pidettävä laillisena. Samat koirat tunnustavat kui-

tenkin nyt lailliseksi ja vakavaksi sen teon, jolla samaiset bolsheviikit tunnustivat Suomen itsenäisyyden, sillä taas-kin, koiria kohottaa häntäänsä koiran tavalla. "Halveksiviksi ja inhottaviksi" julisti Suomen porvaristo bolsheviikit aivan juhlallisessa eduskunnan istunnossa lisäten, että "meidän saatana kansa ei sovi olla tekemisissä", ja nyt iahettivat samat porvarit miehensä hattu kourassa kumartamaan samoja bolshevikkejä. Tällä hetkellä ei voi olla näitä synkkiä varjopuolia muistaen merkitsemättä, ehkä niiden pimeyttä peittääkin se suuri ja valoisa, jota bolsheviikit, Venäjän harmaatakkinen, Jämsinsydäminen työmies on samoina hetkinä osoittanut koiriansa ja herjaajiansa kohtaan. Erityisenä silmätikkuna Suomen porvaristolla näkyy olevan nim. lehtori Smirnov, jolle he eivät voi antaa anteeksi sitä, että hän on ollut Suomen lämmin ystävä, tehnyt kaikkensa sen vapauden hyväksi. Merkitsen näitä asioita muistiin, ettei Suomen työväki häpäisisi koskaan porvarien tavalla itseänsä asettumalla ystäviensä haukkujiksi. Siinä suhteessa, kuten näkyy, eivät porvarit ole jättäneet meille Suomen kansalaisille niin paljon, että siitä olisi vara rahtuakaan menettää ja se porvariston menettely kaikinensa muodostaa näiden suurten tapausten synkän, pimeän ja surullisen sekä meille sangen alentavan lehden, jota ei tee valoisaksi sekään porvariston kansallinen sankaripyö, että ovat mataluuttaan sovittaakseen seisseet joitakin tunteja Smolnan eteisen Kanossassa — se olkoon totuuden nimessä heidän kunniakseen mainittu, "etteivät muuten joutuisi siihen vaivan paikkaan" kuten raamatun sanat synnintekijöiden varoitukseksi kuuluvat.

Mutta Suomen työväki astuu nyt historian näyttämölle itsenäisen valtakunnan kansalaisina ja sen edessä avautuu tulevaisuus kaikessa suuruudessaan. Se työväki on Suomen vapautta luodessa kulkenut oikeita polkuja eikä siis joutunut nöyryytyksiin ja Kanossaan. Sillä aikaa kuin porvaristo keskitti kaiken henkisen voimansa ratkaistakseen bolshevikkien herjaamisen ohella tärkeän kysymyksen Suomen valtakunnan lipun väreistä loi Suomen työväestö valtakuntaa sitä lippua varten. Nyt on se valtakunta luotu, luotu samoina hetkinä, jolloin porvaristo, kuten näkyy, sekoitti pohtimiinsa lipun väreihin paljon likaakin. Toisarvoinen asia on se, minkä värinen on se vaate, jonka Suomen työväki nyt viiriin vetää. Pääasia on se, että se työväki tietää luoneensa sitä varten valtakunnan kaikkine pääominensa, rikkauksinensa, eikä lianneensa sen lipun värejä, jo ennen niiden kankaalle ilmestymistä. Se kaikki antaa työväelle oikeuden astua sen uuden valtakunnan herraksi ja hallitsijaksi, kansalaiseksi, jolla ei ole mitään orjuuttajaa, ei muuta hallitsijaa kuin oma yhteinen, suvereeninen kansan tahto. Meillä on vihdoinkin oma maja, oma tupa, tuvan harjalla

oma lippu. Mitkä olisivat vaiheemme olleet, jos aikanaan olisimme torjuneet ruotsalaisen valloittajan tuoman orjuuden, sitä emme osaa sanoa. Nyt loppuu pitkä orjuus, alkaa vapaus. Mitä se tuo, se riippuu kansan omasta kunnosta.

Mutta valoisimmat, ihanimmat toiveet siihenkin liittyvät. On kuin alkaisi pimeään tupaan paistaa päivä, oma päivä. Yö on hajonnut, uusi päivä asettaa uusia velvollisuuksia, uusia historiallisia tehtäviä. Mutta kansan historiaa ei tehdä porvariston harjoittamilla suurenmoisilla lipun värin harrastuksilla. Ne harrastukset ovat ainoastaan n.s. "alakuloista pakinaa romahtaneiden ihanteiden raunioilla". Kansan historiaa ei tehdä edes jollakin yksityisellä valtioteolla, niinkään suurella teolla kuin vapauden saavuttamisella. Sitä historiaa tehdään sillä työllä, joka antaa vapaudelle sisällön: työllä sivistyksen ja varallisuuden hyväksi ja kansan siveellisellä kunnolla, ja olen varma, että Suomen työväki nyt uusissa oloissa astuessaan maansa suvereenin isännän oikeuksiin, tajuaa uuden asemansa asettamat velvollisuutensa asettaen ne velvollisuudet kenenkään neuvotta kylliksi korkealle itseänsä, ja juuri itseänsä kohtaan — asettaen ne vaatimukset itseänsä kohtaan niin suuriksi, että ei tule hetkeä, jolloin se, kaiken inhimillisesti mahdollisen jo tehtyensä, ei kuitenkin löytäisi muistuttamisen aihetta juuri itsensä suhteen. Riittäköön Suomen työväestölle sitä tarmoa ja kuntoa niin että se vastaisuudessaakin jaksaa pysyä tehtävänsä tasolla, jopa siinä määrin, että ehtii saada valtakunnan valmiiksi ennenkuin porvaristo on ehtinyt saada valmiiksi sen valmiin valtakunnan lipun.

Ja palatakseni vieläkin eron hetken asiaan. Maantieteellinen asema on saattanut Suomen kansan Ruotsin ja Venäjän orjuuttavien luokkien väliseksi taistelun esineeksi, taistelujen, joissa oman maan sortava yläluokka on näytellyt omaa surullista osaansa. Vuosisatojen kuluessa on niiden taistelujen aikoina, esim. ison vihan aikana, lyöty venäläistenkin taholta haavoja, joista on jäänyt syvät arvet. Mutta menneiden polvien rikoksesta ei saa jäädä kostontunnetta nykyistä polvea kohtaan, varsinkin jos se polvi on syytön, kuten nykyinen Venäjän köyhälistö.

Ja vaikkapa niin olisi, että nykyinen syytön polvi olisi vastuussa kansansa ennen eläneen polven teoista, niin on Venäjän köyhälistö ne teot nyt sovittanut ja hyvittänyt teolla niin suurella, että se täyttää suurimmatkin inhimilliset vaatimukset, Venäjän harmaatakkinen sotamies on luopumalla poliittisista isäntäoikeuksistansa Suomessa valloittanut suomalaisen sydämen. Me emme venäläisessä kansan mieheissä näe enää isäntää ja orjuuttajaa, vaan ystävän ja uuden ajan kansalaisen, joka on astunut toteuttamaan moraalista oikeutta. Me näemme nyt Venäjän harmaatakkisessa mieheissä sen uuden ajan suuren kansalaisen, joka

meidät vapaaehtoisesti vapauttamalla on lopettanut porvarillisen väkivallan politiikan, antanut teollansa ikuisiksi ajoiksi kelpaavan valtiollisen prejudikaatin, joka on varmasti tuleva omalla voimallansa koko tulevaisuuden politiikan toimen kulmakiveksi halki maailman. Me onnittelemme sitä Venäjän harmaatakkista miestä, joka siten on rohkeasti astunut historian johtavaksi voimaksi ja tuonut jo uuden aamun Suomeen. En ole oikeutettu puhumaan Suomen köyhälistön, en kenenkään nimissä, mutta asian tuntijana voin vakuuttaa, että se Venäjän mies ei enää löydä Suomesta entisten taistelujen arpia, ei vihamielistä tunnetta. Vaan missä ikänensä hän poikenneekin suomalaisen majaan, hänen sydämensä kohtaa siellä suomalaisesta sydäimestä lähteneen rehellisen tervehdyksen: Tervetuloa, venäläinen veli.

Suomalainen puheenvuoro kansainväliseen Lukács-keskusteluun

SEPPO TOIVIAINEN

Nuori Lukács

Kriittinen esitys Georg Lukácsin varhaisesta ajattelusta ja toiminnasta (1906—1929)

"Esittämällä Lukácsin nuoruuden historian en pyri ainoastaan kumoamaan legendaakaan vaan ennen kaikkea selittämään sen synnyn ja luonteen. Tekstianalyysillä on esityksessäni keskeinen merkitys..."

285 s. Ov. n. d. 47,—

Kansankulttuuri

Raportteja

Kapitalismin ja sosialismin taloudellisen kilpailun nykytila

Lokakuun vallankumouksen jälkeen Neuvostoliitosta on kasvanut taloudellisesti voimakas suurvalta, työväenvallan voimakas linnake.

Neuvostoliitto "myötävaikuttaa maailman muuttamiseen ei vallankumouksen 'viennillä', vaan — todellisa etevämmyydellään taloudessa, tieteesssä, tekniikassa, kulttuurissa, elintasossa, terveydenhoidossa, eläkejärjestelmässä...". kirjoittaa V. Kudrov ohessa julkaistavassa artikkelissa. Kudrov osoittaa, että Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden taloudellinen kehitys on nopeinta maailmassa, että USA:n etumatka Neuvostoliittoon nähdessä on jatkuvasti — myös 70-luvulla — pienentynyt.

Julkaisemme Kudrovin artikkelin ohella kuuluisien neuvostososiologien, Gordonin, Klopovin ja Onikovin artikkelin "Arkielämä ja sosialistinen elämäntapa", jossa kuvataan neuvostokansalaisten elämän kaikinpuolista kehittymistä ja rikastumista.

Toivomme, että molemmat artikkelit antavat realistisen ja innoittavan kuvan Neuvostoliiton tulevan kehityksen perspektiiveistä ja kommunismin rakentamisen käytännöllisistä ongelmista.

Kudrovin artikkeli on lehdestä *Sowjetwissenschaft/Gesellschaftswissenschaftliche Beiträge* (1/77) kääntänyt Jussi Talvitie. Gordonin ym. artikkeli on kääntänyt Marjut Helminen *Kommunist-lehdestä* (10/74). Molemmat julkaistaan lyhennettyinä. — Toimitus.

Lenin korosti toistuvasti, että sosialismi vaikuttaa kapitalistiseen järjestelmään pääasiassa taloudellisten menestystensä, taloudellisen voimansa kautta: "Taistelu on siirtynyt maailman mitassa tälle alueelle. Jos me ratkaisemme tämän tehtävän, silloin olemme voittaneet kansainvälisessä mitassa varmasti ja lopullisesti. Siksi taloudellisen rakennustyön kysymykset saavat meidän kannaltamme aivan erityisen merkityksen." Kaikista taloudellisista tehtävistä Lenin asetti ensimmäiselle sijalle korkeimman työntuottavuuden saavuttamisen maailmassa. Uuden yhteiskuntajärjestyksen voitto maailman mitassa liittyy mitä kiinteimmin juuri tämän tehtävän ratkaisemiseen. "Vastakohtana kapitalistiseen työntuottavuuteen", hän kirjoitti, "kommunismi merkitsee vapaaehtoisesti, tietoisesti, yhdessä ja edistynyttä tekniikkaa hyväksikäyttävien ihmisten korkeampaa työntuottavuutta." Järjestelmien taloudellisen kilpailun suhteen Lenin painotti, "että se (järjestelmä) pitää kässissään yllötteen, jolla on paras tekniikka, järjestäytynisyys, kurinalaisuus ja parhaat koneet".

Historiallisesti järjestelmien taloudellisen kilpailu on läpikäynyt useita vaiheita. Niissä eivät muuttuneet ainoastaan painopisteet ratkaistaessa SNTL:n perustavanlaatuisia taloudeista tehtävää (saavuttaa ja ohittaa kehittyneet kapitalistiset maat taloudellisessa mielessä), vaan myös kansainvälinen tilanne, vastakkaisen talousjärjestelmien valtioiden välisten suhteiden luonne muuttui.

Tärkein erikoisuus järjestelmien taloudellisen kilpailun nykyvaiheessa on kansainvälinen jännityksen lieveneminen, periaatteellisesti uusien suhteiden syntyminen sosialististen ja kapitalististen maiden välille. Käännös aina sotilaalliseen vastakkainasetteluun asti ulottuneesta suorasta vihamielisyydestä kestävään rauhaan ja kansainväliseen turvallisuuteen tähtäävään rauhanomaiseen rinnakkain-

eloon oli tuloksena NKP:n ja neuvostokansan ponnisteluista. Niinikään sosialismin taloudellisten asemien jatkuva lujuuttuminen maailmassa valmisteli siirtymistä rauhanomaiseen rinnakkaineloon ja laajaan yhteistyöhön valtiollisella tasolla. Eräiden kapitalististen maiden johtavat voimat käsittivät, että heidän on taloudellisesti tarkoituksenmukaista luoda sosialistisen maailmantaloustalouden kanssa pysyvät kauppa- ja muut keskinäisesti edulliset suhteet.

Juuri rauhanomaisen rinnakkainelon prosessissa sosialismi ilmentää kaikki mahdollisuutensa; sillä sen historiallisena kutsumuksena on myötävaikuttaa maailman muuttamiseen — ei vallankumouksen "viennillä", vaan — todellisella etevämyydessään taloudessa, tieteessä, tekniikassa, kulttuurissa, elintasossa, terveydenhoidossa, eläkejärjestelmässä, sosiaaliturvassa ja taloudellisessa yhdentymisessä. Näissä oloissa demokraattisen, monopolien vastaisen liikkeen rintama lujittuu väistämättä, edistyksellisten voimien vaikutus kapitalistisen järjestelmän sisäiseen taloudelliseen ja poliittiseen tilanteeseen kasvaa ja työväenluokan kehitys kapitalististen maiden edistyksellisimpänä voimana kiihtyy.

Taloudellisen kilpailun tilanne tällä hetkellä

1970-luvun ensimmäisellä puoliskolla kapitalistinen talous koki kaksi syklistä ja koko joukon rakennekrisejä, jotka vakavasti kärjistivät kapitalismin yleistä kriisiä. Äärimmäisen vakavaksi osoittautui vuosien 1974/75 kriisi, joka syvydessään on verrattavissa vain vuosien 1929/33 "suureen lamaan". Kapitalismin apologeettien julistaman "kulutusyhteiskunnan" teoria ja käytäntö kokivat täydellisen romahduksen. Tänäpä ei enää paljoa puhuta "hyvinvointivaltiosta". Pikemminkin — hallitsevat luokat karsivat

muutenkin vaatimattomia sosiaalimäärärahoja ja työtätekevien palkkoja.

Vuosina 1971—1975 Neuvostoliitto vahvisti huomattavasti taloudellista asemaansa. Kaikissa sosialistisen yhteisön maissa saavutettiin viimeisen viiden vuoden aikana talouden alalla valtavia voittoja. Niinpä vuosina 1971—1975 SEV-maiden kansantulo kohosi 36 prosenttia, teollisuustuotanto 47 prosenttia ja investoinnit 46 prosenttia. Samana ajanjaksona kohosi kehittyneiden kapitalististen maiden kansantulo 14 prosenttia, teollisuustuotanto yhdeksän prosenttia ja investoinnit seitsemän prosenttia. Kuluneen viisivuotiskauden aikana teollisuustuotanto kohosi SNTL:ssä keskimäärin 7,4 prosenttia vuodessa, kun nousu USA:ssa ja yhteismarkkinamaissa oli sitävastoin vain 1,2 prosenttia.

Tämä ei ole suhdannesidonnainen tendenssi, se ei riipu myöskään 1970-luvun ensimmäisen puoliskon liikatuotantokriiseistä. Kun tarkastellaan pitempää ajanjaksoa, on sosialismin etevämyys taloudellisen kasvun suhteen yhtä selvä. Selostuksessaan NKP:n XXV:lle edustajakokoukselle A. N. Kosygin esitti tästä eräitä lukuja: Vuodesta 1950 vuoteen 1975 oli SEV-maiden teollisuustuotannon keskimääräinen vuosittainen nousu 9,6 prosenttia, kun se kehittyneissä kapitalistisissa maissa oli 4,6 prosenttia. Taulukko 1 sisältää tärkeimpien taloudellisten tunnuslukujen vuosittaiset nousut yksittäisissä sosialistisissa ja kapitalistisissa maissa keskimäärin ajalla 1961—1975.

Erityinen merkitys on SNTL:n ja USA:n välisellä taloudellisella kilpailulla. SNTL:n osalle tulee yli 50 prosenttia teollisuustuotannosta sosialistisissa ja USA:n osalle noin 40 prosenttia teollisuustuotannosta kapitalistisissa maissa. On selvää, että SNTL:n ja USA:n välisen kilpailun tulokset vaikuttavat ratkaisevasti maailmanjärjestelmien voimasuhteeseen.

Taulukko 1

Vuosien 1961—1975 keskimääräiset vuosittaiset kasvuluvut sosialis-
tisissa ja kapitalistisissa maissa (prosenttia)

Sosialistiset maat	Kansantulo	Teollisuus- tuotanto	Työntuottavuus teollisuudessa
SNTL	6,6	8,2	5,5
Bulgaria	7,8	10,6	6,8
Tshekkoslovakia	4,8	6,2	4,9
DDR	4,7	6,3	5,7
Puola	7,3	9,1	5,9
Romania	9,3	12,9	7,0
Unkari	5,7	6,8	4,9
Kapitalistiset maat			
USA	3,2	3,7	3,3
Iso-Britannia	2,5	1,9	2,9
Ranska	5,0	4,3	4,0
BRD	3,8	4,1	4,4
Italia	4,6	5,2	4,0
Japani	8,8	9,5	7,0

Taulukko 2

SNTL:n taloudelliset päättunnusluvut prosentteina USA:n tasosta

	1950	1957	1965	1975
Kansantulo	31	50	59	67
Teollisuustuotanto	30	47	62	80
Maataloustuotanto	55	70	n. 75	85
Hiili	39	72	83	87
Maaöljy	14	28	63	120
Maakaasu	3	7	27-	48
Teräs	30	49	75	128
Harkkorauta	32	51	82	137
Sähköenergia (bruttotuotanto)	22	28	41	50
Ajoneuvot	5	7	6	22
Mineraalilannoitteet	31	42	69	125

Viime vuosina on maamme saavuttanut huomattavia tuloksia USA:n kanssa käytävässä kilpailussa useiden tärkeiden tunnuslukujen osalta. Näiden johtavien maailmanvaltojen kehitystaso lähenee toisiinsa jatkuvasti. Taulukossa 2 verrataan SNTL:n taloudellisia tunnuslukuja USA:n vastaaviin lukuihin. Lähimmäksi USA:n tasoa SNTL pääsee varustusten ja rakennusaineiden tuotannossa, so. niillä aloilla, jotka muodostavat teollisuuden perustan. Kaiken kaikkiaan SNTL:n teollisten tuotantovälineiden tuotanto on noin 90 prosenttia USA:n tasosta, kulutustavaro-

den tuotannon osalta prosenttiluku on yli 60.

Tuotannon kokonaislaajuuden mukaan määräytyvän taloudellisen suorituskyvyn vertailussa SNTL on Euroopassa ensimmäisellä sijalla ja maailmassa toisella sijalla. Se voittaa USA:n maaöljyn tuotannossa, rauta- ja mangaanimalmien tuotannossa, koksien, teräksen, harkkoraudan, teräsputkien, puunkuorimalaitteiden, suurten dieselvetureiden tuotannossa, arvo-
puun hakkuumäärässä, sahatavaran, sementin, teräsbetonikonstruktioiden ja -valmisteiden, villakankaiden, voin ja

muiden tärkeiden tuotteiden tuotannossa.

Toisaalta SNTL ja muut sosialistiset maat ovat vielä monien nykyaikaisten ja tulevaisuudessa tärkeiden tuotteiden tuotannon osalta jäljessä USA:sta ja eräistä muista kehittyneistä kapitalistisista maista. Lisäksi sosialististen maiden korkeat nousuluvut menneisyydessä nojautuivat usein perinteisten tuotteiden tuotantoon, joiden tekninen taso verrattuna kehittyneistä kapitalistisista maista tulleisiin tuotteisiin oli alhaisempi. Aikaisemmin useimpien sosialististen maiden korkeat kasvuluvut pohjautuivat etupäässä ekstensiivisiin tekijöihin, so. työvoiman, raaka-aineiden ja investointien yhä suurempaan käyttöön, kun taas tänään taloudellisella kasvulla on laadullisesti uusi perusta intensiivisten tekijöiden muodossa.

Tuotannon laadun kehittyminen Neuvostoliitossa

Täytettyään yhdeksännen viisivuotissuunnitelmansa maamme valtasi tavallaan erään tärkeän sillanpään kapitalismin kanssa käytävässä taloudellisessa kilpailussa — ja tämä ei tapahtunut ainoastaan suurentamalla tuotannon määrää vaan myös kohottamalla taloudellisen toiminnan laadullisia tunnuslukuja. Yhdeksännen viisivuotissuunnitelman aikana SNTL:ssa käyttöön otettujen uusien tuotteiden määrä lähes kaksinkertaistui: Vuosina 1971—1975 aloitettiin 16 500 uuden tuotteen tuotanto — kun luku vuosina 1966—1970 oli 8 400. Tämä luku on suorassa yhteydessä tutkimusmenoihin, jotka kohosivat viime viisivuotiskaudella yli 40 prosenttia ja joiden määrä vuonna 1975 oli 17,5 miljardia ruplaa. ("SSSR w zif-rach w 1975 godu", Moskau 1976, s. 69) Samana ajanjaksona ovat tutkimukseen myönnetty varat USA:ssa nousseet tuntuvasti hitaammin ja ne ovat sen jälkeen (jos pohjana pidetään muuttumattomia hintoja) taantuneet jopa absoluuttisesti.

Tämän seurauksena on myös uusien tuotteiden kehittelyn vauhti laantunut.

Kymmenes viisivuotiskausi on tuotannon laadun ja tehokkuuden viisivuotissuunnitelma, kansan elintason huomattavan nousun jatkumisen viisivuotissuunnitelma. Kymmenentenä viisivuotiskautena tuotannon tehokkuudesta, tieteellis-teknisen edistyksen vauhdista ja kaikkien laadullisten tunnuslukujen täydellistämisestä tulee järjestelmien välisen kilpailun tärkein alue. Puheessaan NKP:n keskuskomitean täysistunnossa lokakuussa 1976 L. I. Brezhnev sanoi: "Asettamalla tehokkuuden ja laadun keskipisteeseen me laskemme avaavamme kymmenennen viisivuotissuunnitelman vuosina uusia taloudellisen nousun lähteitä, parantavamme talouden tilinpäätöstä ja siten valmistavamme hyvää pohjaa huomattavalle etenemiselle myös 1980-luvulla."

Eräiden tehokkuutta kuvaavien tunnuslukujen osalta maamme on jo ohittanut USA:n. Tarvitsee vain palauttaa mieliin sosialismin periaatteellinen etevämyys työvoiman hyväksikäytössä — kaikenlaisen työttömyyden puuttuminen. Voidaan esittää vielä muitakin esimerkkejä neuvostotieteen, -tekniikan ja -tuotannon suurista saavutuksista. SNTL on tunnetusti tehnyt pioneerityötä avaruuden tutkimisessa, ydinenergian rauhanomaisessa käytössä, sähkötaloudessa ja merikuljetusten alalla. SNTL voittaa USA:n ääntänopeampien matkustajakoneiden ja useiden hydro-energeettisten laitteiden kehittämisessä ja rakentamisessa sekä sähköenergian siirtämisessä pitkillä etäisyyksillä. Monet neuvostoliittolaiset tavarat kilpailevat menestyksellisesti länsimarkkinoilla kapitalististen yhtiöiden tuotteiden kanssa — esimerkiksi voimalaitoslaitteiden, lentokonetekniikan, erikoisturbiinien, traktorien, optisten laitteiden, työkonien, autojen, kellojen ja televisiovastaanottimien osalta.

Neuvostotiedemiehet ovat kehittäneet koko joukon uusinta teknologiaa rautametallurgian, synteettisen kautsun tuotannon ja monella muulla alalla. Lukuisat neuvostoliittolaiset keksinnöt ja teknologiset ratkaisut, joihin kapitalistiset yritykset ovat hankkineet lisenssioikeudet, ovat kestäneet käytännön kokeilun mitä parhaiten.

Nämä eivät ole sattumalta valittuja esimerkkejä. On kyse teknisesti johtavista aloista ja tuotelajeista, suurista tieteellisistä keksinnöistä. Siitä huolimatta SN TL:lla on vielä runsaasti voimavaroja tuotannon laadullisten tunnuslukujen koko järjestelmän ja kaikkien tuotannollisten resurssien käytön tehokkuuden suhteen.

Työntuottavuuden kohottamisen keskeisyys

Kun on puhe yhdeksannen viisivuotissuunnitelman kaiken kaikkiaan menestyselisestä täyttämisestä, täytyy nimetä myös puutteet. L. I. Brezhnev otti tähän avoimesti kantaa NKP:n keskuskomitean toimintaselostuksessa XXV. edustajakoukselle: "Emme ole tehneet aina emmekä kaikkialla työtä siten, kuin meidän omat päätöksemme olisivat edellyttäneet. Suunnittelun parantaminen, talouskoneiston uudelleenjärjestäminen ja tuotannon voimaperäistäminen tapahtui hitaammin kuin oli suunniteltu. Osa tuotantokapasiteetista jäi panematta käyntiin tai pantiin käyntiin myöhemmin kuin oli suunniteltu. Monilla aloilla on edelleenkin heikkouksia tieteen ja tekniikan saavutusten soveltamisessa tuotantoon, vaikka tämä kysymys on ollut esillä usein ja hyvin terävästi. Vieläkään ei ole päästy suunnitelma-, teknologia- ja työkurin rikkomuksista."

Pääongelmana on työntuottavuuden kehitys. Palautettakoon mieliin, että Lenin asetti juuri työntuottavuuden huomion

keskipisteeseen sekä järjestelmien kilpailun että myös ylipäättään kommunistisen rakennustyön kannalta.

SN TL:n tilastollisen keskushallinnon tietojen mukaan SN TL:n teollisuuden työntuottavuus on yli 55 prosenttia USA:n tasosta. Viime viisivuotiskaudella SN TL:n teollisuuden työntuottavuus nousi 34 prosenttia. Kymmenentenä viisivuotiskautena on nousun arvioitu olevan noin 31 prosenttia. Tämän tuloksena SN TL:n teollisuuden työntuottavuus tulee vuonna 1980 saavuttamaan yli 70 prosenttia tämänhetkisestä USA:n tasosta. Kun otetaan huomioon odotettavissa oleva tuottavuuden nousu USA:ssa, tulemme saavuttamaan yli 60 prosenttia. Epäilemättä tulevaisuudessa tulee jokainen prosentti, jolla me haluamme kaventaa eroa USA:han työntuottavuuden suhteen, asettamaan välttämättömäksi yhä syvemmälle käyviä muutoksia tuotannon teknisessä perustassa. Juuri siksi kymmenennessä viisivuotissuunnitelmassa on arvioitu työntuottavuuden kasvavan nopeimmin niillä aloilla, joista tekninen edistys koko kansantaloudessa riippuu.

Työntuottavuutta kohottamalla on tarkoitus saavuttaa 85—90 prosenttia kansantulon kasvusta, noin 90 prosenttia teollisuustuotannon noususta sekä maatalouden ja rakennustoiminnan tuotannonlisäys kokonaisuudessaan. Tärkeitä työntuottavuuden kohottamisen reservejä piilee käsintehtävän työn supistamisessa, joka teollisuudessa muodostaa vielä yli 50 prosenttia, tuotannon erikoistumisen ja työvoiman ammattitaidon lisäämisessä sekä kokonaisvaltaisessa koneistamisessa ja automatisoinnissa.

Työn lisääntyvän teknistymisen ohella johtajärjestelmän täydellistäminen on yksi työntuottavuuden kohottamisen ratkaisia tekijöitä kymmenennessä viisivuotissuunnitelmassa. Talouden johtamisen parantamisen osalta tärkeä osuus on tavara-raha-suhteiden vahvistamisella ja ta-

loudellisen kirjanpidon parantamisella. Tällöin on erityisen tärkeää käyttää arvokategorioita viisaasti tieteellis-teknisen edistymisen kiihdyttämisen vipusimena ja arvioida myös luonnonresurssit taloudellisesti, koska tämä kannustaa raaka-aineiden järkipäristä käyttöä. Kaikki tämä liittyy tuotantoyhtymien oikeuksien laajentamiseen, joka tähtää niiden laadullisten suoritusparametrien parantamiseen.

SNTL:n tuotannon tehokkuuden kohottaminen ja kilpailu USA:n kanssa saavat tänään osakseen enemmän poliittista merkitystä kuin koskaan. Maamme yhteistyön laajeneminen kehittyneiden kapitalististen maiden kanssa asettaa välttämättömäksi tuotannon teknisen tason ja tehokkuuden päättäväisen kohottamisen jokaisella alalla ja maamme jokaisessa tuotantolaitoksessa. Missä se on tarkoituksenmukaista SNTL käyttää myös amerikkalaisten kokemusten järkipäristä elementtejä — luonnollisesti kriittisesti ja sosialistisen talouden ehtojen mukaisesti.

Väestön elintason kohoaminen Neuvostoliitossa

Viimeisen viidentoista vuoden aikana ovat SNTL:ssa reaalitytöt henkeä kohti suunnilleen kaksinkertaistuneet, väestön aineellisten hyödykkeiden ja palvelusten kokonaislaajuus on kasvanut lähes 2,4-kertaiseksi. Kymmenentenä viisivuotiskautena työläisten ja toimihenkilöiden keskimääräiset palkat tulevat nousemaan noin 17 prosenttia, kolhoosilaisten tulot yhteiskunnallisesta taloudesta noin 26 prosenttia ja väestön saatavat yhteiskunnallisista kulutusvarannoista 30 prosenttia. Vähittäiskauppavaihto tulee lisääntymään 29 prosenttia eli 60 miljardia ruplaa. Kevyen ja elintarviketeollisuuden kehittämisestä sekä palvelualoja varten tullaan kymmenennessä viisivuotissuunnitelmassa asettamaan. käyttöön yli 31 miljardia ruplaa, mikä on kuusi miljardia rup-

laa enemmän kuin yhdeksännessä viisivuotissuunnitelmassa.

Työläisten ja toimihenkilöiden tulot tulevat vuoteen 1980 mennessä nousemaan vähintään 170 ruplaan kuukaudesta, otettaessa huomioon yhteiskunnallisista kulutusvarannoista saatavat tulot jopa yli 220 ruplaan. Minimipalkat sekä keskimmaisten palkkaryhmien työntekijöiden tulot ei-tuottavan sektorin aloilla tulevat kymmenennen viisivuotissuunnitelman aikana niinikään nousemaan edelleen.

Toimenpiteitä on suunniteltu myös eläkejärjestelmän ja sosiaaliturvan parantamiseksi. Vanhusten ja invalidien vähimmäiseläkkeet sekä huoltajansa menettäneiden perheiden vähimmäisavustukset tulevat kohoamaan. Käyttöön otetaan myös tietyn vuosimäärän kolhooseissa työskennelleiden eläkkeet. Lapsesta asti invalideina eläneiden avustuksia nostetaan. Niinikään on suunniteltu työssäkäyvien äitien osittain palkallista vapautamista työstä pienimpien lasten hoitoa varten aina ensimmäiseen ikävuoteen asti. Monilapsisten perheiden äitien eläketurva parannetaan.

Tärkeä paikkansa sosiaaliohjelmassa on väestön terveydenhoidolla. Terveydenhuollon aineellista perustaa voimistetaan rakentamalla sairaaloita, poliklinikoita ja muita laitoksia. Uusien ja jo käytössä olevien lääketieteellisten laitosten varustetossa otetaan huomioon uusimmat tieteelliset ja tekniset saavutukset. Maan sosiaalis-taloudellisen kehityksen tehtävien mukaisesti täydellistetään kaikinpuolisesti kansansivistysjärjestelmää.

Kansan hyvinvoinnin kohottamisen kannalta on tärkeää parantaa asuinoloja. Kaiken kaikkiaan on viimeisen 20 vuoden aikana rakennettu kaksi miljardia neliömetriä asuntoja, mikä on historiassa vailla vertaa. Kymmenentenä viisivuotiskautena tullaan käyttämään noin 100 miljardia ruplaa asuintalojen ja kunnallis-

ten laitosten rakentamiseen; siten syntyy kokonaisaltaan 550 miljoonaa neljometriä asuntoja. Kunnallista rakennustoimintaa laajennetaan, kaupunkeja ja kuntia kaunistetaan.

Kun väestön tuloja verrataan SNTL:ssa ja USA:ssa, ei vain nimellispalkan tarkastelu riitä vaan täytyy ottaa huomioon väestöä varten asetettujen valtion menojen koko summa, joihin kuuluvat myös menot terveydenhoitoa, sivistyslaitosta, sosiaaliturvaa varten jne. Sen lisäksi on otettava huomioon vuokraerot ja USA:n valtava työttömyys. Keskitason perheen reaalityulojen ja asutuspinta-alan suhteen SNTL ei kaiken kaikkiaan ole vielä saavuttanut USA:n tasoa. Mutta Yhdysvaltojen korkeampien keskimäärien arvojen taakse kätkeytyy eri luokien ja sosiaalisten ryhmien valtavat erot tuloissa ja asuinolosuhteissa. Siitä huolimatta järjestelmien välisessä kilpailussa SNTL:n tehtävän on ottaa USA kiinni myös väestön keskimääräisissä tuloissa historiallisesti syntyneen jälkeenjääneisyyden osalta. SNTL:n historia on kokenut pitkiä, tuhoisia sotia, jotka joka kerta työnsivät maan elintason kohottamista taaksepäin; Yhdysvaltojen maaperällä ei ole yli sataan vuoteen (sisällisodan päättymisen jälkeen) ollut sotia. Eräs jälkeenjääneisyyden syy on työntuottavuudessa ja tuotannon teknisessä tasossa vielä valitseva kuilu. Lopulta täytyy ehdottomasti ottaa huomioon ne ylimääräiset tulot, joita amerikkalaiset monopolit ovat saaneet riistämällä muiden maiden — erityisesti ”kolmannen maailman” — työtätekeviä ja joihin USA:n väestö tietyssä määrin pääsee osalliseksi.

Marxismi-leninismille on kaikenlainen henkilökohtaisen kulutuksen, väestön aineellisten ja henkisten vaateiden aliarvioiminen vierasta. Sille henkilökohtaisen kulutuksen kasvu merkitsee erästä inhimillisen elämän ja yhteiskunnallisen kehityksen tärkeitä tekijää. Yksi asia on

kuitenkin tyydyttää kaikinpuolisesti kasvava maksukykyinen kysyntä ja ohjata tällöin tarpeet oikeille raiteille. Aivan toinen asia sisävaltoin on kasata mielettömästi ja loputtomasti tiettäviä tavaroita, kehittää pikkuporvarillista ajatus- ja suhtautumistapaa ja ohjata joukot tällä tavalla pois niiden varsinaisista yhteiskunnallisista ja henkilökohtaisista eduista ja tavoitteista. Sosialistisissa maissa ei kasva ainoastaan aineellisten hyödykkeiden kulutus, vaan myös ihmisen henkistä maailmaa kehitetään kaikinpuolisesti.

Taloudellisten, tieteellis-teknisten ja sosiaalisten ongelmien menestyksellisellä ratkaisulla sosialistisissa maissa on valtava kansainvälinen merkitys. Yhä useammat ihmiset maailmassa vakuuttuvat siitä, että vain sosialismille on ominaista todellinen humanismi ja vain siinä voidaan todella kohottaa elämisen laatua. Näissä oloissa sosialismin — maailman vallankumouksellisen prosessin mahtavan katalysaattorin — vetovoima kasvaa.

V. Kudrov

Arkielämä ja sosialistinen elämäntapa

Ihmisen arkielämän elinolosuhteiden parantaminen on yksi puoli laajempaa ongelmakokonaisuutta — sosialistisen elämäntavan edelleenkehittämisen ongelmaa. Käsitettä elämäntapa käytetään yleensä luonnehtimaan koko ihmisen elintoiminnan muotojen järjestelmää, jotka muotoutuvat eri yhteiskunnissa ja johtuvat yhteiskunta-taloudellisesta muodostumasta, poliittisesta organisaatiosta ja kulttuurista. Arkielämä tai tarkemmin sanoen arkielämän toiminta, arkielämän viero on vain osa elämäntavan kokonaisuudesta. Arkielämä tieteellisenä käsitteenä kattaa merkittävän alueen siitä tuotannon ja työn ulkopuolisesta elintoiminnasta, joka liittyy tarpeiden tyydyttämiseen, välttämättömän kotitalouden hoitoon, perhe-suhteisiin, päivittämiseen kulttuurielämään, lepoaikaan jne.

Elämäntavan käsitteen rakenteessa on arkielämän ulkopuolisilla toimintamuodoilla — ennen kaikkea työllä yhteiskunnallisessa tuotannossa — määräävä osuus. Historiallisen kehityksen prosessissa nämä ihmisten elintoiminnan puolet muuttuvat ensiksi, synnyttäen muutoksia päivittäisessä arkielämän käyttäytymisessä. Siksi tuotannossa ja politiikassa ilmenee kaikkein voimakkaimmin sosialistisen ja ja porvarillisen elämäntavan vastakohtaisuus. Päivittäinen arkielämä on toissijainen, elämäntavan ja koko yhteiskuntasuhteiden johdannainen. Mutta toissijaisuus ei tässä merkitse toisarvoista.

Tuotannon tuloksena syntynyt arkielämän muoto vaikuttaa vuorostaan huomattavasti talouden kehitykseen. Tieteellis-

teknisen kumouksen kehittyminen tekee välttämättömäksi kulttuurin ja työntekijöiden taidon jatkuvan lisäämisen, ja tämä riippuu suuresti arkielämän oloista. Arkielämän funktioksi suhteessa tuotantoon ei tule vain lepo ja ihmisen voimien uusintaminen, vaan myös työntekijöiden kulttuuris-tuotannollisten ominaisuuksien kehittäminen.

Kapitalistisessa yhteiskunnassa korostuvat ennen kaikkea ne arkielämän funktiot, jotka liittyvät työvoiman tuottamiseen ja uusintamiseen. Kaikki muut arkielämän osat kehittyvät vain siinä määrin kuin ne myötävaikuttavat työvoiman tuotannolle välttämättömän laadun turvaamiseen. Tässä mielessä arkielämä kapitalismissa on tuotannolle alistainen elämämpiiri.

Asia on toisin sosialistisessa yhteiskunnassa. Sosialismin tavoite ei ole voitto. Sosialistinen tuotanto toimii "yhteiskunnan kaikkien jäsenten täydellisen hyvinvoinnin ja vapaan kaikinpuolisen kehityksen turvaamista varten" (V. I. Lenin, Teokset 6, s. 38). Näiden päämäärien saavuttamiseksi tärkeää ei ole vain työlöt ja työn luonne tai mahdollisuus täysivaltaiseen osallistumiseen yhteiskunnallis-poliittiseen elämään, vaan myös arkielämän olosuhteet, henkilökohtainen kulutus, perhesuhteet, lepo, itseopiskelu jne. Vastaavasti myös suunnitelmallinen toiminta arkielämän edelleenkehittämiseksi tulee sosialismin ja kommunismin rakennustyön erottamattomaksi osaksi, sosialistisen elämäntavan tärkeäksi kehitysedellytykseksi.

Neuvostovallan vuosina arkielämän ehdot ja päivittäisen arkielämän viero muodot ovat muuttuneet perusteellisesti. Pääedellytyksenä tälle ovat olleet vallankumoukselliset poliittiset, yhteiskunnalliset-taloudelliset ja kulttuurin uudistukset. Näiden seurauksena on tapahtunut asteittaisia ihmisten päivittäisen toiminnan aineellisten ja henkisten ehtojen muutoksia.

Kotitalouden uudelleenjärjestelyn kehityssuunnat

Ratkaiseva merkitys on ollut kotitalouden uudelleenjärjestelyllä. Vielä puoli vuosisataa sitten suurimmassa osassa työtekevien perheistä kaikki kotityöt tehtiin käsin, käytännöllisesti katsoen ilman minkäänlaisen kunnallistekniikan apua. Lisäksi peruselintarvikkeet samoin kuin huomattava osa vaatetuksesta valmistettiin kotitaloudessa. Kotityö oli työtekevien arkipäivän elintoiminnan päämuoto. Se nieli suurimman osan ajasta, joka jäi vapaaksi yhteiskunnallisesti järjestetystä työstä ja unesta. Tylsistyttyinä ja näännyttävänä raskaina kotityöt vaikuttivat kaikkiin arkielämän puoliin.

Kotitalouden keskeinen rooli määräsi sen uudistamisen erikoisen merkityksen arkielämän sosialistisessa uudelleenjärjestämisessä. Lenin korosti tämän työn valtavaa sosiaalista merkitystä: "...Todellinen kommunismi alkaa vasta siellä ja silloin, missä ja milloin alkaa joukkotaiselu (...) tätä pienkotitaloutta vastaan eli oikeammin sanoen sen laajamittainen uudelleenjärjestely sosialistiseksi suurtaloudeksi." (Teokset 29, s. 407).

Pienkotitalouden uudelleenjärjestelyn ytimenä on arkielämän vähittäinen yhteiskunnallistaminen ymmärrettynä niin, että käsin suoritettava kotityö korvataan asteittain yhteiskunnallisten palvelujen erilaisilla muodoilla. Sosialismin kokemus osoittaa, että arkielämän piiriin yhteiskunnallistaminen eroaa naivista utopiasta täydellisestä kollektivisoinnista ja perheen erottamisesta lastenkasvatuksesta.

Pienkotitalouden joukkomittaista uudelleenjärjestelyä toteutetaan maassamme kahdella perussuunnalla. Toista niistä voi ehdollisesti nimittää eräiden arkielämän osien suoraksi yhteiskunnallistamiseksi. Kansantalouden teollistaminen, elintarvike- ja kevytteollisuuden luominen, nyky-

aikaisten kunnallispalveluiden järjestäminen ja valtiollisen kaupan kehittäminen mahdollistavat sen, että joukko ennen perhepiirissä hoidetuista työvaltaisimmista arkielämän toiminnoista siirretään yhteiskunnallisen suurtuotannon piiriin. Arkielämän taloudellinen funktio supistuu esimerkiksi huomattavasti yhteiskunnallisen ruokailun kehittämisen avulla.

Kotityön yhteiskunnallistamiseen liittyy myös laajan lasten kasvattamisen ja kaitsemisen erilaisten laitosten verkoston luominen. Nykyisin noin 30 prosenttia alle kouluikäisistä lapsista — kaupungeissa melkein puolet — on seimissä tai tarhoissa vähintään 10—12 tuntia päivässä; kaikki kouluikäiset lapset ovat päivittäin 4—6 tuntia opettajan valvonnan alaisina ja noin 15 prosenttia heistä jää kouluun vielä muutamaksi tunniksi pidennetyn päivän ryhmiin, tai he asuvat koko ajan koulussa ja sisäoppilaitoksissa. Lastenlaitokset tekevät mahdolliseksi jakaa huolenpidon lapsista perheen ja yhteiskunnan kesken siten, että nainen vapautuu nykyisestä "kahlehtineisuudesta" kotiin ja saa tosiasiallisen mahdollisuuden yhdistää äitiyden tuotannolliseen työhön ja yhteiskunnalliseen toimintaan.

Kotitalouden uudelleenjärjestely tapahtuu myös arkielämän koneellistamisen avulla. Tämä on välillistä yhteiskunnallistamista: yhteiskunnallisten palvelujen ja yhteiskunnallisen tuotannon piirissä valmistettujen tavaroiden käyttö kohottaa kotityön tehokkuutta ja lyhentää siihen tarvittavaa aikaa. Tässä ensiarvoinen merkitys on asuinolojen paranemisella viimeisten 15—20 vuoden aikana. Lisäksi neuvostoihmisten arkielämä täydellistyy kotityötä säästävän ja helpottavan teknikan avulla.

Arkielämän yhteiskunnallistamisen suorien ja välillisten muotojen yhteinen vaikutus merkitsee kotityöhön käytetyn ajan valtavaa supistumista. Akateemikko S. G. Strumilinin tutkimukset osoittivat, että

vuosina 1923—24 jopa Neuvostoliiton Euroopan puoleisen osan suurissa kaupungeissa työläisperheen normaalin arkielämän ylläpito vaati avioparilta viikossa keskimäärin 80—90 tunnin työn. Tällainen kotityön määrä oli mahdollinen vain, koska enemmistö naimisissa olevista naisista ei osallistunut yhteiskunnalliseen tuotantoon. Nykyisin miehen ja vaimon yhteiseen kotityöhön käytetään keskivertotyöläisperheessä korkeintaan 45—50 tuntia viikossa.

Esitettyjen lukujen perusteella ei voida tehdä sellaista johtopäätöstä, että kotitalouden uudelleenjärjestely olisi suoritettu loppuun ja että sen synnyttämät sosiaaliset ongelmat olisi ratkaistu. Päinvastoin nämä luvut osoittavat, että nykyäänkin myös kaupungeissa työtätekevien on pakko käyttää kotityöhön aikaa keskimäärin noin puolet siitä ajasta, joka jää kansantaloudessa tehdyn työn ja fysiologisten tarpeiden tyydyttämisen jälkeen. Lisäksi — ja tämä on kaikkein tärkeintä — päivittäiset kotityöt jakautuvat eri ihmisryhmien välillä äärimmäisen epätasaisesti. Muun muassa enemmistö perheellisistä naisista kokee vieläkin kotityöt kohtuuttoman raskaiksi.

Tässä tilanteessa kotitalouden uudelleenjärjestelyn toteuttaminen asettaa tehtäväksi ennen kaikkea juuri naisten liiallisen kotityön kuorman poistamisen. Pääpaino tulee ilmeisesti asettaa niiden palvelumuotojen kehittämiseen, jotka on tarkoitettu perheiden kulutukseen. Tärkeä merkitys naisten arkielämän parantamisessa on sellaisella työn organisoinnilla erällä kansantalouden aloilla, joka antaisi alaikäisten lasten äitien omasta toivomuksesta työkennellä osittaisen viikon tai vuoron. Myönteisesti vaikuttaisi myös muiden perheenjäsenten lisääntyvä apu kotitalouden hoitamisessa. Joukkotiedotusvälineiden systemaattinen esiintyminen kotitöiden traditionaalista naisten harteille kasaamista vastaan olisi hyvin tärkeää.

Maassamme kotitöiden uudelleenjärjestely on saavuttanut vaiheen, jolloin se ei enää määrää koko arkielämän rakennetta. Neuvostovaltion vuosina tapahtunut kotitöiden väheneminen rinnan työpäivien ja työviikon lyhenemisen kanssa on johtanut työtätekevien todellisen vapaa-ajan lisääntymiseen. Järkevästi käytettynä vapaa-aika muodostuu K. Marxin ajatuksen mukaan jokaisen ihmisen ja koko yhteiskunnan todelliseksi rikkaudeksi.

Vapaa-ajan viettotapojen kehittyminen

On luonnollista, että arkielämässä kulttuurielämän perusosan muodostavat sellaiset toiminnot, jossa hankitut yhteiskunnalliset poliittiset, tieteelliset ja taiteelliset tiedot sekä esteettiset elämykset yhdistyvät lepoon, huvitteluun ja ihmisten keskinäiseen kanssakäymiseen. Suurimassa osassa maan alueita näiden harrastusten joukossa ensimmäinen sija kuuluu televisiolle.

Nykyisin koko Neuvostoliitossa yli 70 prosenttia väestöstä voi katsella säännöllisesti televisiota. Sen avulla kymmenet miljoonat ihmiset pääsevät päivittäin osalliseksi yhteiskuntaelämän tapahtumista, tieteellisistä ja poliittisista tiedoista, taiteen ja kulttuurin rikkauksista. Ei ole ihme, että televisio vie merkittävän osan työtätekevien, erityisesti perheellisten ja vanhempien ihmisten vapaa-ajasta. Ajankäyttötutkimusten tulokset osoittavat, että kaupunkien työtätekevät, joilla on televisio, käyttävät sen katseluun aikaa keskimäärin 7—10 tuntia viikossa. Tämä on enemmän kuin heidän yhteensä lehdille, kirjoille, elokuville ja teatterille omistamansa aika. Määrällisessä mielessä televisio muuttuu nykyään päivittäisen poliittisen ja kulttuuri-informaation päälähteeksi. Tunnettu leniniläinen ajatus siitä, että elokuva johtuen sen joukkomitaisuudesta on meidän tärkein taiteemme, pätee tänään myös televisioon.

Mutta saipa televisio sosialistisessa yhteiskunnassa kuinka suuren roolin tahnassa, se ei muodostu eikä saa muodostua sellaiseksi vapaa-aikaa ahmivaksi ja kaikki muut kulttuurielämän muodot alistavaksi ihanteeksi, joksi television usein muuttaa kapitalismin ns. massakulttuurin vaistonvarainen kehitys. Ilmeisesti television vakiintuminen arkielämässä maassamme hieman supisti muita päivittäisiä harrastuksia. Mutta tämä ei suinkaan johda täydelliseen lukemisen tai yleisönäytösten poistumiseen neuvostoihmisten elämästä. Tapahtuu vain tietynlainen välttämättömän ajankäytön uudelleenjärjestely (sanokaamme, että keskimäärin lukeminen vähenee noin puolella tunnilla — tunnilla viikossa), joka johtaa sellaiseen vapaa-ajan käytön muovautumiseen, jossa televisio yhdistyy kirjojen ja lehtien lukemiseen, elokuvaan ja teatterissa käymiseen.

Erittäin tärkeä merkitys on todella joukkomittaisella lukutottumuksen kehityksellä laajojen väestökerrosten keskuudessa. Kuten sosiologiset tutkimukset osoittavat tottumus säännölliseen lukemiseen on äärimmäisen yleistä: jos otamme kaikki painojulkaisut — lehdet, aikakausjulkaisut ja kirjat niin niiden lukijoiden yhteenlaskettu määrä on noin 95 % aikuisväestöstä ja koululaisista. Säännöllisestä kirjojen lukemisesta (vähintään yksi kirja kuukaudessa), mikä on korkean kulttuurikehityksen edellytys, on tullut maassamme eräs yleisimmistä vapaa-ajan käytön muodoista noin puolen aikuisväestön keskuudessa. Neuvostokansaa pidentäänkin oikeutetusti maailman lukevimpaa kansana.

Hyvin oleellista on myös se, että viimeisten kymmenen vuoden aikana kasvoi kulttuurin suhteellisesti vaikeampien muotojen levinneisyys. Jos elokuvissa käyntien hieman väheneminen, niin teattereissa, museoissa ja näyttelyissä käynnit lisääntyivät. Vuonna 1960 keskimäärin tu-

hatta neuvostoliittolaista kohti tuli 425 teatterikäyntiä, vuonna 1973 jo 462 käyntiä. Vuonna 1960 oli museoissa käyntien määrä keskimäärin jokaista 1000 asukasta kohti 232, mutta vuonna 1973 se oli jo 472 kävijää.

Tietysti näistä luvuista huomataan, että teatteri, konsertit, näyttelyt, muscot ja jopa kirjatin ovat vielä huomattavasti vähemmän suosittuja kuin televisio, aikakaus- ja sanomalehdet ja elokuvat. Päivittäin käyttää aikaa television katseluun ja lehtien lukemiseen työtätekevän väestön valtaosa, kuukausittain ja useammin käy työtätekevästä elokuvissa noin 3/4. Lisäksi noin puolet työssäkäyvistä lukee kuukausittain kaunokirjallisuutta tai käy edes kerran vuodessa teatterissa tai museossa. Viimeisten kymmenen vuoden tendensseistä päätellen teatteri- sekä museokäynnit sekä konsertit tulevat saamaan elokuvia ja kirjastossa käyntiä vastaavan pysyvän paikan työtätekevien enemmistön päivittäisten harrastusten joukossa.

Itseopiskelu ja luova harrastustoiminta

Vapaa-ajan kulttuuristen toimintamuotojen rinnalla neuvostoihmisten elämässä näyttelee valtavaa osaa K. Marxin sanoin sanottuna "ylevemmän toiminnan" eri muodot. Sellaisten toimintojen laaja levinneisyys, joissa ihminen siirtyy levon, huvittelun ja yksinkertaisen juoksevan informaation omaksumisen yläpuolelle, muodostaa vapaa-ajan sosialistisen uudelleenjärjestelyn historiallisen saavutuksen, koko sosialistisen elämäntavan merkittävän piirteen.

Työtätekeillä ihmisillä "ylevemmän toiminnan" levinnein ilmentymä on järjestelmällinen opiskelu ja tietoinen, päämäärään suuntautuva itseopiskelu. Luku-kautena 1973—74 yli 8 miljoonaa työläistä, toimihenkilöä, kolhoosilaista opiskeli työläisnuorison kouluissa sekä ilta-

ja kirj kursseilla korkeakouluissa ja teknikumeissa. Yli 24 miljoonaa työtätekevää on opiskellut uuden ammatin tai osallistunut ammattitaidon kohottamiseksi opiskeluun yrityksessä, laitoksessa tai kolhoosissa. Joukkomittainen työn ja opiskelun yhdistäminen sekä ilta- ja kirjopiskelun kaikkialle ulottuva luonne ovat neuvostorakenteelle syvästi lainmukaisia. Sen kehittymiseen ei vaikuta ainoastaan minkä tahansa opiskelun muodon käytännön tavoitettavuus, vaan myös koko sosialistisen yhteiskunnan sosiaalipsykologinen ilmapiiri: kulttuurista on tullut eräs korkeimmista arvoista ja koulutus ja erikoistuminen ovat ammatillisen menestyksen laadullisesti tärkeimmät ehdot. Ei ole sattuma, että Neuvostoliitossa kansainvälisten ajankäytön vertailututkimusten mukaan niiden ihmisten osuus, jotka opiskelevat työn ohella, on 3—6 kertaa suurempi kuin taloudellisesti kehittyneissä kapitalistimaissa.

Toinen "ylevämmän toiminnan" muoto tuotannon ulkopuolisessa elämänpiirissä on luova harrastustoiminta. Ihmisen yhteys kulttuuriin kohoaa siinä korkealle tasolle: henkisten arvojen kuluttajasta hän muuttuu niiden luojaksi. Enemmistöissä tapauksia taiteesta osalliseksi tuleminen vaikuttaa suotuisasti kaikkiin muihinkin ihmisen elintoiminnan puoliin. Tässä mielessä se toimii persoonallisuuden monipuolisen kehityksen tärkeimpänä välineenä. Juuri siksi on niin tärkeää, että luovaan harrastustoimintaan osallistuisivat maassamme useat miljoonat ihmiset. Neuvostoliiton kulttuuriministeriön alaisen laitosten taideharrastusklubien kaikkiin kollektiiveihin sekä ammattiliittojen ja kolhoosien kulttuurivalistussjärjestelmään otti esimerkiksi vuonna 1973 osaa yli 14 miljoonaa ihmistä.

Sillä, että monet työtätekevät käyttävät vapaa-aikaansa luovaan tekniseen toimintaan, on välttämätön merkitys. Keksijöiden ja rationalisoidijien yleisneuvostoliittolainen

seura yhdistää riveihinsä 6,5 miljoonaa henkeä (ts. noin 6 prosenttia työläisistä ja toimihenkilöistä). Luovassa teknisessä toiminnassa on selvästi nähtävissä kommunistisen työhön suhtautumisen ituja: tuotannon ulkopuolinen toiminta liittyy tässä tuotannolliseen työhön ja vapaa-ajan hedelmällinen toiminta tuotantoon, ja kuten K. Marx kirjoitti se ilmenee kaikkein suurimmalla ja välittömimmällä tavalla.

Eräitä ongelmia

Kulttuurin määrätietoinen juurtuminen kansanjoukkojen arkielämän osaksi, kulttuurin ja vapaa-ajan tosiasiallinen yhdistyminen enemmistöllä työtätekeviä, ovat epäilemättä todisteina sosialistisen elämäntavan ja vapaa-ajan sosialistisen käytötavan etuuksista. Tapahtunut nopea kulttuuri-arkielämän uudistuminen synnyttää tietysti myös ongelmia. Ongelmat joihin seuraavassa viitataan liittyvät itse kulttuuriprosessin kehityksen tietynlaiseen epäsäännöllisyyteen. Ongelmia syntyy väistämättä uudistettaessa nopeassa tahdissa sellaista mutkikasta ja suhteellisen konservatiivista aluetta kuin arkielämä, moraali, käyttäytyminen.

Eräs ongelma on siinä, että kerran elämässä hankittujen sivistyksellisten ja ammatillisten valmiuksien riittämättömyys tulee yhä ilmeisemmäksi. Jo nyt eräillä johtavilla teollisuusaloilla työläisten täytyy vaihtaa tai kohottaa radikaalisti pätevyyttään useita kertoja ammatillisen taipaleensa aikana. Monien maiden tiedemiehet ja pedagogit ovat tehneet tämän johdosta sellaisen johtopäätöksen, että järjestäytyneen koulutuksen on lähitulevaisuudessa muututtava ainoastaan ihmiselämän valmistavaksi jaksoksi ja että työtätekevien perusjoukkojen on siirryttävä keskeytyksettömään, läpi elämän jatkuvan opiskeluun. Juuri siksi opintojen juurruttaminen neuvostokansan enemis-

tön arkielämään tulee erääksi tärkeimmistä ja ajankohtaisemmista tehtävistä kehitettäessä elämäntapaa edelleen.

Nykyinen aikuiskoulutusjärjestelmä on tarkoitettu lähinnä yleissivistyksessä olevien puutteiden poistamiseen. Keskeytymätön, koko eliniän jatkuva koulutus voi muuttua todeksi vasta, kun yhteiskunnan on mahdollista varata aikuisten opiskeluun aikaa vaikkapa osittain yhteiskunnallisesti välttämättömän työajan osana. Jo tänään meillä pyritään kohottamaan juuri näin ammatillista erikoistumista. Tässä mielessä puolue- ja neuvostojen työntekijöiden, lääkäreiden, korkeakoulujen yhteiskuntatieteellisten oppiaineiden opettajien jne. säännöllistä ammattipätevyyden kohottamisjärjestelmää voidaan pitää jatkuvan opiskelun yleisjärjestelmän esimuotona. Tehtävänä onkin vähitellen ulottaa jatkuva koulutus sopivia muotoja käyttäen koskemaan enemmistöä kansantaloudessa toimivista ihmisistä. Samalla on otettava huomioon, että kyse ei ole vain ammattipätevyyden kohottamisesta suppeassa mielessä, vaan yleensä työtätekevien kulttuuritason kohottamisesta.

Eräs toinen ongelma: Aikabudjettien kansainvälinen seurantavertailu osoitti, että maassamme isät ja äidit kuluttavat aikaa alaikäisten lastensa kanssa puolitoista — kaksi kertaa niin paljon kuin isät ja äidit USA:ssa, BRD:ssä ja Ranskassa. Lisäksi neuvostoliittolaisten sosiologien tekemät muut tutkimukset osoittivat, että vanhemmat käyttävät pienimpien lastensa kanssa olemiseen suunnilleen puolitoista kertaa enemmän aikaa kuin välittömään kanssakäymiseen nuorten kanssa.

Ennen tällainen tilanne oli normaali. Vanhemmat lapset ovat tietysti vähemmän huolenpidon tarpeessa. Nuorison kasvattaminen tapahtui ikäänkuin itsensä, vaistonvaraisesti, kun suurin osa nuorista alkoi tehdä työtä jo poikaillessä. Työssä, jota tehtiin usein — erityisesti maalla — yhdessä vanhempien kanssa,

nuoret eivät omaksuneet vain työtöttömyksiä, vaan myös moraalitavat.

Nykyisin nuorison pääosa tutustuu työtoimintaan huomattavasti myöhemmin. Vanhempien ja lasten yhteinen työnteke on pikemminkin poikkeus kuin sääntö. Nuorison fyysisen kehityksen nopeutuminen vain mutkistaa tilannetta. Näissä oloissa tulee nuoren sukupolven kasvatamisen menestymisen ehdoksi se, että vanhempien ja nuorison yhteistoiminnan intensiivisyys kasvaa. Tätä ei voida irroittaa vanhempien kasvatuksellisten tietojen ja taitojen tason kohottamisesta, koska vanhempien kanssakäymisen supistuminen nuorison kanssa ei selity tahdon puutteesta tai siitä, että ei ymmärretä tämän tehtävän tärkeyttä, vaan ennen kaikkea siitä, että ei osata kasvattaa vanhempia lapsia. Ilmeisen tärkeäksi tulee perehdyttää kaikki vanhemmat pedagogikkaan ja psykologian perusteisiin, jotta he voisivat tulla lastensa tietoisiksi kasvattajiksi. Tämän tehtävän ratkaisemiseen vaatii suurta ideologista ja organisatorista työtä: tulevaisuudessa on ilmeisesti välttämätöntä luoda vanhempien erikoisopiskelujärjestelmä ja ehkä kehittää kouluihin pedagogisten konsultaatioiden järjestelmää.

Neuvostoihmisten arkielämän kehittäminen koskettaa kaikkia sosialistisen yhteiskunnan talouden ja kulttuurin aloja. Se vaatii arkielämän palveluiden edelleen kehittämistä ja täysin uusien palvelujen omaksumista. Ongelmien ratkaiseminen on mahdotonta ellei samalla voimisteta monimuotoista ideologista ja kasvatustyötä, joka on suunnattu muovaamaan kaikissa työtätekevissä järkevän arkielämän järjestämisen tapoja ja tarpeen vapaa-ajan terveeseen käyttöön. Tämä työ vaatii pitkäaikaisia ja kärsivällisiä ponnisteluja. Mutta se on tärkeä ja välttämätön osa kommunismin rakennustyötä.

A. Gordon, E. Klopov, L. Onikov

Sosialismin rakennus- työ Vietnamsissa

Vietnamin Sosialistinen Tasavalta on yhdessä Laosin kanssa sosialistisen maailmanjärjestelmän uusin rengas. USA:n imperialismiin Vietnamin sodassa kärsimän tappion jälkeen sosialismin rakennustyö on käynnistynyt voimakkaasti myös Vietnamin eteläosassa. Viime vuoden joulukuussa oli koolla Vietnamin työväenpuolueen puoluekokous, jossa rakennustyön suunnat määriteltiin. Seuraavassa Jorma Lindfors kertoo kokouksen taustasta ja kokouksen päättämästä linjasta. — Toimitus.

Väkiluvultaan maailman kolmanneksi suurimman sosialistisen valtion johtavan työväenpuolueen kokoontuminen puoluekokoukseensa tekemään yhtenvetoa vuosikymmeniä kestäneen aseellisen ja poliittisen taistelun kokemuksista sekä määrittelemään maan sosialistisen rakennustyön tulevia tehtäviä on merkittävä koko kansainvälisen kommunistisen liikkeen kannalta. Vietnamin työväenpuolueen IV puoluekokoukseen, joka pidettiin viime vuoden joulukuun 14.—20. päivinä Hanoissa, oli saapunut 29 ulkomaista valtuuskuntaa seuraamaan 1 553 500 puolueen jäsentä edustavien 1 008 puoluekokousvaltuutetun työskentelyä. Puoluekokouksessa, jonka aikana Vietnamin työväenpuolue muutti nimensä Vietnamin kommunistiseksi puolueeksi, käsiteltiin koko Vietnamin Sosialistisen Tasavallan kehityksen kannalta kolme tärkeää poliittista asiakirjaa. Kokous hyväksyi puolueen kollektiivisen arvion Indokiinan

sodan kokemuksista ja vallitsevasta poliittisesta tilanteesta. Kokous käsiteli myös Vietnamin Sosialistisen Tasavallan kehitystä ohjaavan maan toisen viisivuotissuunnitelman vuosille 1976—1980 sekä hyväksyi puolueuuden uudet suuntaviivat tuleville vuosille.

Indokiinan sota ja Yhdysvaltain imperialismiin tappio

Vietnamin kommunistisen puolueen edustajakokouksen työskentelyä ja päätöksiä tulee tarkastella vuosikymmeniä kestäneen sodan taustaa vasten. Vietnamilaiset olivat kulkeneet pitkän matkan edellisestä puoluekokouksestaan, joka pidettiin vuonna 1960.

Sosialistisen maailmanjärjestelmän eteneminen, joka mahdollisti vietnamilaisten menestyksekkään taistelun sekä aseintä diplomatian keinoin Yhdysvaltain imperialismia vastaan, on näinä kuutena toista vuotena luonut täysin uudet edellytykset imperialismiin vastaiselle taistelulle. Arvioiessaan voittonsa taustalla olleita tekijöitä vietnamilaiset painottavatkin kansainvälisen kommunistisen liikkeen merkitystä heidän taistelunsa tukijana. Vietnamin kansan voitto on ollut selvin ja konkreettisin osoitus kansainvälisen kommunistisen liikkeen leniniläisen linjan pätevyyydestä. Yhdysvaltain imperialismiin tappio Indokiinassa merkitsi myös maolaisen revisionismin tappiota. Ilman sosialistisen maailmanjärjestelmän tukea, turvautuen vain maolaisten "pitkätetyn kansansodan" keinoihin vietnamilaisten kansallinen vapautustaistelu olisi väistämättä päätynyt itsetuhoon.

Yhdysvaltain Indokiinassa kärsimän tappion poliittiset ulottuvuudet ovat laajat. Kaakkois-Aasiaan on syntynyt uusi ja merkittävä valtioryhmä. Vietnamin Sosialistinen Tasavalta, Kamputsea ja Laos ovat muuttaneet poliittista tasapainoa

Kaakkois-Aasiassa. Poliittisesti, sotilaallisesti ja taloudelliselta potentiaaliltaan merkittävä Vietnamin Sosialistinen Tasavalta on noussut Aasiassa voimatekijäksi, joka on murtanut Yhdysvaltain imperialismin liittolaistrategian tällä alueella. Tämä heijastui selvästi 24.9.1975 tehdyssä päätöksessä lakkauttaa Kaakkois-Aasian Sopimusjärjestö, SEATO, joka oli perustettu kesällä 1954 tarkoituksena luoda tästä järjestöstä NATOn kaltainen kommunismin vastainen sotilaallinen järjestö Kaakkois-Aasiaan. Yhdysvaltain pyrkimys korvata laajat sotilaalliset organisaatiot, joihin se itse osallistuu, suppeammilla alueellisilla liittoutumilla on epäonnistunut. Kaakkois-Aasian Valtioiden Järjestö, ASEAN, jonka oli määrä korvata SEATO, ei ole myöskään kyennyt turvaamaan imperialismien välittömiä etuja Kaakkois-Aasiassa. Esimerkiksi japanilaisten yhtiöiden kannalta Vietnamin Sosialistisen Tasavallan kanssa harjoitettavan yhteistyön edut ylittävät ne edut, joita Yhdysvaltain vaatima kauppasaarto saattaa tarjota.

Yhdysvaltain tappio ei kuitenkaan ole merkinnyt sitä, että se olisi siirtänyt Kaakkois-Aasian poliittisen toimintansa ulkopuolelle. Tästä on huolestuttavana

osoituksena CIAn tuella suoritettu valankaappaus Thaimaassa viime syksynä.

Sodan tuhot

Vietnamin kommunistisen puolueen edustajakokouksen päätösten taustalla ei kuitenkaan ole vain suotuisasti muuttunut poliittinen tilanne Kaakkois-Aasiassa, vaan kaikki puolueen päätökset muistuttavat myös tavalla tai toisella sodan aiheuttamista kipeistä haavoista. Indokiinan sodan aikana Yhdysvallat sijoitti alueelle yhteensä n. 2,5 miljoonaa sotilasta, 40 % merijalkaväestään, yli 60 % ilmavoimistaan ja lähes puolet strategisten ilmavoimiensa rungon muodostavista B-52 koneista. Indokiinan sodan aikana Yhdysvallat käytti alueen ja sen väestön tuhoamiseen räjähteitä 14 304 532 tonnia. Tämän lisäksi Yhdysvallat käytti kasvillisuuden tuhoamiseen Indokiinassa kasvintuhoymyrkkyjä 72 354 m³, joilla tuhoitiin mahdollisesti pysyvästi n. 2 000 km² maata viljelyskelvottomaksi. Yhdysvaltain pommituslennoista vain 8 % kohdistui sotilaallisesti merkittäviin kohteisiin.

Varovaistenkin arvioiden mukaan sota vaati Vietnamin vuosina 1955—1975 seuraavat uhrit:

VIETNAMIN SODAN UHRIT VUOSINA 1955—1975

Ajanjakso	Kuolleita		Haavoittuneita	
	Siviilejä	Sotilaita	Siviilejä	Sotilaita
1955—1964	160 000	45 000	500 000	400 000
1965—1971	650 000	390 000	1 500 000	750 000
1972—1975	250 000	180 000	650 000	500 000
Yhteensä	1 060 000	615 000	2 650 000	1 650 000
1955—1975	1 675 000		4 300 000	

Näiden uhrien lisäksi sodan aikana joutui Yhdysvaltain järjestelmällisen toiminnan tuloksena pakolaisiksi noin 13 miljoonaa ihmistä Vietnamin.

Yhdysvaltain aiheuttamat tuhot eivät rajoitu vain aineellisiin vaurioihin, vaan Yhdysvaltain imperialismi ulotti vaikutuksensa koko vietnamilaiseen yhteiskun-

taan. Tuhotessaan perinteisen vietnamlaisen kyläyhteisön, joka oli aikaisemmin tarjonnut turvan vanhuksille, leskille ja orvoille, Yhdysvallat antoi tilalle ainoastaan rappion ja mädännäisyyden. Etelä-Vietnamin vapautuessa siellä arvioitiin olevan noin 500 000 narkomaania ja noin 400 000 prostituotia. Orpoja lapsia on vähintään n. 600 000. Amerikkalaiset sotilaat ovat jättäneet jälkeensä n. 20 000 lasta. Näiden vaurioiden korjaaminen tulee vieämään vuosikymmeniä.

Kehitys vapautuksen jälkeen

Saigonin sotilasjuntan kaaduttua koko juntan talouden ja politiikan raskas perintö lankesi Etelä-Vietnamin tasavallan väliaikaisen vallankumoushallituksen kannettavaksi. Keväällä 1975 läntisissä joukkotiedotusvälineissä pyrittiin pitämään yllä hysteriaa mahdollisesta verilöylystä Etelä-Vietnamissa. Taustalla oli tietenkin toivorikas ajattelu siitä, että taistelut Etelä-Vietnamissa jatkuisivat. Yhdysvaltain keskustiedustelupalvelun, CIA:n yritykset organisoida maan sisällä aktiivista vastarintaa ovat kuitenkin epäonnistuneet surkeasti. Ne ovat lähinnä rajoittuneet aseistautuneiden rosvojoukkojen toimintaan Saigonin ympäristössä, ja esimerkiksi Vinh Sonin kirkossa helmikuussa 1976 sattunut välikohtaus tuomittiin jyrkästi kaikkien yhteiskuntapiirien taholta. Vietnamin Sosialistisen Tasavallan hallituksen pyrkimyksenä on ollut saada myös mahdollisimman nopeasti suurin osa Saigonin juntan etisistä virkamiehistä ja sotilaista palvelemaan maan jälleenrakennustyötä. Nämä virkamiehet ja sotilaat ovat osallistuneet eri pituisille kursseille, joilla heille on selvitetty uuden valtion poliittisia perusteita ja toimintamuotoja.

Vietnamin Sosialistinen Tasavalta jouuu vielä pitkään kiinnittämään erityistä huomiota Etelä-Vietnamin kehitykseen.

Pahin ongelma, johon kommunistisen puolueen IV puoluekokouksessakin kiinnitettiin runsaasti huomiota on maan eteläosan ankara työttömyys. Yhdysvaltain sotakoneiston paisuttama Saigonin juntan talous romahti täysin keväällä 1973, jolloin amerikkalaiset joukot valtaosaltaan vedettiin maasta pois. Noin 7 miljoonaa etelä-vietnamlaista oli ollut täysin riippuvaisia amerikkalaisilta saamista tuloista. Vuosittain Saigonin hallitus tuotti maahan hyödykkeitä noin 750 miljoonan dollarin arvosta. Maan elintarvikehuolto oli lähes täysin riippuvaista Yhdysvalloista tuodusta riisistä. Yhdysvaltain omaksuma sotastrategia oli paisuttanut Etelä-Vietnamin kaupungit taviksi slummeiksi, jotka eivät kyenneet tarjoamaan asukkailleen mitään palveluksia. Näin ollen Vietnamin Sosialistisen Tasavallan eteläosassa on ratkaistava sekä työttömyysongelma, kaupunkien liikakansoitushongelma sekä väestön elintarvikehuoltoon liittyvät ongelmat samalla kun siellä järjestetään tuotantosuhteita uudelta perustalta.

Osoituksena rauhallisesta ja tasaisesta sisäpoliittisesta kehityksestä voidaan pitää Vietnamin jälleenyhdistymisen nopeaa aikataulua. Etelä-Vietnamin ensimmäiset vapaat valtiolliset vaalit pidettiin viime vuoden huhtikuun 25. päivänä. Näissä sekä Etelä- että Pohjois-Vietnamissa pidetyissä vaaleissa valittiin maan yhdistyneeseen kansalliskokoukseen 492 edustajaa. Kansalliskokouksen ensimmäisessä istunnossa, joka pidettiin maan jälleenyhdistämisestä ja Vietnamin Sosialistisen Tasavallan perustamisesta.

Kykenemättömänä vaikuttamaan Vietnamin Sosialistisen Tasavallan sisäpoliittiseen kehitykseen Yhdysvallat on kaikin tavoin pyrkinyt vaikeuttamaan Vietnamin Sosialistisen Tasavallan kansainvälisiä suhteita. Allekirjoittaessaan Pariisin rauhansopimuksen Indokiinan sodan lopettamiseksi tammikuussa 1973 Yhdys-

vallat sitoutui "antamaan panoksensa sodan haavojen parantamiseen sekä Vietnamin Demokraattisen Tasavallan ja koko Indokiinan sodanjälkeiseen jälleenrakentamiseen". Pääministeri Pham Van Dongille tammikuussa 1973 lähettämässään muistiossa presidentti Nixon lupasi Yhdysvaltain toimittavan taloudellista apua jälleenrakennustyöhön 9,5 miljardin markan arvosta. Kongressiedustaja Paul McCloskeyn vierailtua Hanoissa hän esitti Yhdysvaltain ulkoministeriölle kysymyksen, koska Yhdysvallat täyttää sitoumuksensa. Tässä yhteydessä ulkoministeri Henry Kissinger pyrki jopa kieltämään presidentti Nixonin muistioon sisällytetyt lupaukset taloudellisesta tuesta. Yhdysvallat ei ole ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin täyttääkseen Pariisin rauhansopimuksen sitoumukset.

Sen lisäksi, että Yhdysvallat ei millään tavoin ole osallistunut jälleenrakennustyöhön, se on suoranaisesti pyrkinyt vahingoittamaan Vietnamin Sosialistisen Tasavallan taloudellista kehitystä julistamalla maan kauppasaartoon. Tämä kauppasaarto ei kuitenkaan ole vaikuttanut Yhdysvaltain poliittisen johdon toivomalla tavalla. Taloudelliseen yhteistyöhön liittyvät intressit ovat liian suuret. Toisaalta vietnamilaisilla on hallussaan tällä hetkellä suuri määrä amerikkalaisia kalustoa, joka tarvitsee alkuperäisiä varaosia. Pelkästään amerikkalaisen sotakaluston arvoksi on arvioitu n. 19 miljardia markkaa. Amerikkalaisilta jäi jälkeensä esim. 42 000 kuorma-autoa ja 940 laivaa ja pientä laivaston alusta. Amerikan Pan-kin Aasian edustajan Louis Saubollen mukaan amerikkalaiset jättivät Etelä-Vietnamiin myös "Kaakkois-Aasian parhaimmat tiet, satamat laitteineen, erinomaiset teleliikenneyhteydet ja lentokentän miltei joka kaupunkiin". Tämän lisäksi Etelä-Vietnamiin jäi myös kolme suurta tekstiilitehdasta, lääketehdaita, kaksi suurta paperi- ja selluloosatehdas-

ta, useita jäähdytyslaitteita, eräitä elektroniikka-alan tehtaita sekä yksi suuri sementtitehdas. Jo nyt useat amerikkalaiset yhtiöt näkisivät mielellään suhteiden normalisoituvan Yhdysvaltain ja Vietnamin Sosialistisen Tasavallan välillä.

Yhdysvallat on kuitenkin jatkuvasti loukannut Vietnamin Sosialistisen Tasavallan oikeuksia kansainvälisen yhteisön täysivaltaisena jäsenenä. Yhdysvallat on useampaan otteeseen estänyt veto-oikeudellaan Vietnamin Sosialistisen Tasavallan jäsenyyden Yhdistyneissä Kansakunnissa.

Jälleenrakennustyön saavutuksista

Jälleenrakennustyössä vietnamilaisilla on edessään vielä suunnaton tehtävä. Kuten edellä todettiin suurimmat ongelmat etelässä liittyvät suunnattomaan työttömyyteen ja kaupunkien liukaväestöön. Vuonna 1965 Saigonissa oli n. 0,5 miljoonaa asukasta, kymmenen vuotta myöhemmin asukkaita oli 3,5 miljoonaa. Vuonna 1967 Da Nangissa oli 300 000 asukasta ja 1975 heitä oli jo 1,2 miljoonaa. Työttömiä Etelä-Vietnamissa oli Saigonin juntan kaatuessa yli 3 miljoonaa. Vietnamilaiset ovat pyrkineet ratkaisemaan tämän ongelman luomalla ns. uusia taloudellisia keskuksia, joihin väestöä on siirretty.

Ensimmäistä kertaa miljoonilla lapsilla Etelä-Vietnamissa on mahdollisuus käydä koulua. Maahan luodun 12-vuotisen peruskoulujärjestelmän puitteissa opiskelee lähes 12 miljoonaa opiskelijaa n. 22 000 koulussa.

Ennen muuta viimeisen vuoden aikana tehdyillä päätöksillä on luotu poliittiset ja organisatoriset edellytykset jälleenrakennustyön tehostamiseen. Kaikkien Vietnamin Kommunistisen puolueen päätösten taustalla on pyrkimys luoda

mahdollisimman hyvät edellytykset maan sosialistiselle rakennustyölle.

Puoluekokouksesta eteenpäin

Vietnamin Sosialistinen Tasavalta tulee puolueen IV puoluekokouksen päätösten mukaisesti siirtymään 20 vuodessa pientavaratuotannosta sosialistiseen talouteen ohittaen kapitalistisen kehitysvaiheen. Tämä edellyttää puolueen päätösten mukaan proletariaatin diktatuurin jatkuvaa voimistamista. Taloudellinen kehitys maassa tapahtuu etelässä ja pohjoisessa noudattaen erilaista strategiaa. Pohjoisessa tehtävänä on sosialististen tuotantosuhteiden lujittaminen, kun etelässä nuo tuotantosuhteet on vielä luotava. Tässä vaiheessa kiinnitetään erityistä huomiota raskaan sodan oloissa eläneen väestön elintason kohottamiseen. Tämä merkitsee erityisen huomion kiinnittämistä kulutustavaratuotantoon ja elintarviketuotantoon. Samalla kuitenkin kehitetään muiden sosialististen maiden tuella maan raskasta teollisuutta.

Toisen viisivuotissuunnitelman (1976—1980) päätavoitteet talouden alalla ovat seuraavat: keskimääräinen vuosittainen kasvuvauhti: kansantuote 14—15 %, kansantulo 13—14 %, maataloustuotanto 8—10 %, teollisuustuotanto 16—18 % ja työn tuottavuus 7,5—8 %. Työläisten ja toimihenkilöiden reaaliensiot tulevat nousemaan 30—35 %, talonpoikien 15—20 %. Asuntopinta-alaa tullaan rakentamaan tai saneeraamaan 14 miljoonaa m². Myös kansanterveyden ja kulttuurin aloilla on tarkat suunnitelmat palvelujen laajentamisesta.

Vietnamin kommunistisen puolueen IV puoluekokous hyväksyi myös pääsihteeri Le Duanin esittelemän asiakirjan puolueen rakennustyön johtoperiaatteista. Puoluetöitä on voimistettava niin poliittisella, ideologisella kuin organisatorisellakin luokkataistelun sektorilla. Puolueen ra-

kentaminen tulee tapahtua osana joukkojen kehitystä. Puolueen rakennustyön tulee tähdätä proletariaatin diktatuurin voimistamiseen ja johtotyön vahvistamiseen ja joukkojärjestöjen lujittamiseen. Erityistä huomiota on kiinnitettävä puolueen perusjärjestöjen vahvistamiseen ja puolueen jäsenistön laadulliseen tasoon. Puolueen 133 jäseninen keskuskomitea ja 17 jäseninen poliittinen toimikunta tulevat näiden periaatteiden mukaan johtamaan Vietnamin kommunistista puoluetta nojautuen lujasti proletariaaseen internationalismiin.

Jorma Lindfors

Koulukirjat Lokakuun vallankumouksesta

Ensi syksynä tullaan demokraattisen liikkeen vaatimusten mukaisesti maamme useissa kouluissa esittämään Luottamus-elokuva. Muutenkin Lokakuun vallankumousta ja Suomen itsenäistymistä käsitellään jossain määrin. Timo Penttilä raportoi seuraavassa keskeisimpien koulukirjojen sisältämästä aineistosta Lokakuun vallankumouksesta ja osoittaa niiden puutteet ja sisällössä tapahtuneen kehityksen. — Toimitus.

Tarkasteltavat oppikirjat

Tarkasteltavana seuraavassa ovat keskikoulun osalta yleisimmin käytetty Kai R. Lehtonen, Vuosisadat vierivät 2 (kolmas, tarkistettu painos 1970), lukion osalta Vierros—Paasivirta—Riikonen, Maailma ennen ja nyt II (kolmas painos 1970) ja Sarva—Niemi, Historian oppikirja lukioluokkia varten II (yhdestoista painos 1971).

Peruskoulun osalta tarkastellaan kaikkia ilmestyneitä neljää sarjaa: Lehtonen—Huttunen, Peruskoulun historia 3 (1973), Oksanen—Pohjola—Vierros, Historian perustiedot 7 (1974), Kaakinen—Lappalainen—Niemi—Näsänen—Tiainen, Historian maailma 7 b (1976) Castren—Riikonen, Historia ja me 7 (1976).

Lukion opetuksessa ei juuri ole käytössä muita kuin mainitut kirjat. Keskikoulussa on muitakin sarjoja, mutta ne eivät merkittävästi poikkea Lehtosen tarkastelutavasta.

Keskikoulun ja lukion oppikirjojen historian väärennökset

1. Vallankumouksen tausta: Sekä Lehtonen että Vierros ym. tuovat esiin 1800-luvun Venäjän takapajuisuuden, tsaarin itsevaltiuden, oikeudenkäytön puolueellisuuden, epäoikeudenmukaiset maanomistusolot jne. Mutta tyypillisesti porvarilliselle historiankirjoitukselle näiden sinänsä paikkansapitävien taustatietojen joukkoon sotketaan sitten seuraavanlainenkin selitys talonpoikien (=maaorjien — AP) aseman kurjuudesta: "...Epäitsenäinen asema ja koulunkäyntimahdollisuuksien puutteen aiheuttama tietämättömyys lamauttivat talonpoikien yritteliäisyyden. Vaikka yhteiskunnalliset uudistukset olisivat jaksaneet heitä kiinnostaakin, he olivat liian oppimattomia pystyäkseen omaa asiaansa ajamaan." (Lehtonen 1970, s. 148).

Yhtä epätieteellistä on Vierroksen ym. selittely lukiolaisille: "...Miljoonat ihmiset vaelsivat päämäärättöminä etsien työtä. Ne, jotka pääsivät työhön suola-kaivoksiin tai Volgan lauttoreiksi, voivat olla onnellisia." (Vierros ym. 1970, s. 123). Lisäksi Vierroksen ym. kirjassa on vallankumouksen yhteiskunnallisen taustan ja vuoden 1917 tapahtumien väliä lähes 40 sivua.

2. Teoria bolševikkien vallankaappauksesta: Miten oppikirjat selittävät sosialistisen vallankumouksen? Hallitsevana piirteenä näyttää olevan käsitys, että bolševikit "sekkivä oloja" hyväksikäyttäen ikäänkuin salakähmäisesti onnistuivat kaappaamaan vallan. Suorat lainaukset puhukoot puolestaan!

"...Maaliskuun vallankumouksen jälkeen kaikkialla maassa oli muodostettu paikallista hallintoa hoitamaan neuvostoja, joissa bolševikit olivat onnistuneet saavuttamaan määräysvallan. (Tässä on

selvä asiavirhekin — AP) Näistä neuvostoista lähti liikkeelle uusi vallankumous. (...) Bolševikit jatkoivat levottomuuksien ja lakkojen lietsomista. He vaativat vallan keskittämistä neuvostoille ja lupasivat solmia rauhan, mikäli pääsisivät asiasta päättämään. Sekasortoisessa tilanteessa tuntui bolševikeilla olevan ainoa selvä ja määrätietoinen ohjelma ja se lisäsi heidän kannatustaan. Sotaväenkin keskuudessa heillä oli lopulta niin paljon kannattajia, että oli mahdollista panna toimeen uusi vallankumous ja syöstä väliaikainen hallitus vallasta. Tämä tapahtui marraskuussa 1917.” (Lehtonen 1970, s. 153—154).

Samaan tyyliin vallankumous selitetään lukiolaisille:

— ”Niin suurta suuttumusta herätti Grigori Rasputinin vaikutusvalta keisarihoviin. Ylhäisaateliset salaliittolaiset murhasivat lopulta Rasputinin, mutta tsaarin valtaa ei enää voitu pelastaa. (Oliko tarpeellista? — AP). Tyytymättömät työläiset ryhtyivät helmikuussa 1917 laajoihin lakkoihin. Kun elintarvikehuolto Pietarissa heikkeni maaliskuun alussa, levottomat kansanjoukot alkoivat liikehtiä. Hallitus oli voimaton hillitsemään päivä päivältä lisääntyvää käymistilaa, joka ilmensi kansanjoukkojen vallankumouksellisia pyrkimyksiä. (...) Poliittinen tilanne muuttui yhä sekavamaksi. Tätä kehitystä käyttivät hyväkseen bolševikit, jotka muodostivat työväenliikkeen radikaalin siiven. (...) Vaatimalla rauhaa ja maareformia he saivat työläisten ja talonpoikien tuen. Bolševikit saivat johtovallan Pietarin neuvostossa ja syrjäyttivät maltillisemmat, so. mensevikit ja sosiaalivallankumoukselliset.” (Vierros ym. 1970, s. 161).

Kokonaisuudessaan keskikoulun ja lukion oppikirjoissa vallankumousta käsitellään melko suppeasti. Ylivoimaisesti heikoin on Sarva—Niemen kirja, jossa

koko vallankumous ja siihen johtanut kehitys on saanut seuraavanlaisen selityksen: ”Kansainvälinen kommunistinen diktatuuri (kirjan otsikko). Neuvostoliiton synty. Alempien luokkien sorronalainen asema, virkamiesten lahjottavuus ja hallituksen kyvyttömyys kasvattivat Venäjällä suurta tyytymättömyyttä. Kun Venäjä kärsi sodassa tappioita, puhkesi vallankumous, ja keisari luopui (maaliskuussa 1917) vallasta. Liberaalit ja sosiaalidemokraatit muodostivat väliaikaisen hallituksen. Se ei tyydyttänyt bolševikkejä, joiden onnistui saman vuoden marraskuussa (silloisen venäläisen ajankulun mukaan lokakuussa) panna toimeen uusi vallankumous, ja siten syntyi Neuvostoliitto, jonka periaatteet suunnitelti Vladimir Lenin (s. 1870, k. 1924).” (Sarva—Niemi 1971, s. 155). Tämän verran tarvitsee suomalaisen ylioppilaan tietää maailmanhistoriaa muuttaneesta Lokakuun sosialistisesta vallankumouksesta ja Neuvostoliiton synnystä?

Peruskoulun kirjat: selvä suhtautumisen muutos

Peruskoulua varten laadituissa oppikirjoissa Lokakuun vallankumouksen käsittely on huomattavasti asiallisempaa. Jo määrältään on tekstiä monta vertaa lukion ja keskikoulun kirjoja enemmän, keskimäärin kymmenen sivua. Mutta tärkeintä on, että teksti on myös sisällöltään suurimmalta osin paikkansapitävää.

Esim. Lehtosen—Huttusen kirja käy läpi seuraavat asiat (termit ovat kirjan tekijöiden): 1800-luvun Venäjän kehityminen kapitalistiseksi ja imperialistiseksi valtioksi, narodnikit, eserrät ja kadetit, Leninin vaiheet ja suuri merkitys vallankumouksen kenraaliharjoitus 1905—07, Leninin imperialismianalyysi ja arvio sosialismin voitosta yhdessä kapitalistisessa valtiossa, lakkoliikkeen kasvu ja talonpoikaiskapinat ensimmäisen maail-

mansodan aikana, bolševikkien tavoitteet maaliskuussa 1917, Venäjän porvarillinen tasavalta ja työläisten ja sotilaiden neuvostot, Leninin suhde väliaikaiseen hallitukseen (alkuperäislähde), Lokakuun vallankumous ja välittömästi sen jälkeen esitellään myös rauhadekreetti ja maadekreetti. (Huttunen—Lehtonen 1973, s. 126—136)

Muut peruskoulun kirjasarjat noudattelevat pitkälti Lehtosen—Huttusen kuvauksen rakennetta — heillähän on ollut mainittu kirja käytössään. Castren—Riikonen esittää lisäksi seitsemän lyhyttä lainausta Leninin teksteistä (aivan oikeissa yhteyksissä), luonnehtii Lokakuun vallankumousta ”koko ihmiskunnan merkittävimpiin tapahtumiin” kuuluvaksi ja helmikuun vallankumousta ”porvarillisdemokraattiseksi” ja vieläpä mainitsee Leninin huhtikuun teesit (Castren—Riikonen 1976, s. 183—190).

Tämä kaikki on todettava oleelliseksi parannukseksi keskikoulun ja lukion kirjoihin verrattuna. Tietenkin peruskoulun kirjoihin sisältyy vielä tyypillisiä porvarillisen historiankirjoituksen painotuksia ja epätieteellisyys. Korostetaan, että Nikolai II oli ”heikkotahtoinen hallitsija”, Stalinia luonnehditaan sillä, että hän ”ryösti valtionpankin rahakuljetuksen bolševikkien kassan täydentämiseksi”, Leninin kehityksen oleellisimmaksi käänneeksi nähdään veljen teloitus, jonka tuloksena hän ”päätti omistaa koko elämänsä vihatun tsaarinvallan ja epäoikeudenmukaisen yhteiskuntajärjestelmän kumoamiseen” (Castren—Riikonen 1976).

Mistä peruskoulun kirjat eivät kerro?

Yleispiirteensä on, että peruskoulun kirjat esittävät vallankumouksen kuvauksen, ei analyysejä. Tekstistä puuttuu selvätilastot ja luvut lakkoliikkeen laajuus-

desta ja talonpoikaiskapinoiden kasvusta. Vallankumouksen oleelliset solmukohdat ja syy-yhteydet osittain peittyvät epäoleellisten sivuseikkojen joukkoon.

Vallankumouksen johtopäätöksiä ei tuoda esiin; yhdessäkään kirjassa ei ole mainintaa siitä, että Lokakuun vallankumous aloitti kapitalismista sosialismiin siirtymisen aikakauden, että vallankumous teki lopun porvariston ja tilanherrojen herruudesta ja että vallankumous vahvisti käytännössä Marxin, Engelsin ja Leninin opit. Samoin vallankumouksen kansainvälisistä vaikutuksista vaietaan. Analyysit ovat epätieteellisiä myös siinä mielessä, ettei niissä tuoda esiin sitä, että vallankumouksessa toteutui yhteiskunnallisen kehityksen objektiiviset lainalaisuudet.

Kuvaustakin vaivaa osittain oppikirjoissa käytettyjen käsitteiden epätasallisuus. Tyypillinen esimerkki on väliaikaisen hallituksen luonnehdinta: (...) ministerit edustivat lähinnä keskiluokkaa, (...) Kerenski edusti tässä hallituksessa lähinnä vasemmistoa” (Kaakinen ym. 1976) ”Väliaikainen hallitus yritti perustaa porvarillisen tasavallan, jossa tilanomistajien ja tehtailijoiden edut olisivat säilyneet” (Castren—Riikonen 1976). ”Väliaikaisen hallituksen tärkein jäsen oli maltillista vasemmistoa edustanut Aleksander Kerenski (...) Poliittisilta voima-suhteiltaan väliaikainen hallitus oli selvästi porvarilliseen keskustaan tukeutuva. Vallankumouksellisia marxilaisia siihen ei kuulunut.” (Oksanen ym. 1974). ”Hallitukseen kuului porvarillisten puolueiden edustajia, pääasiassa kadetteja. Lisäksi siihen kuului mensevikkejä ja eserriä” (Lehtonen—Huttunen 1973).

Miten 13-vuotiaat peruskoululaiset voivat tällaisesta sotkusta saada selvää, varsinkin kun keskiluokkaa tai porvaristoa ei ole aikaisemmin määritely?

Samoin tyypillistä on oppikirjojen teks-

tien ristiriitaisuus. Vaikka neuvostohallituksen rauhandekreetti tuodaankin positiivisesti esiin, hyökätään toisen maailmansodan esihistoriaa käsiteltäessä Neuvostoliiton kimppuun kaikilla porvarillisen historiankirjoituksen vääristelyillä ja saadaankin Neuvostoliiton rauhanpolitiikan esittelemisen sijasta Neuvostoliitosta ikäänkuin hyökkäävä osapuoli.

Mistä johtuu peruskoulun kirjojen suhtautumisen muutos?

Ilmeistä on, että bolsevikkien vallankaappausteorian markkinointi on käynyt kestävämmäksi jo porvarillisen historian tutkimuksen valossa. Koululaitoksen oppimateriaalia on ollut pakko tämän takia muuttaa. Peruskoulun kirjat on lisäksi kirjoitettu 1970-luvun puolenvälin kummankin puolen, jolloin Suomen asema aktiivisen liennäyttyksen oloissa oli erilainen kuin kylmän sodan aikana tai sen jälkimainingeissa, jolloin lukion ja keskikoulun kirjat on kirjoitettu. Tässä suhteessa olisi mielenkiintoista suomalaisia kirjoja verrata vaikkapa Saksan Liittotasavallan ja Ruotsin oppikirjoihin, joissa todennäköisesti vastaavaa muutosta ei ole tapahtunut.

Toiseksi koulukirjoissa heijastuu mm. ne laajat demokraattisen koululaisliikkeen kampanjat, joita 1970-luvun alkupuolella käytiin yhteiskunnallisen opetuksen uudistamiseksi ja YYA-teemapäivien viettämiseksi. Nämä kasvattivat koululaisten tietoisuutta, jolloin mikä tahansa neuvostovastainen valhe ei enää mene lävitse. Kirjoissa heijastuu ote, jossa jo ikäänkuin ennakolta on otettu huomioon kritiikki.

Myös oppikirjayhteistyö Neuvostoliiton kanssa on pakottanut oikeiston tiettyihin myönnytyksiin juuri Neuvostoliiton käsitelyn osalta.

Toisaalta oikeistolla "on varaa" tietynlaiseen liberaaliin historiankirjoitukseen,

koska se kuitenkin samanaikaisesti pystyy käynnistämään esim. valtavan Pirkkala-hälyn heti, kun historian kehitystä tarkastellaan tieteelliseltä kannalta ja ottaen huomioon työväenluokan maailmankatsomuksen. Samoin oikeisto voi vielä luottaa historianopettajien taantumukselliseen enemmistöön, joka ei opetuksessaan kovin laajalti vallankumousta käsittele ja milloin sen tekee tuo esiin vanhoja oikeistolaisia korostuksia.

Kamppailua totuudenmukaisen opetuksen puolesta onkin päättäväisesti jatkettava. Kouluihin tuleva oppimateriaali olisi saatava yhteiskunnallisen, demokraattisen kontrollin piiriin. Myös opettajien uudeleenkoulutus on tärkeää.

Antti Penttilä

Soihtu 2/1977

Svenskt sammandrag

Sorsa-regeringens tillkomst och den aktuella situationen

FKP:s viceordförande Taisto Sinisalo granskar bakgrunden till bildandet av fempartiregeringen i maj och motiverar varför kommunisterna inte skulle ha haft skäl att delta i den.

Oktoberrevolutionen och Finlands arbetarrörelse

Intervju med FKP:s hedersordförande Ville Pessi om Oktoberrevolutionens inverkan på grundandet av Finlands kommunistiska parti och arbetarrörelsens utveckling under 1920—30-talen.

Oktoberrevolutionens erfarenheter och revolutionsteorin

I denna artikel av Soihtus redaktion undersöks betydelsen av Oktoberrevolutionen och Lenins teoretiska arbete för den nutida arbetarrörelsen. Speciellt betonas nödvändigheten av att revolutionärt parti, sammanflätningen av den fredliga och icke-fredliga vägen till socialismen samt maktfrågans centrala betydelse.

Oktoberrevolutionen och den socialistiska demokratin

Pertti Rovamo analyserar motsättningen mellan den borgerliga och den socialistiska demokratin och påvisar det djupt demokratiska i Oktoberrevolutionen och i sovjetssystemet, som uppstod på basen av den.

"Vid avskedets stund"

Författaren Ilmari Rantamala (Maiju Lassila), som från borgarnas läger steg

i arbetarrörelsens led, skrev denna artikel i tidningen Työmies den 19.1.1918 med anledning av att Sovjetryssland hade erkänt Finlands självständighet.

Vidare publicerar vi följande artiklar i översättning med anledning av temat "60 år sedan Oktoberrevolutionen": V. Kudrov, Nuläget i den ekonomiska kampen mellan kapitalismen och socialismen; A. Gordon, E. Klopov, L. Onikov, Det socialistiska levnadssättet och vardagslivet.

Soihtu grundades i november 1931. Soihtu är Socialistiska Studentförbundets teoretisk-politiska språkrör. Adress 3. linjen 7 b 37 00530 Helsingors 53, tel 736 112.

English Summary

The forming of the Sorsa capinet and the present situation

Taisto Sinisalo, vice-chairman of the CPFi studies the story of the origin of the five-party government which was formed in May. He also gives the reasons why the participation of the communists has no valid reasons.

The October revolution and the Finnish working-class movement

An interview with Ville Pessi, the honorary chairman of the CPFi on the influence of the October Revolution on the development of the Finnish working-class movement from 1917 to the 1930's.

The experiences of the October Revolution and the theory of revolution

In this article by the editorial staff of Soihtu the significance of the October revolution and Lenin's theoretical work is studied in relation to the present working-class movement. The necessity for a revolutionary party as well as the interwoven relationship between the peaceful and non-peaceful way and essential nature of the power question are emphasized.

The October revolution and socialist democracy

Pertti Rovamo analyses the antagonism between bourgeois democracy and socialist democracy and shows the profound democratic nature of the October Revolution and the soviet system that was formed on its basis.

"At the Moment of Parting"

Irmari Rantamala (Maiju Lassila) — a writer who stepped into the ranks of the working-class front from the midst of the bourgeoisie — wrote this article in the "Työmies" newspaper on January 19th 1918 after Soviet Russia had recognized Finland's independence.

On the theme "60 years since the October Revolution" we also publish the following translated articles: V. Kudrov, The present state of the economic competition between capitalism and socialism; A. Gordon, E. Klopov, L. Onikov, The socialist way of life and everyday life.

Soihtu was founded in November 1931. Soihtu is the theoretico-political organ of the Socialist Student Union SOL of Finland. Address 3. linja 7 b 37 00530 Helsinki 53, tel. 736 112.

Русское резюме

Сформирование правительства Сорса и сложившаяся ситуация

Вице-председатель КПФ Тайсто Синисало рассматривает предысторию формирования в мае правительства пяти партий и показывает, почему участие коммунистов в нем необосновано.

Октябрьская революция и рабочее движение в Финляндии

Интервью почетного председателя КПФ Вилле Пессии о влиянии Октябрьской революции на создание Коммунистической партии

Финляндии и на развитие финского рабочего движения в 20-х и 30-х годах.

Опыт Октябрьской революции и революционная теория

В статье, подготовленной редакцией Сойхту, исследуется значение Октябрьской революции и теоретических трудов Ленина для рабочего движения сегодня. Особенно подчеркивается в статье необходимость существования революционной партии, переплетение мирного и немирного путей развития революции, а также центральное значение вопроса о власти.

Октябрьская революция и социалистическая демократия

Пертти Ровамо анализирует противоположность буржуазной и социалистической демократии и показывает глубокую демократичность Октябрьской революции и рожденного на ее почве советского строя.

В час расставания

Статья писателя Ирмари Рантамала (Майю Лассила), перешедшего из лагеря буржуазии в единый фронт с рабочими, в газете Тьюэмиз за 19-е января 1918 года по поводу признания Советской Россией независимости Финляндии.

Кроме этого на тему «60 лет Октябрьской революции» публикуются следующие статьи в переводе на финский язык: В. Кудров. «Современное положение в экономическом соперничестве между капитализмом и социализмом»; А. Гордон, Е. Клопов, Л. Оников. «Социалистический образ жизни и будничная жизнь».

«Сойхту» основан в ноябре 1931 году. «Сойхту» является теоретическим и политическим органом Союза социалистических учащихся (СОЛ). Адрес: ул. 3-линия 7 Б 37. 00530 Жельсики 53. Тел. 736112

ELITE 1500 PERHEAUTO EDULLISIMMILLAAN

Uusi Elite 1500 merkitsee todella taloudellista ratkaisua: se on edullinen sekä hankintahinnaltaan että käyttökustannuksiltaan. Elite 1500 on tehty vastaamaan autoilijan vaatimuksia: se on kestävä käyttöauto. Elite 1500 on perheauto edullisimmillaan. Se on käytännöllinen ja viihtyisä sekä ajo-ominaisuuksiltaan luotettava.

Elite 1500 on entistä edullisempi ratkaisu. Se on taloudellinen vaihtoehto auton tarvitsijalle. Elite 1500 — uusi auto vähällä rahalla. Elite 1500:ssa saat täyden vastineen rahoillesi: ison auton edut pikkuauton hinnalla.

ELITE 1500	ovh. 14.990:-
ELITE 1500S	ovh. 17.410:-
ELITE COMBI	ovh. 18.900:-
ELITE PICKUP	ovh. 11.700:-

Maahantuoja: Oy Konela Ab Valtakunnallinen myynti- ja huoltoverkosto